

SÄÄTIÖN TULONLÄHTEET JA NIIDEN KÄSITTELY KIRJANPIDOSSA SEKÄ TILINPÄÄTÖKSESSÄ

CASE: NELJÄ KULTTUURI- JA TIEDEINSTITUUTIN SÄÄTIÖTÄ

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinto
Opinnäytetyö
Syksy 2007
Laaksonen Kirsi
Lahtinen Kirsi

Lahden Ammattikorkeakoulu
Liiketalouden laitos

LAAKSONEN, KIRSI & LAHTINEN, KIRSI:

Säätiön tulonlähteet ja niiden
käsittely kirjanpidossa sekä
tilinpäätöksessä

Case: Neljä kulttuuri- ja tiedeinstituutin säätiötä

Taloushallinnon opinnäytetyö, 78 sivua, 13 liitesivua
Syksy 2007

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaisia tulonlähteitä tutkimuksen kohteena olevilla säätiöillä on ja miten niitä käsitellään kirjanpidossa. Työstä rajattiin pois verotuksen osuus.

Opinnäytetyön pääongelmana on, tuleeko tulonlähteiden käsittelyä kirjanpidossa tulevaisuudessa tarkentaa. Alaongelmina halutaan selvittää, mitkä ovat säätiön tulonlähteitä sekä miten tulonlähteitä käsitellään kirjanpidossa.

Teoreettisessa osuudessa käsitellään säätiöiden toimintaa ja hallinnointia tutkimusten ja lainsäädännön valossa, jotta saataisiin muodostettua kokonaisvaltainen kuva säätiöiden toimintaympäristöstä. Lisäksi teoreettisessa osuudessa käydään läpi säätiön kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimista sekä kirjanpidon erityiskysymyksiä.

Tutkimus perustuu kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimusmenetelmään. Tutkimusaineisto on hankittu Patentti- ja rekisterihallitukselta. Tutkimusaineistona ovat valittujen neljän säätiön tilinpäätösasiakirjat vuodelta 2005. Tutkimukseen valitut säätiöt ovat Pietari-säätiö, Suomen Japanin instituutin säätiö, Suomen Lähi-idän instituutin säätiö ja Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiö. Vertailussa pohjana on Pietari-säätiö. Tutkimus on suoritettu kirjoituspöytätyönä.

Tutkimustulosten pohjalta voi todeta, että säätiöiden merkittävin tulonlähde on Opetusministeriöltä saadut yleisavustukset. Erityisavustuksilla on myös suuri vaikutus säätiöille tulonlähteenä. Osalla valituista säätiöistä myös sijoitus- ja rahoitustoiminta on kasvava osa säätiön rahoitusta.

Jatkotutkimusaiheita voivat olla säätiöiden verotukselliset kysymykset. Lisäksi tutkimus, jossa selvitetään instituuttien omia näkemyksiä talouden hoidostaan ja siitä, mitä ongelmia aiheuttaa, kun kirjanpito tehdään Suomessa sekä instituutin kohdemaassa. Samalla voi myös selvittää mitä ongelmia kielelliset, lailliset ja kulttuurilliset erot aiheuttavat kohdemaan ja Suomen välillä.

Asiasanat: säätiö, avustukset, erityisavustukset

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of Business Studies

LAAKSONEN, KIRSI & LAHTINEN, KIRSI: Foundation's income sources
and how to treat them in
accounting and in financial
statements

Case: Four foundations of the Culture and Science Institute

Bachelor's Thesis in Financial Management, 78 pages, 13 appendices
Autumn 2007

ABSTRACT

The purpose of this study is to find out what kind of income sources the selected foundations have and how they deal with them in accounting. This study does not include taxation. The research problem in this study is whether the income sources should be dealt with more accurately in accounting. More specific sub-problems are what the income sources of the foundations are and how the income sources are taken into accounting.

The theoretical part focuses on the foundation's action and administration from the other studies' and the legal perspective. This way the study gives a comprehensive picture of the functions of the foundation. The theoretical section also discusses how to make foundation's accounting and financial statements. Further, some special questions within accounting are covered.

The study is based on a qualitative study method. The data for the study was received from the National Board of Patents and Registration of Finland, Register of Foundations. The data was collected from the financial statements of the selected foundations covering the year 2005. The selected foundations are: The St Petersburg Foundation, The Finnish Institute in Japan Foundation, The Finnish Institute in the Middle East Foundation and The Finnish Cultural Institute in New York Foundation. In the comparison the basic foundation is the St Petersburg Foundation. The study is done as a desk research.

The results showed that the most significant income for the foundations is the Ministry of Education's subsidies. The special subsidies have also significant role in foundations income sources. Part of the selected foundations has also investment and financial activities that are growing to be the part of the foundation's funding.

It could be interesting to study taxation of foundations more in the future. In addition, to make a study that clarifies institute's own vision how they deal with accounting. Furthermore, what problems it causes when the accounting is done twice: in Finland and in the target country. At the same time it can be explored what problems language, law and culture causes between Finland and the target country.

Key words: foundation, subsidies, special subsidies

1 JOHDANTO.....	1
1.1 Tutkimuksen taustaa.....	1
1.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimusongelmat ja rajaus.....	3
1.3 Tutkimusmenetelmät	3
1.4 Tutkimuksen rakenne	5
2 SÄÄTIÖN TOIMINTA JA HALLINNOINTI	7
2.1 Säätiöiden luokittelu.....	7
2.2 Säätiön perustaminen ja hallinnointi	8
2.3 Säätiön kontrollointi	10
2.4 Säätiön lopettaminen	11
3 SÄÄTIÖN TULONLÄHTEET JA KIRJANPIDON ERITYISPIIRTEET	12
3.1 Lahjoitukset	12
3.2 Rahastot	14
3.3 Avustukset	19
3.4 Muut erityispiirteet	19
4 SÄÄTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN SISÄLTÖ.....	21
4.1 Toimintakertomus	21
4.2 Tuloslaskelma ja sen erien yhdisteleminen	23
4.2.1 Varsinainen toiminta	25
4.2.2 Varainhankinta	26
4.2.3 Sijoitus- ja rahoitustoiminta	27
4.2.4 Muut tuloslaskelman erät	27
4.3 Tase	28
4.3.1 Pysyvät vastaavat	29
4.3.2 Vaihtuvat vastaavat	31
4.3.3 Oma pääoma.....	32
4.4 Tilinpäätöksen liitetiedot.....	35
4.5 Säätiön tilintarkastus	40
5 CASE: NELJÄ KULTTUURI- JA TIEDEINSTITUUTIN SÄÄTIÖTÄ	43
5.1 Tutkimusaineiston hankinta	43
5.2 Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien esittely.....	44
5.2.1 Pietari-säätiö.....	46
5.2.2 Suomen Japanin instituutin säätiö	49
5.2.3 Suomen Lähi-idän instituutin säätiö.....	51

5.2.4 Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiö	52
5.3 Tutkimuksen aineiston tulosten esittely ja niiden analysointi.....	54
5.3.1 Tutkimuskysymykset	56
5.3.2 Yleisavustukset.....	56
5.3.3 Erityisavustukset	58
5.3.4 Sijoitus- ja rahoitustoiminta	64
5.3.5 Rahastot ja vuokratakuut.....	66
5.3.6 Tilikauden tulos.....	68
5.3.7 Käytännön kirjanpidon vaatimukset.....	69
5.3.8 Säätiön tilintarkastus ja sen aikatauluttaminen	71
5.4 Johtopäätökset	72
6 YHTEENVETO	73
LÄHTEET	75
LIITTEET	

KUVIOLUETTELO

- Kuvio 1. Tutkimuksen rakenne
- Kuvio 2. Lahjoituksen käsittely varainhankinnan tuottona
- Kuvio 3. Liitetietoinformaatio omakatteisen rahaston tuotoista ja kuluista
- Kuvio 4. Omakatteisen rahaston tuottojen ja kulujen esittäminen tilikauden tuloksen jälkeen
- Kuvio 5. Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien sijainti
- Kuvio 6. Pietari-säätiön organisaatio
- Kuvio 7. Suomen Japanin instituutin säätiön organisaatio
- Kuvio 8. Suomen Lähi-idän instituutin säätiön organisaatio
- Kuvio 9. Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön organisaatio
- Kuvio 10. Yleisavustusten määrä vuosina 2005 ja 2004
- Kuvio 11. Muiden tuottojen määrä vuosina 2005 ja 2004
- Kuvio 12. Muut tuotot kokonaistuotoista prosentteina vuosina 2005 ja 2004
- Kuvio 13. Sijoitus- ja rahoitustoiminta vuosina 2005 ja 2004
- Kuvio 14. Tilikauden ylijäämä/alijäämä vuosina 2005 ja 2004

TAULUKKOLUETTELO

- Taulukko 1. Rahastojen luokittelu
- Taulukko 2. Kirjanpitoasetuksen mukainen säätiön tuloslaskelmakaava
- Taulukko 3. Lyhennetty tasekaava
- Taulukko 4. Liitetietojen ryhmittely ja sisältö
- Taulukko 5. Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2004
- Taulukko 6. Mannerheim-projektin erityisavustukset vuonna 2005
- Taulukko 7. Mannerheim-projektin erityisavustukset vuonna 2004
- Taulukko 8. New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön muut tuotot vuonna 2005
- Taulukko 9. New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön muut tuotot vuonna 2004
- Taulukko 10. Sijoitusten tase- ja markkina-arvot vuonna 2005
- Taulukko 11. Suomen Lähi-idän instituutin säätiön rahastot taseessa per 31.12.2005
- Taulukko 12. Esimerkki Pietari-säätiön tilikartasta

1 JOHDANTO

Suomessa on säätiörekisterissä tällä hetkellä 2700 säätiötä (Säätiörekisteri 2007). Säätiölain mukaan perustettu säätiö on itsenäinen oikeushenkilö ja se vastaa omaisuudellaan säätiön puolesta ja sen lukuun tehdyistä sitoumuksista. Epäitsenäinen säätiö syntyy puolestaan silloin, kun joku luovuttaa omaisuutta toiselle käytettäväksi määrätarkoitukseen. Tällöin saaja hoitaa luovutettua omaisuutta erillään muusta omaisuudesta. Epäitsenäistä säätiötä ei merkitä säätiörekisteriin eikä sillä ole omaa organisaatiota. Säätiölaki ei koske epäitsenäisiä säätiöitä. (Ympäristöministeriö 2004, 13.)

Opetusministeriö, osana valtioneuvostoa, vastaa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä sekä kansainvälisestä yhteistyöstä.

Opetusministeriön aloitteesta on kehitetty kulttuuriviennin tukiverkosto, joka on osa opetusministeriön, ulkoasiainministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön kehittämishanketta. Kulttuuriviennin ja -yhteistyön toimijoihin kuuluu monien muiden toimijoiden ohessa Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri- ja tiedeinstituutit, jotka tekevät toiminta-alueellaan tunnetuksi Suomen kulttuuria, taidetta ja tiedettä. (Kulttuuriviennin tukiverkoston ja palvelurakenteen kehittäminen 2007, 18.)

Instituuttien taustalla toimivilla säätiöillä on merkittävä asema kulttuurin ja instituutioiden tukijoina. Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan jäsenistöön kuuluvat säätiöt, jotka jakavat apurahoja, ovat osoittaneet avustuksia ja apurahoja vuonna 2006 noin 180 miljoonaa euroa. (Säätiöpalvelu 2007.)

1.1 Tutkimuksen taustaa

Virike tutkimuksen aiheeksi on saatu tämän opinnäytetyön toiselta tekijältä, joka työskentelee säätiössä. Tämän tutkielman tarkoituksena on antaa kuva säätiöiden tulonlähteistä ja ymmärtää säätiöitä kokonaisuutena.

Säätiölaitosta ja sen toimintaa on tutkittu varsin niukasti Suomessa. Rakenteellista tietoa on saatavissa muun muassa Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämästä säätiörekisteristä, lainsäädäntöön liittyvää materiaalia löytää esimerkiksi säätiölaista ja talouteen liittyvää tietoa saa säätiöiden julkaisemista tilinpäätöstiedoista.

Risto Hovin vuonna 2005 julkaisema väitöskirjatutkimus säätiövarallisuuden suojasta koskee säätiöomaisuuteen kohdistuvaa määräysvallan käyttöä omaisuuden suojan kannalta. Tutkimus on säätiöoikeudellinen ja tarpeellinen lisä Suomen säätiöitä koskevaan tutkimuskenttään, joka ei ole kovin laaja verrattuna esimerkiksi muihin Euroopan maihin. Väitöskirja perustelee uudistamistarvetta säätiölakiin säätiön liiketoiminnan ja sijoitustoiminnan säännöksiin sekä säätiölain aukkoihin, joista keskeisimmät ovat omistusrajoitusten ja oikeustoimen sitovuuden sääntelemättömyys. (Hovi 2005, 3, 5, 339.)

Vuonna 2005 on julkaistu Maarit Mannisen tutkimus ”Säätiöt Suomessa”, josta saatua materiaalia on myös hyödynnetty tässä opinnäytetyössä. Mannisen tutkimuksen aineisto on hankittu postikyselyllä, joka lähetettiin 2560 säätiölle ja 11 yhdistykselle. Kyselyn palautti 788 vastaajaa, joten vastausprosentiksi muodostui 31. Tutkimukseen osallistuneiden säätiöiden palveluksessa on ollut vuonna 2002 yhteensä noin 5900 henkilöä, joka on henkilötövuosina lähes 3500. Eniten työllistivät toiminnalliset säätiöt. (Manninen 2005, 20, 22, 60.) Toiminnallisista säätiöistä selvitetään enemmän luvussa 2.1.

Mannisen tutkimuksen mukaan säätiöiden varallisuus on ollut 4,9 miljardia euroa vuonna 2002. Se on hieman laskenut edellisestä vuodesta. Keskimäärin säätiön varallisuus omaisuuden kirjanpitoarvon mukaan on ollut noin seitsemän miljoonaa euroa vaihdellen 1 000 ja 800 000 000 euron välillä. Säätiöiden yhteenlasketut kokonaistulot ovat olleet vuonna 2002 noin 570 miljoonaa euroa ja menot ovat olleet noin 430 miljoonaa euroa. Avustusten, apurahojen ja palkintojen osuus menoista on ollut noin 120 miljoonaa euroa. Tyypillisimmät tuensaajien kohderyhmät olivat tieteenharjoittajat ja opiskelijat, jotka saivat jaetusta tuesta yhteensä noin 60 %. (Manninen 2005, 39, 40, 42, 50.)

Tämän opinnäytetyön kohteena olevien säätiöiden yhteenlasketut tulot ovat olleet vuonna 2004 lähes 1,9 miljoonaa euroa, josta Opetusministeriöltä on saatu avustuksina noin 1,4 miljoonaa euroa. Tuona vuonna näillä neljällä säätiöllä on ollut henkilöstöä 18,5 henkilöä. (Tilastokeskus 2007.)

1.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimusongelmat ja rajaus

Tässä opinnäytetyössä on keskitytty tutkimaan, millaisia tulonlähteitä tutkimuksen kohteena olevilla säätiöillä on ja miten niitä käsitellään kirjanpidossa. Pääavoitteena on selvittää, tulisiko tulonlähteiden käsittelyä kirjanpidossa tarkentaa. Sen lisäksi pyritään selvittämään, mitkä ovat säätiön tulonlähteitä ja miten näitä tulonlähteitä käsitellään kirjanpidossa.

Opinnäytetyön pääongelma on:

- Tuleeko tulonlähteiden käsittelyä kirjanpidossa tulevaisuudessa tarkentaa?

Alaongelmat ovat:

- Mitkä ovat säätiön tulonlähteitä?
- Miten tulonlähteitä käsitellään kirjanpidossa?

Tutkimuksen ulkopuolelle on rajattu verotuksen osuus. Yleishyödyllisillä yhteisöillä, kuten säätiöillä, on erityisasema tulo- ja varallisuusverotuksessa. Tuloverolain mukaan yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen ainoastaan saamastaan elinkeinotulosta. Niin sanotut henkilökohtaiset tulot ovat yleishyödylliselle yhteisölle verovapaita. Näitä ovat esimerkiksi jäsenmaksutulot sekä sijoituksista kertyvät korot, osingot ja osakehuoneistoista saadut vuokratulot. Monen säätiön on katsottu harjoittavan yleishyödyllisen toimintansa ohessa elinkeinotoimintaa, josta saadusta tulosta niitä on verotettu. (Perälä & Perälä 2006, 291-292.)

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on perustunut kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimusmenetelmään. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on usein todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti pyrkimyksenä löytää tai paljastaa tosiasioita, kuin todentaa jo

olemassa olevia totuutta koskevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 152.)

Tutkimus on tyypiltään case- eli tapaustutkimus (Hirsjärvi 2006, 153). Alkuperäisenä tarkoituksena on ollut kerätä osa aineistosta kyselylomakkeella, joka on lähetetty sähköpostin avulla neljään valittuun säätiöön. Kyselyn kohteena ovat olleet näiden säätiöiden kirjanpitäjät. Kyselyllä on ollut tarkoitus selvittää, mitä ongelmia ja epäkohtia aiheuttaa, kun kirjanpitoa tehdään kahdessa eri maassa, eri kielellä ja erilaisin kulttuurisin sekä laillisin eroin. Tästä työtavasta on jouduttu luopumaan, koska kyselylomakkeita ei ollut palautunut yhtään kappaletta, vaikka säätiöiden asiamiehille on lähetetty niin sanottu karhukirje, jossa on tähdennetty vastausten saamisen tärkeyttä. Kyselyn epäonnistumisen vuoksi tutkimusongelmaa on laajennettu käsittämään säätiön tulonlähteitä. Tutkimus on toteutettu vertailevana tutkimuksena ja kirjoituspöytä tutkimuksena.

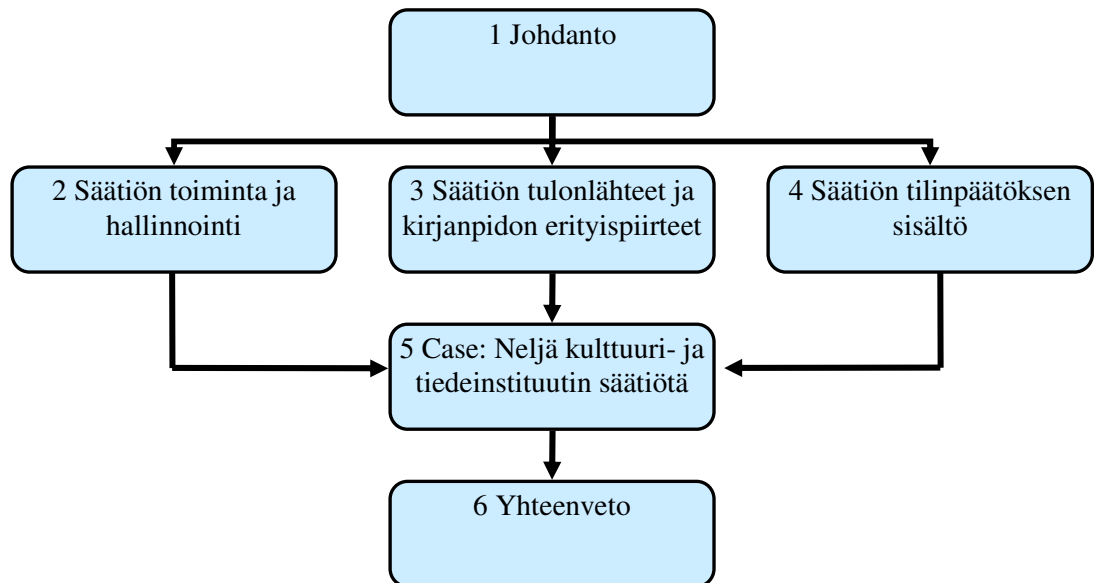
Lähdeaineistona teoriaosuudessa on käytetty aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, artikkeleita, tilastoja, muistioita, sähköisiä lähteitä ja aiemmin julkaistua tutkimusmateriaalia. Empiirisen osuuden lähdeaineistona on käytetty Patentti- ja rekisterihallitukselta saatuja tilinpäätöstietoja sekä valtion säädöstietopankin lakeja ja asetuksia.

Opinnäytetyön kohteena ovat neljä säätiötä: Pietari-säätiö, Suomen Japanin instituutin säätiö, Suomen Lähi-idän instituutin säätiö ja Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiö. Pietari-säätiötä on käytetty kohteena, johon kolmea muuta säätiötä on verrattu. Säätiöt toimivat kulttuuri- ja tiedealalla.

Säätiöitä koskevia tutkimuksia on niukasti saatavilla. Suomessa säätiöistä on saatavilla mm. Maarit Mannisen tutkimus ” Säätiöt Suomessa”. Tämä tutkimus kuvaa säätiöiden rahoitusta ja suuruutta. Risto Hovin väitöskirja säätiövarallisuuden suojasta puolestaan keskittyy selvittämään säätiöoikeuden kannalta säätiöomaisuuden käsittelyä. Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan säätiöiden taloutta kirjanpitäjän näkökulmasta.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Opinnäytetyö jakaantuu rakenteellisesti kuuteen lukuun. Neljä ensimmäistä lukua sisältää teoriaosuuden ja sitä seuraavat kaksi lukua koostuvat varsinaisesta tutkimuksesta ja yhteenvedosta. Seuraavassa kuviossa (Kuvio 1) on havainnollistettu tämän opinnäytetyön rakennetta.

KUVIO 1. Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen ensimmäisessä luvussa perustellaan, miksi tämä aihe on valittu. Lisäksi tässä luvussa määritellään tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelmat sekä rajataan aihe. Lopuksi tässä luvussa kuvataan tutkimuksen rakennetta.

Toinen luku käsittelee säätiön toimintaa ja hallinnointia. Tässä luvussa kuvataan erilaisia säätiöitä. Lisäksi selvitetään säätiön perustamistoimia, hallintoa, hallituksen tehtäviä ja säätiöiden valvontaa. Tämän luvun lopussa käsitellään säätiön lopettamismenettelyjä.

Kolmannessa luvussa keskitytään säätiön tulonlähteisiin. Luvussa käsitellään myös säätiön kirjanpitoon liittyviä erityispiirteitä.

Neljäs luku käsittelee säätiön tilinpäätöksen sisältöä. Lisäksi tämän luvun aiheena ovat säätiön tilinpäätöksen laatimiseen liittyvät vaatimukset sekä säätiön tilintarkastus.

Opinnäytetyön viidennestä luvusta alkaa tutkimuksen case-osuus. Alussa esitellään tutkimuksen kohteena olevat neljä kulttuuri- ja tiedeinstituuttia. Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen aineiston tulokset ja niiden analysointi. Lopuksi esitetään johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheita.

Kuudes luku sisältää opinnäytetyön yhteenvedon. Tämä luku sisältää myös pohdintaa säätiöiden tulevaisuuden tilasta.

2 SÄÄTIÖN TOIMINTA JA HALLINNOINTI

Säätiö määritellään yleensä määrätarkoitukseen sijoitetuksi omaisuudeksi. Säätiö on omaisuusmassa, jolla toteutetaan perustajan määrittelemää hyödyllistä tarkoitusta. Säätiöiden toimintaa säätelevät säätiölaki (109/1930), säätiöasetus (1045/1989) ja säätiön omat säännöt.

2.1 Säätiöiden luokittelu

Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan rekisteröityjä säätiöitä. Säätiöt jaetaan yleensä niiden toiminta-ajatuksen mukaan kahteen eri luokkaan: apurahasäätiöt sekä toiminnalliset eli laitossäätiöt.

Apurahasäätiö, josta käytetään myös nimitystä pääomasäätiö, perustaa toimintansa säädekirjalla, testamentilla tai muuten lahjoitettujen varojen käyttöön. Säätiö käyttää varoja säädekirjassa määritellyllä tavalla. Varat tai niiden tuotto jaetaan yleensä apurahoina tai avustuksina. Apurahasäätiöllä voi olla näiden lisäksi jotain muutakin toimintaa. Esimerkiksi Suomen Kulttuurirahasto järjestää apurahojen ja avustusten lisäksi kursseja, luentoja ja muita kulttuurielämää edistäviä tilaisuuksia. (Perälä 2006, 23-24.) Suomalaisen kirjallisuuden seuran julkaisemasta Säätiöluettelosta löytyy muita apurahoja jakavia säätiöitä: muun muassa Alfred Kordelinin Säätiö, Emil Aaltosen Säätiö ja Kansan Sivistysrahaston Säätiö (Palotie 1995, 7, 43, 52).

Toiminnalliset säätiöt toimivat kuten aatteelliset yhdistykset. Toiminnallinen säätiö voi olla perustettu tiettyä toimintaa varten, esimerkiksi ylläpitämään jotain laitosta tai muuta toimintaa, jota varten se hankkii tarvittavaa pääomaa. (Perälä 2006, 24.) Tämän opinnäytetyön tutkimuksen kohteena oleva Pietari-säätiö on toiminnallinen säätiö. Se on perustettu ylläpitämään Suomen Pietarin instituuttia Pietarissa. Tämäntyyppinen säätiö tarvitsee toimintansa tueksi muutakin kuin alkuperäistä pääomaa. Tällaiset säätiöt voivat hakea eri tahoilta avustusta toimintaansa. Muita toiminnallisia säätiöitä ovat esimerkiksi Invalidisäätiö, Diabetestutkimussäätiö ja Louise och Göran Ehrnroths stiftelse (Palotie 1995, 16, 17, 35).

2.2 Säätiön perustaminen ja hallinnointi

Säätiön voi perustaa yksityinen henkilö tai yksityis- tai julkisoikeudellinen yhteisö. Jokaisen säätiön perustajan (säättäjän) on luovutettava säätiöön varallisuutta. Säätiön perustamisesta määrätään perustamisasiakirjalla, johon tulee liittää säätiön säännöt. Säätiö voidaan perustaa myös säättäjän kuoleman jälkeen, jolloin säättämisestä pitää määrätä kirjallisella testamentilla. (Airaksinen & Jauhiainen 2000, 463.)

Säätiön perustajilla ei ole velvollisuutta suorittaa säätiölle muita maksuja kuin mitä säädekirjassa on säädetty. Säätiön perustajalla tai kenelläkään muulla ei ole oikeutta säätiön varoihin sen toiminnan aikana. Tämän periaatteen vuoksi säätiö ei käytännössä voi hankkia oman pääoman ehtoista rahoitusta. Yleensä säätiöt elävätkin sillä, että ne ovat sijoittaneet pääomiaan tuottavasti ja saavat lahjoituksia sekä hakevat avustuksia. (Airaksinen 2000, 463.)

Säätiölaissa on tarkoin määritelty säätiön perustaminen. Lain mukaan ensimmäiseksi laaditaan säädekirja. Tämän jälkeen säätiölle laaditaan säännöt. Kun nämä kaksi toimenpidettä on tehty, haetaan lupa Patentti- ja rekisterihallitukselta säätiön perustamiseen. Samalla pyydetään Patentti- ja rekisterihallitusta vahvistamaan säätiön säännöt. Lain mukaan säätiölle valitaan hallitus ja tilintarkastajat sääntöjen mukaisella tavalla, kun lupa on saatu ja säännöt vahvistettu. Samalla säätiölle tuleva omaisuus luovutetaan hallituksen haltuun. Tämän jälkeen säätiö voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi säätiörekisteriin. Säädekirjassa määritellään tarkoin säätiön tarkoitus ja sille tuleva omaisuus, joka säätiöasetuksen mukaan on oltava vähintään 25.000,00 euroa. Säädekirja on päivättävä ja allekirjoitettava sekä siinä on oltava oikeaksi todistaminen kahdelta henkilöltä. (Airaksinen 2000, 463.)

Säätiön säännöissä on mainittava säätiön virallinen nimi. Nimessä tulee esiintyä sana säätiö ja sen on erotuttava selkeästi jo olemassa olevista säätiöistä. Lisäksi säännöissä on mainittava seuraavat asiat:

- säätiön kotipaikka
- säätiön tarkoitus
- säätiön toimiala
- säätiölle tuleva omaisuus ja sen hoitamistapa
- säätiön hallituksen jäsenten lukumäärä
- säätiön tilintarkastajien lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi
- säätiön nimen kirjoittaminen
- tilikausi ja tilintarkastuksen ajankohta
- säätiön sääntöjen muuttamisen ja lakkauttamisen päättäminen.

(Airaksinen 2000, 464.)

Säätiöllä on oltava vähintään kolmen henkilön hallitus. Hallitukselle on valittava puheenjohtaja. Hallituksena voi toimia myös toisen oikeushenkilön hallituksen jäsenet. Säännöissä voidaan tarkemmin määritellä säätiön hallituksen asema. Esimerkiksi voidaan määritellä, että hallitus ei yksin ole ylin päättävä elin, vaan päättävänä elimenä voi toimia myös valtuuskunta, yksittäinen hallituksen jäsen tai säätiön toimihenkilö. Säätiön hallituksen jäsenille voidaan maksaa kohtuullinen kokouspalkkio, jollei tätä ole erikseen säätiön säännöissä kielletty. Jotkut kulttuuri- ja tiedeinstituuttien takana olevat säätiöt eivät maksa hallituksen jäsenille kokouspalkkiota lainkaan. Säätiölain mukaan hallituksen perustehtäviä, kuten säätiön varojen sijoittaminen, tilinpäätöksen laatiminen ja yleinen oikeus edistää säätiöitä, ei voida delegoida eteenpäin. (Airaksinen 2000, 465.)

Säätiön säännöissä voidaan määrätä esimerkiksi kaksipuolaisesta hallintomallista. Tässä mallissa säätiön valtuuskunta tai hallintoneuvosto nimittää hallituksen jäsenet ja valvoo hallituksen toimintaa. (Airaksinen 2000, 465.) Tämä hallintomalli on käytössä Pietari-säätiössä. Hallintoneuvosto tai valtuuskunta myös vahvistaa hallituksen esityksestä tilinpäätöksen.

Säätiön valtuuskunnan tai hallituneuvoston ja hallituksen lisäksi säätiön hallinnosta vastaa asiamies. Hän on ulkopuolinen henkilö, joka yleensä ei ole hallituksen jäsen. Täten hänellä ei ole hallituksen kokouksissa päätösvaltaa. Asiamiehen toimenkuva vaihtelee säätiöitten välillä. Asiamies tavallisesti hoitaa käytännön talouden hoidon. Asiamies on myös yleensä hallituksissa mukana sihteerin ominaisuudessa, mutta siis ilman päätösvaltaa. Yleensä asiamiehen esimiehenä toimii säätiön hallituksen puheenjohtaja ja asiamies on lähin esimies kulttuuri- tai tiedeinstituutin johtajalle. (Airaksinen 2000, 467-470.)

Säätiön hallituksen perustehtävät ovat:

- säätiön hoitaminen lakien ja asetusten mukaisesti
- huolehtiminen siitä, että säätiön toiminta on asianmukaisesti järjestetty
- huolehtiminen siitä, että säätiön varat on sijoitettu turvallisella ja tuottavalla tavalla
- säätiön edustaminen
- tilinpäätöksen laatiminen.

(Airaksinen 2000, 467-470.)

Säätiön hallituksen perustehtävien lisäksi hallituksen tehtäviin kuuluvat ne tehtävät, jotka on erikseen määritelty säätiön säännöissä.

2.3 Säätiön kontrollointi

Säätiöiden lupa- ja valvontaviranomainen on Patentti- ja rekisterihallitus. Säätiöt, joiden hallituksessa on julkinen viranomainen tai yleisen laitoksen hallitus, eivät kuulu Patentti- ja rekisterihallituksen valvonnan piiriin. Säätiön ominaispiirteisiin kuuluu, että se on ainoa yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, joka on julkisen viranomaisen valvonnassa.

Valvonnan perustana on säätiölain (1172/1994) 13§ 1:n säännös, jonka mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen on valvottava, että säätiön hallintoa hoidetaan lain ja

säätiön sääntöjen mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että säätiö toimittaa kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä tilinpäätösasiakirjat Patentti- ja rekisterihallitukselle. Tilinpäätösasiakirjoihin luetaan tuloslaskelma, tase, liitetiedot, toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus. (Säätiörekisteri 2007.)

Tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastajat antavat lausunnon säätiön hallinnon ja kirjanpidon hoitamisesta. Lisäksi tilintarkastuskertomuksessa on mainittava: onko säätiön varat asianmukaisesti sijoitettu, onko säätiön toimielimen jäsenille suoritettuja palkkioita pidettävä kohtuullisina sekä antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnasta. (Säätiölaki 109/1930, 12:4§.) Säätiön valvontaa varten Patentti- ja rekisterihallitus on oikeutettu vaatimaan selvityksiä myös kesken tilikauden.

2.4 Säätiön lopettaminen

Säätiö voidaan lopettaa rekisteriviranomaisen luvalla, mikäli säätiö ei vastaa enää sitä miksi se perustettiin ja jos sen varat ovat loppuneet. Oikeutta säätiön lakkauttamiseen pyydetään kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselta. Hakemuksessa on perusteltava, miksi säätiö lakkautetaan. Lisäksi hakemuksen liitteeksi tulee laittaa kopio jokaisesta kokouspöytäkirjasta, jossa asiasta on päätetty. Säätiön lopettamisesta päättää hallitus, ellei säännöissä ole muutoin määrätty. (Airaksinen 2000, 472.)

Patentti- ja rekisterihallituksen on mahdollista määrätä lopetettavan säätiön hallituksen tilalle selvitysmies. Mikäli selvitysmiestä ei nimetä, säätiön hallitus huolehtii säätiön lakkauttamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Kun lakkauttamiseen liittyvät toimenpiteet on tehty, tulee hallituksen tai selvitysmiehen toimittaa PRH:lle lopputilitys viipymättä. Lopputilityksessä on oltavat myös selvitys lakkauttamiseen liittyvistä toimenpiteistä sekä tilintarkastajan lausunto. Säätiö merkitään lakkautetuksi, kun PRH on hyväksynyt lopputilityksen. (Säätiörekisteri 2007.)

3 SÄÄTIÖN TULONLÄHTEET JA KIRJANPIDON ERITYISPIIRTEET

Säätiön kirjanpidon tehtävänä on antaa oikea kuva säätiön toiminnasta aivan niin kuin esimerkiksi osakeyhtiöidenkin kohdalla. Säätiön kirjanpitoa voidaan tehdä maksuperusteisesti tai suoriteperusteisesti. Maksuperusteisessa kirjanpidossa saamiset ja velat on kuitenkin tilinpäätöksen teon hetkellä otettava suoriteperusteisesti huomioon. Säätiön kirjanpito käsittää monia esimerkiksi osakeyhtiön kirjanpidosta eroavia erityispiirteitä. Säätiöt ovat vain harvoin verovelvollisia toiminnastaan ja se aiheuttaa kirjanpitoon erityisiä vaatimuksia. Lisäksi säätiöillä on usein huomattava määrä sijoituksia ja rahastoja, joiden käsittely vaatii erityistä tarkkuutta.

3.1 Lahjoitukset

Aatteelliset yhdistykset ja säätiöt saavat usein toimintaansa testamentti- tai muita lahjoituksia. Joskus säätiö perustetaan ainoastaan saadun lahjoituksen avulla. Lahjoitus voi olla rahaa, osakkeita, kiinteistöjä, muuta omaisuutta tai jopa työsuorituksia. Saadut lahjoitukset kirjataan säätiön kirjanpitoon tuloksi todennäköisen luovutushinnan määräisenä (KILA 1328/1995).

Lahjoittajalla tai perinnön antajalla on usein rajoituksia lahjoitettujen varojen tai niiden käytön suhteen. Kun lahjoituksen saaja, esimerkiksi säätiö ottaa vastaan lahjoituksen tai perinnön, sitoutuu se noudattamaan sille annettuna rajoituksia. Lahjoitusrahaston varoja ja niiden käyttöä valvoo usein erillinen hoitokunta tai vastaava. (KHT-media 2005, 24.)

Saadut lahjoitukset kirjataan kirjanpitoon joko varainhankinnan tuotoksi tai satunnaiseksi eräksi (KILA 1328/1995). Kirjaaminen satunnaisiin eriin on mahdollista vain silloin, jos lahjoitus katsotaan tavanomaisesta poikkeavaksi, kertaluontoiseksi ja olennaiseksi. Tuloslaskelman loppuosa voidaan esittää seuraavan taulukon (Kuvio 2) osoittamalla tavalla, jos lahjoitus käsitellään varainhankinnan tuottona.

Varainhankinta		
Tuotot		
Jäsenmaksut	
Keräystuotot	
Saadut lahjoitukset	<u>200</u>
Kulut		
Jäsenmaksujen perintä	
Keräysten kulut	<u>.....</u>	<u>.....</u>
Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
Korkotuotot	
Korkokulut	<u>.....</u>
Siirto X-rahastoon		<u>-200</u>
Tilikauden tulos	

KUVIO 2. Lahjoituksen käsittely varainhankinnan tuottona

Jos lahjoittaja edellyttää, että lahjoitukset ja niiden tuotto on käytettävä tiettyyn tarkoitukseen ja tämä tarkoitus poikkeaa säätiön normaalista toiminnasta, muodostetaan lahjoitetuista varoista ns. sidottu rahasto. Siirto rahastoon esitetään tuloslaskelmassa ennen tilikauden tulos -riviä (KILA 1328/1995). Joskus siirto rahastoon voidaan esittää myös heti lahjoitustuottojen alapuolella tai heti tilikauden tulos -rivin jälkeen. Saatua lahjoitusta tulee näkyä kirjanpidon tuloslaskelmassa omana rivinä ja sen mahdollinen siirto tulee esittää avoimesti omana eränään. Tiettyyn tarkoitukseen saatu lahjoitus ja sen pääomasta muodostuva sidottu rahasto tulee esittää taseessa omana eränään (KPA 1339/1997, 1:6§).

Pääsääntönä on, että saadut lahjoitukset ja testamentit kirjataan tuloslaskelmaan tuotoksi. Ainoastaan silloin kun lahjoittaja tai testamentin antaja on antanut rajoituksen lahjoitukselleen tai testamentilleen, muodostetaan rahasto, johon saatu lahjoitus tai testamentti siirretään. Merkittävimmistä lahjoituksista tulee antaa lisätietoja liitetiedoissa.

Saatujen perintö- ja muiden lahjoitusten kirjaamisesta on kirjanpitolautakunta antanut lausunnon, jonka mukaan lahjoituksena saatu omaisuus merkitään varainhankintaan tuotoksi tai satunnaiseksi tuotoksi. Lisäksi saatu lahjoitus kirjataan pääsääntöisesti todennäköisen luovutushinnan määräisenä. Pääoma on esitettävä taseessa omana eränään, jos lahjoittaja on asettanut lahjoituksen käytön suhteen rajoittavia erityismääräyksiä (syntyy sidottu rahasto). Lahjoitettu omaisuus merkitään taseen vastaaviin omaksi eräkseen esimerkiksi ”omakatteisten rahastojen katteena olevat varat” -nimikkeen alle, jos lahjoittaja on edellyttänyt lahjoitettujen varojen pitämistä erillään yhteisön tai säätiön muista varoista. Siirto rahastoon tehdään tuloslaskelmassa ennen tuloslaskelman ”tilikauden tulos” -erää. Tuloslaskelman siirtoerä voidaan nimetä esimerkiksi ”Siirto x-rahastoon” -nimiseksi. (KILA 1328/1995.)

3.2 Rahastot

Säätiöiden pääoma muodostuu peruspääomasta, rahastoista ja toiminnan tuottamista ylijäämistä. Rahastojen muodostaminen perustuu kirjanpitoasetukseen, jonka mukaan säätiöiden on ilmoitettava taseessa erikseen sellainen pääoma ja sellaiset varat, joiden käyttöä on rajoitettu erityismääräyksin. Lahjoituksen tai testamentin antaja asettaa usein lahjoituksen käytölle erityismääräyksiä. Jos lahjoituksen tai testamentin antaja on edellyttänyt, että lahjoitettu pääoma tai sen tuotto on käytettävä antajan esittämään tarkoitukseen, muodostetaan lahjoituksesta sidottu rahasto säätiön omaan pääomaan. Tällöin taseessa tai sen liitteessä on ilmoitettava kaikki erillään hoidettavat varat. Rahastojen avulla voidaan seurata rahaston varojen käyttöä lahjoittajan edellyttämään tarkoitukseen. (Perälä 2006, 263.)

Aatteellisten yhteisöjen, kuten säätiöiden rahastot jaetaan yleensä **määrätarkoituksiin sidottuihin ja vapaisiin rahastoihin**. Määrätarkoituksiin sidotut rahastot jaotellaan omakatteisiin ja muihin sidottuihin rahastoihin. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1) on esitelty rahastojen jaottelua ja erityispiirteitä.

TAULUKKO 1. Rahastojen luokittelu

RAHASTOT	JAOTTELU	VARAT	ERITYISPIIRTEET
Määrätarkoituksiin sidotut rahastot	Omakatteiset rahastot	Lahjoitukset Testamentit	Pääoman tuotoista rajoittavia erityismääräyksiä. Varat pidettävä erillään säätiön muista varoista. Varat esitetään omana eränään taseessa.
	Muut sidotut rahastot	Lahjoitukset Testamentit	Pääoman tuotoista rajoittavia erityismääräyksiä. Varat voidaan pitää ja sijoittaa yhdessä säätiön muiden varojen kanssa.
Vapaat rahastot		Hallintoelinten päätöksellä. Lahjoitukset Testamentit	Ei rajoittavia määräyksiä varojen käytölle. Muodostettava lahjoittajan nimeä kantava rahasto. Nimikko- ja muistorahastot

Määrätarkoituksiin sidotut rahastot jaetaan yleensä kahteen pääryhmään: omakatteisiin rahastoihin ja muihin sidottuihin rahastoihin (Taulukko 1). Varat määrätarkoitukseen saadaan lahjoituksena tai testamentin perusteella. Määrätarkoituksiin sidottujen rahastojen pääomaan tai pääoman tuottoon liittyy aina

rajoittavia erityismääräyksiä, jotka poikkeavat saajayhteisön tai -säätiön varsinaisesta toiminnasta. Lahjoittaja tai testamentinjättäjä edellyttää useissa tapauksissa rahaston nimettäväksi haluamallaan tavalla. (KHT-media 2005, 28.)

Omakatteisia rahastoja ovat lahjoitus-, testamentti- yms. tuloista muodostetut rahastot, joiden pääoman tuoton käytöstä on voimassa rajoittavia erityismääräyksiä (Taulukko 1). Omakatteisten rahastojen varat on pidettävä erillään säätiön muista varoista ja ne esitetään omana eränään taseen vastaavissa. Omakatteisista rahastoista käytetään myös nimitystä epäitsenäiset säätiöt. (KHT-media 2005, 28.)

Muut määrätarkoituksiin sidotut rahastot eroavat omakatteisista rahastoista siinä, että näiden rahastojen varat voidaan pitää ja sijoittaa yhteisön muiden varojen kanssa (Taulukko 1). Jotta rajoittavat erityismääräykset olisivat toteutettavissa, on rahaston varat pidettävä riittävän likvidissä muodossa. Määrätarkoitukseen osoitettujen ja omakatteisten rahastojen pääoma esitetään taseessa oman pääoman ryhmässä heti peruspääoman jälkeen. Rahastokohtainen pääomien erittely on suositeltavaa tehdä taseen liitetiedoissa. (KILA 1334/1995.)

Aatteellisen yhteisön tai säätiön omien hallintoelinten päätöksellä voi muodostaa rahastoja, jotka ovat vapaasti yhteisön hallintoelinten käytössä. Näitä rahastoja kutsutaan **vapaiksi rahastoiksi** (Taulukko 1). Vapaita rahastoja voi myös syntyä esimerkiksi muisto- ja nimikkolahjoituksista, jolloin niitä kutsutaan muisto- tai nimikkorahastoiksi. Lahjoittaja tai testamentinjättäjä ei tällöin aseta rajoituksia lahjoitettujen tai testamentattujen varojen käytölle, mutta edellyttää rahaston nimeämistä lahjoittajan tai testamenttaajan mukaan. (KHT-media 2005, 28-29.)

Säätiöt ja muut yhteisöt voivat muodostaa rahastoja tulevien korjausmenojen varalta. Siirrot vapaaseen rahastoon tehdään oman pääoman sisäisenä siirtona tilikauden ylijäämästä hallintoelimen päätöksellä. Säätiöissä vapaisiin rahastoihin kerrytettyjä varoja ei lueta pääomasijoituksiksi.

Rahastot esitetään taseessa siten, että määrätarkoitukseen sidottujen rahastojen pääoma esitetään omana eränään peruspääoman eli säädepääoman jälkeen. Liitetietojen yhteydessä on syytä antaa selvitys rahaston varoihin liittyvästä

käyttövelvoitteesta. Vapaat rahastot ovat osa säätiön omaa pääomaa kuten muukin tuloksen kautta syntynyt oma pääoma. Vapaiden rahastojen pääoma esitetään taseessa oman pääoman ryhmässä sidottujen eli määrätarkoitukseen osoitettujen rahastojen jälkeen. Omakatteisten rahastojen varat, joiden käyttöä on rajoitettu erityisillä määräyksillä ja jotka on pidettävä erillään säätiön muista varoista, esitetään taseen vastaavissa omana eränään. Uudessa tasekaavassa omakatteisten rahastojen varojen esittämispaikka on heti ”pysyvät vastaavat” -pääryhmän jälkeen. (KHT-media 2005, 29-31.)

Rahastojen tuotot ja kulut on esitettävä tuloslaskelmassa tai sen liitteessä riittävästi eriteltynä. Kirjanpitolausannon antaman lausunnon mukaan saatu lahjoitus tai testamentti käsitellään varainhankinnan ryhmässä. Jos lahjoitus tai testamentti on tavanomaisesta poikkeava, kertaluontoinen ja olennainen se voidaan esittää satunnaisissa erissä. (Tomperi 2001, 133.) Omakatteisten rahastojen tuottojen ja kulujen esittämisestä ei kirjanpitoasetuksessa ole erityisiä määräyksiä. Säätiön saadessa lahjakirjan tai testamentin perusteella vastikkeetta omaisuutta, merkitään omaisuuden todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä ensivaiheessa satunnaiseksi tuotoksi sekä luonteensa mukaiseen omaisuusryhmään (per varat an tuotot). Toisessa vaiheessa siirretään vastaava todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä tuloslaskelmassa erillisen erän avulla omakatteiseksi rahastoksi. Rahastosiirto tehdään tuloslaskelmassa ennen tuloslaskelman "Tilikauden tulos" -erää. Tuloslaskelman siirtoerä voidaan nimetä esimerkiksi "Siirto omakatteiseen rahastoon" -nimiseksi (per siirto omakatteiseen rahastoon an omakatteinen rahasto). (KILA 1334/1995.)

Omakatteisten rahastojen omaisuudesta syntyvät korko-, osinko-, vuokra- ja myyntituotot ja -kulut merkitään tuloslaskelmaerään luonteensa mukaisesti tavallisesti ennen tilikauden tulosta. Tuloslaskelmakaavassa tarkoituksen mukainen kohta on ”sijoitus- ja rahoitustoiminta”. Omakatteisten rahastojen varojen käytön kirjaamisesta ei ole erityisiä säännöksiä. Näiden rahastojen varojen tai tuoton käytöstä syntyneitä kuluja voivat olla esimerkiksi apurahat, palkat tai vuokrat.

Omakatteisten rahastojen varojen käyttö kirjataan tuloslaskelmassa varsinaisen toiminnan pääryhmään. Tuottojen ja kulujen erotus siirretään suoraan rahaston

lisäykseksi tai vähennykseksi ja esitetään tuloslaskelmassa ennen ”tilikauden tulos” -erää. (KILA 1334/1995.)

X-rahasto		
Jaetut apurahat		- 2 000
Korkotuotot		<u>4 000</u>
Ylijäämä, joka siirretty X-rahastoon		2 000

KUVIO 3. Liitetietoinformaatio omakatteisen rahaston tuotoista ja kuluista

Liitetiedoissa olisi syytä esittää kokonaisuutena rahastojen tuotot ja kulut sekä siirrot rahastojen pääomiin, jos sidottujen rahastojen pääomat, tuotot ja kulut ovat merkittäviä ja mikäli ne esitetään tuloslaskelmassa useassa erässä. Yllä olevassa kuviossa on esitetty esimerkki tällaisesta liitetietoinformaatiosta (Kuvio 3). Tällöin tilinpäätöksestä voidaan selvittää erillään hoidettavien rahastojen tulos ja niiden vaikutus rahastoja hoitavan säätiön tulokseen.

Mikäli sidottujen rahastojen tuotot ja kulut sekä siirto rahaston pääomaan on esitetty omana kokonaisuutenaan ”tilikauden tulos” -rivin jälkeen, rahastojen tulos näkyy erikseen eivätkä niiden tuotot ja kulut vaikuta muihin tuloslaskelmaeriin.

Tilikauden tulos		
X-rahasto			
Korkotuotot		4 000	
Jaetut apurahat		<u>- 2 000</u>	
Siirretty X-rahastoon		- 2 000	0

KUVIO 4. Omakatteisen rahaston tuottojen ja kulujen esittäminen tilikauden tuloksen jälkeen.

Yllä olevassa kuviossa (Kuvio 4) siirto rahastoon näkyy tuloslaskelmassa.

3.3 Avustukset

Säätiö esittää tuloslaskelmassa satunnaisten tuottojen ja kulujen jälkeen avustukset, ns. yleisavustukset. Yleisavustukset ovat avustusta, jota säätiö on saanut toimintansa yleiseen tukemiseen. Mikäli avustus on saatu jotakin tiettyä toimintaa varten, esitetään se kyseisen toiminnan tuottona. Yleensä avustuksia myöntävät julkisyhteisöt (esimerkiksi Opetusministeriö) tai keskusjärjestö. Avustuksen ominaispiirteitä ovat jatkuvuus ja toistuvuus vuodesta toiseen, kun taas esimerkiksi lahjoitus on kertaluontoinen.

Säätiölle myönnetyt avustukset kirjataan tulona sen tilikauden tuotoksi, minkä aikana avustukset on saatu lopullisesti. Esimerkiksi projektin ollessa kesken ja avustusten siirtyminen usealle vuodelle, voidaan avustus tulouttaa vasta kun vastaava meno kirjataan kuluksi. Avustukset esitetään tuloslaskelmassa niiden käyttötarkoituksen mukaan. Yleisesti yhteisön toimintaa varten saadut avustukset esitetään satunnaisten tuottojen ja kulujen jälkeen omana eränään. Määrättyä toiminnanalaa varten saadut avustukset esitetään näkyvästi kyseisen toiminnanalan tuottona ja vieraan pääoman korkoja varten saadut avustukset merkitään korkokulujen vähennykseksi.

Investointimenojen kattamiseen saatu avustus esitetään omana eränään yleisavustusten ryhmässä. Tämän jälkeen avustus voidaan menosiirtona kirjata investoinnin hankintamenon vähennykseksi. Tuloslaskelmassa investointiavustus ja siirto taseeseen ilmoitetaan omana eränään. (KILA 666/1983 ja 836/1986, KHT-media 2005, 40-41.)

Käyttöomaisuuden hankintamenon kattamiseen myönnettäviin avustuksiin saattaa usein liittyä palautusehtoja. Mikäli tulee todennäköiseksi, että avustus joudutaan palauttamaan tämäntyyppisen ehdon nojalla, on palautettava avustus käsiteltävä kirjanpidossa yleistä varovaisuuden periaatetta noudattaen joko velkana, pakollisena varauksena tai vähintään ilmoitettava liitetiedoissa.

3.4 Muut erityispiirteet

Työttömyyskassan tai piirijärjestön jäsenmaksut, jotka peritään jäseniltä jäsenmaksun yhteydessä ja jotka sellaisenaan tilitetään asianomaiselle yhteisölle, esitetään tuloslaskelmassa varainhankinnan pääryhmässä (KILA 892/1987).

Jäsenmaksusaamisten kirjaamisessa tilinpäätökseen tulee noudattaa kirjanpidon yleistä varovaisuuden periaatetta.

Säätiöt voivat tehdä vapaaehtoisia varauksia ainoastaan silloin, kun varausten tekemisellä vaikutetaan yhdistyksen ja säätiön verotettavaan tuloon. Kirjanpitolain (KPL 1336/1997, 5:15§) mukaan tilinpäätöksessä saadaan tehdä investointi-, toimintai- tai muu sellainen varaus. Kuitenkin varauksen kirjaaminen edellyttää varauksen hyväksymistä myös verotuksessa. Säätiöt maksavat harvoin veroa, joten vapaaehtoiset varaukset ovat harvinaisia poikkeuksia niiden tilinpäätöksissä.

Säätiöillä on usein sellaisia erikseen rekisteröimättömiä alaosastoja, joiden toiminnasta ja taloudesta vastaa säätiö. Tällaisten epäitsenäisten yksiköiden kirjanpito on osa säätiön kirjanpitoa, vaikka se pidettäisiinkin käytännössä erillään säätiön normaalista kirjanpidosta. Tilinpäätöksen yhteyteen on liitettävä tällaisten alaosastojen tuotot ja kulut sekä omaisuus ja velat.

4 SÄÄTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN SISÄLTÖ

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisältö määritellään kirjanpitolaissa 3:1§ (KPL 1336/1997). Kirjanpitolain ensimmäisen momentin mukaan tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot. Rahoituslaskelmasta on kuitenkin säädetty erikseen kirjanpitolain 3:1§ kolmannessa momentissa (KPL 1336/1997), että yhdistysten ja säätiöiden ei tarvitse laatia rahoituslaskelmaa.

Jokaisesta taseen ja tuloslaskelman erästä on esitettävä myös edellisen tilikauden vertailutieto. Jos esitysmuotoa taseen ja tuloslaskelman osalta on muutettu, tulee vertailutietoa mahdollisuuksien mukaan oikaista. Samalla tavoin on toimittava, mikäli vertailutieto ei muun syyn takia ole käyttökelpoinen.

Tilinpäätökseen kuuluvien asiakirjojen on oltava selkeitä ja niiden on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus. Myös säätiötä koskee velvollisuus tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen oikeiden ja riittävien tietojen antamisesta. Vaatimus koskee koko tilinpäätöstä.

4.1 Toimintakertomus

Säätiön toimintakertomus on kertomus säätiön säännöissä mainitun aatteellisen tehtävän toteuttamisesta. Toimintakertomus täydentää tietoa, jota saadaan taseesta, tuloslaskelmasta ja liitetiedoista. Näiden muodostamasta kokonaisuudesta on saatavissa oikeat ja riittävät tiedot, joita kirjanpitolaki edellyttää.

Säätiölain (109/1930) mukaan säätiön on aina laadittava toimintakertomus. Siitä tulee pääpiirteissään käydä ilmi, millä tavoin säätiö on toiminut tilikauden aikana tarkoituksensa toteuttamiseksi. Esimerkiksi apurahasäätiöt tavallisesti selvittävät, miten varat on käytetty sääntöjen mukaiseen tarkoitukseen. Lisäksi apurahasäätiöt kertovat miten varat on sijoitettu ja millainen tuotto niistä on saatu.

Toimintakertomuksessa on arvioitava kirjanpitovelvollisen toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä sen taloudellista asemaa ja tulosta. Lisäksi toimintakertomuksesta tulee käydä ilmi muita kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan

kehittymiseen vaikuttavia seikkoja. (KPL 1336/1997, 3:1§.) Tilinpäätös on laadittava kirjanpitolain mukaisesti. Sen lisäksi mitä kirjanpitolaissa säädetään, toimintakertomuksesta tulee pääpiirteittäin käydä ilmi, millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi tilikauden aikana. (Säätiölaki 109/1930, 2:11§.) Kirjanpitolain uudistuksen myötä lakiin tuli vaatimus kertoa ympäristötekijöistä, joilla voi olla vaikutusta säätiön toimintaan ja tehtyihin päätöksiin.

Toimintakertomukseen kuuluu osa, jossa kerrotaan olennaiset tapahtumat tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen sekä arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä. Tämä osa laaditaan usein toiminnanaloittain niin, että siitä selviää kunkin toiminnanalan toiminta sekä aatteellisen tarkoituksen toteutus ja tulos.

Toimintakertomuksen tulee sisältää keskeisimmät tunnusluvut taloudellisen aseman ja tuloksen sekä liiketoiminnan ymmärtämiseksi. Säätiöille soveltuvat lähinnä vakavaraisuutta ja rahoitusta kuvaavat tunnusluvut, kuten omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Tarvittaessa on esitettävä täydentävää tietoa ja lisäselvityksiä tilinpäätöksessä ilmoitetuista luvuista. (KPL 1336/1997, 3:1§).

Säätiön taloudesta, tuloksesta ja rahoituksesta kertovassa toimintakertomuksen osassa kerrotaan mm. tuloksen muodostumiseen ja taloudelliseen asemaan vaikuttaneet olennaiset tapahtumat tilikaudella. Julkisesta varainhankinnasta annetaan täydentävää tietoa: miten varoja on kerätty ja kuinka kerätyt varat on käytetty.

4.2 Tuloslaskelma ja sen erien yhdisteleminen

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, joka kuvaa tuloksen muodostumista. Tuloslaskelman on myös annettava oikeat ja riittävät kuvat tilikauden tuloksesta. (KPL 1336/1997, 3:2§.) Alla olevassa taulukossa on kirjanpitoasetuksen mukainen säätiön tuloslaskelmakaava.

TAULUKKO 2. Kirjanpitoasetuksen (KPA 1339/1997, 1:3§) mukainen säätiön tuloslaskelmakaava

Varsinainen toiminta
1. Tuotot
2. Kulut
a) Henkilöstökulut
b) Poistot
c) Muut kulut
3. Tuotto-/Kulujäämä
Varainhankinta
4. Tuotot
5. Kulut
6. Tuotto-/Kulujäämä
Sijoitus- ja rahoitustoiminta
7. Tuotot
8. Kulut
9. Tuotto-/Kulujäämä
Satunnaiset erät
10. Satunnaiset tuotot
11. Satunnaiset kulut
12. Yleisavustukset
13. Tilikauden tulos
14. Tilinpäätössiirrot
a) Poistoeron muutos
b) Vapaaehtoisten varausten muutos
15. Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kirjanpitolautakunnan antaman lausunnon mukaan säätiön tuloslaskelmakaavassa tuotto- ja kulujäämäerät 3, 6 ja 9 ovat toisiinsa nähden kumulatiivisia eivätkä ryhmäkohtaisia eriä.

Myös apurahasäätiöihin kuuluvien rahoitussäätiöiden tuloslaskelma laaditaan kirjanpitoasetuksen (KPA 1339/1997, 1:3§) mukaisesti, mutta tuloslaskelman laatimisessa on lähdetty siitä, että säätiön varsinaista toimintaa on myös sen säännöissä varsinaiseksi toiminnaksi määritelty säätiön sijoitusten hoitaminen.

Rahoitussäätiöiden tuottoja ovat omaisuuksien sijoituksista saadut korko-, osinko-, myynti-, vuokra- ja muut vastaavat tuotot. Säätiön kuluja taas ovat omaisuuden hoitoon liittyvät kulut, kuten esimerkiksi omaisuudenhoitopalkkiot, huoneistoista maksetut vastikkeet, välityspalkkiot, jne.

Rahoitussäätiön varainhankinnan sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan ryhmäkohtaiset tuotto- ja kuluerät on hyvän kirjanpitotavan mukaista esittää tuloslaskelmassa omina summasaldoinaan. (KILA 1657/2001.)

Tilinpäätöksessä on esitettävä vertailutiedot edelliseltä tilikaudelta. Tuloslaskelman esittelytapaa ei saa muuttaa, ellei siihen ole jotain erityisen painavaa syytä. Mikäli esittämistapaa on tällaisesta syystä muutettu, on sen syistä ja muutosten vaikutuksesta annettava perusteltu selvitys.

Kirjanpitoasetuksen (KPA 1339/1997, 1:9§) mukaan tuloslaskelma tulee laatia kaavoja yksityiskohtaisempana, mikäli tämä on tarpeen tilikauden tuloksen muodostumiseen vaikuttavien tekijöiden selventämiseksi. Tavallisesti käytetty tuloslaskelmakaava säätiöillä on melko suppea, joten usein säätiöt laativat tuloslaskelman yksityiskohtaisemmin. Myös kirjanpitoasetus edellyttää, että kulut ja tuotot esitetään riittävästi eriteltyinä joko tuloslaskelmassa tai sitten liitetiedoissa.

Pääsäännön mukaan tuloslaskelmassa tulee ilmoittaa tuotto- ja kuluerät niitä toisistaan vähentämättä. Kirjanpitoasetus antaa kuitenkin mahdollisuuden erien yhdistämiseen, mikäli erikseen esittämällä ei ole olennaista merkitystä tai yhdisteleminen johtaa selkeämpään esittämistapaan. Kuitenkin kirjanpitoasetuksessa määritellään, että säätiöiden on esitettävä tuloslaskelmassa tai sen liitteenä kuhunkin (KPA 1339/1997, 1:3§) järjestökaavan ryhmään kuuluvat tuotot ja kulut riittävästi eriteltyinä.

Liiketoiminnasta saadaan ilmoittaa vain sen tuottojen ja kulujen summat. Tällöin liitetiedoissa tulee esittää liiketoiminnasta laadittu erillinen tuloslaskelma.

Tuloslaskelman informatiivisuuden lisäämiseksi voidaan suositella merkitykseltään vähäisten tuloslaskelmaerien yhdistämistä.

4.2.1 Varsinainen toiminta

Säätiön varsinainen toiminta on sen säännöissä määritelty. Varsinaisen toiminnan tulot ja kulut on toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen eriteltävä myös toimialoittain joko tuloslaskelmassa tai sen liitteissä. Jotta jako toimialoittain olisi mahdollista, on toimialojen välillä oltava olennaisia laadullisia eroja. Erikseen esitettävä toiminnanala edellyttää myös sellaista laajuutta, että sen esittäminen erikseen on tarpeen. Tiettyä toimintaa varten saatu avustus esitetään kyseisen toiminnanalan tuottoihin.

Yleisavustukset kirjataan tuloslaskelmaan ennen tilikauden tulosta. Kirjanpitoasetus edellyttää, että varsinaisen toiminnan kuluista esitetään tuloslaskelmassa omana eränään ainakin henkilöstökulut, poistot ja muut kulut. Koska varsinaisen toiminnan kulut on esitetty tuloslaskelmassa varsinaisen toiminnan alla, tulee kunkin erillisen toiminnan kulut eritellä vastaavin menoin omissa kohdissaan. (KHT-media 2005, 61-62.)

Toiminnanaloille kohdistuu kustannuksia, jotka liittyvät vain kyseiseen kohteeseen.

Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi kyseessä olevan alan aiheuttamat kulut:

henkilöstökulut, matkakulut, palkat ja palkkiot, ulkopuoliset palvelut, jne. Jotta toiminnanala antaa oikean kuvan sinne kohdistuneista kustannuksista, on tärkeää että kustannukset on kohdennettu oikein. Mikäli toiminnanalalle kohdistetaan vain osa sen erilliskuluista ja joitain kuluja jätetään kohdentamatta, on mahdollista että tällaisessa tilanteessa tuloslaskelmasta saatavaa informaatio ei ole oikeaa ja riittävää. (KHT-media 2005, 62.)

Joskus on tilanteita, että meno kohdistuu useammalle projektille. Jako projekteille tehdään usein ainoastaan arvioimalla osuus kokonaismenosta. Jaettavia kustannuksia voivat olla esimerkiksi niiden henkilöiden palkkakustannukset, jotka tekevät työtä useammalle toiminnanalalle. Tärkeää on suorittaa jako eri toiminnanaloittain mahdollisimman tarkasti todellisten aiheuttamisperiaatteiden mukaan. Usein tällaisten tilanteiden varalta työntekijät täyttävät työpäiväkirjaa, jolloin henkilöstökustannukset saadaan kohdennettua aloittain oikein.

Säätiöillä on yhteiskuluja, jotka liittyvät kaikkiin toiminnanaloihin, eikä niitä suoraan voida kohdentaa mihinkään yksinään. Jos tällaisista yhteiskuluista halutaan kohdentaa jotakin, esitetään se kunkin toiminnanalan kohdalla omana eräänään. Yhteiskulujen jakamista toiminnanaloille on usein pidetty tuloslaskelman informaatiota parantavana.

Kirjanpitoasetuksen mukaan poistot esitetään osana varsinaista toimintaa. Mikäli poistot kuuluvat luonteensa puolesta muihin tuloslaskelman eriin, esimerkiksi sijoitustoimintaan, on ne esitettävä siellä. Säätiöt voivat kirjanpitolain mukaan kirjata poistoja myös ilman erillistä poistosuunnitelmaa. Tilinpäätösinformaation parantamiseksi on kuitenkin suositeltavaa, että ennalta laaditaan poistosuunnitelma. Poistosuunnitelman avulla myös talousarvion toteuttamisen seuranta yksinkertaistuu. Suunnitelman mukainen poisto voi olla joko menojäännöspoisto tai tasapoisto. Investointia varten saatu avustus kirjataan investointimenojen vähennykseksi. Tällöin myös poistot tehdään hankintamenosta, josta avustus on vähennetty. Tuloslaskelmassa voidaan toiminnanaloille kohdistaa erillispoisto ja yhteisen omaisuuden poistot voidaan esittää yhteiskulujen yhteydessä. Jos poistot kuitenkin kuuluvat luonteensa puolesta johonkin toiseen tuloslaskelman ryhmään, ne tulee esittää siellä. (KHT-media 2005, 65.)

4.2.2 Varainhankinta

Kirjanpitolaissa ei ole määritelty varainhankinnan käsitettä. Vakiintuneen käytännön mukaan varainhankinnalla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joiden avulla pyritään hankkimaan yhteisölle varsinaisen toiminnan rahoittamiseen tarvittavia varoja. Varainhankintaan kirjattu tuotto muodostuu yleensä keräyksistä, myyjäisistä, arpajaisista sekä muista vastaavin tavoin saaduista tuotoista. Varainhankintaan kuuluvat myös jäsenmaksut ja saadut lahjoitukset. Saadut avustukset sen sijaan eivät ole varainhankinnan tuottoja. Varainhankinnan tuotot saattavat syntyä ilman vastasuoritusta tai niistä voidaan antaa vastike, joka on yleensä hyvin vähäinen saatuun tuloon verrattuna. (KHT-media 2005, 66.)

Tuottojen ja kustannusten kohdistaminen varsinaiseen toimintaan ja varainhankintaan voi joskus olla tulkinnallista, joten kirjausperiaatteista on syytä antaa lisätietoa liitetiedoissa. Tuloslaskelmassa varainhankinnan tuotot ja kulut eritellään tulo- ja menolajeittain olennaisuuden periaatetta noudattaen.

4.2.3 Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut esitetään kirjanpitoasetuksen tuloslaskelmakaavassa yhdistettynä, heti varainhankinnan jälkeen. Sijoitus- ja rahoitustoimintaan kuuluvat tuotot saadaan sijoitus- ja rahoitusomaisuudesta. Ryhmässä esitetään mm. saadut osinkotuotot, vuokratuotot ja korkotuotot. Myös sijoitusomaisuuteen luettavien rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamisesta syntynyt muutos esitetään sijoitustoiminnan pääryhmässä. Pääryhmien tuotot esitetään tuloslaskelmassa tulolajeittain olennaisuuden periaatetta noudattaen. (KHT-media 2005, 67.)

Pääryhmän kuluina esitetään sijoitus- ja rahoitustoiminnasta aiheutuneet kulut. Näitä ovat lähinnä kyseisten erien hankkiminen ja hoitaminen. Kuluja voivat olla mm. maksetut yhtiövastikkeet, toimintaa varten otettujen lainojen korot, sijoitusomaisuudesta maksetut verot ja sijoitusomaisuuden poistot.

Säätiöllä on usein merkittävässä määrin omaisuutta, joka ei palvele sen varsinaista toimintaa. Tämä omaisuus on yleensä saatu lahjoituksena tai testamenttina ja sen tuottoja käytetään varsinaisen toiminnan rahoittamiseen. Mikäli sijoitusomaisuuden ja siitä saatavien tuottojen määrä on merkittävä, tulee siitä antaa liitetiedoissa lisäinformaatiota.

4.2.4 Muut tuloslaskelman erät

Kirjanpitolain mukaan satunnaiset tuotot ja kulut on esitettävä tuloslaskelmassa omana eränään. Satunnaisiksi katsotaan sellaiset tuotot ja kulut, jotka perustuvat kirjanpitovelvollisen tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. (KPL 1336/1997, 4:2§.) Liitetiedoissa tulee esittää satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät, mikäli ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä. Käytännössä vain harvat tuotot ja kulut voidaan katsoa satunnaisiksi.

Tilinpäätössiirroissa ensimmäisenä eränä esitetään poistoeron muutos. Poistoerolla tarkoitetaan suunnitelman mukaisten poistojen ylittävää tai alittavaa osaa. Nämä ovat säätiöllä poikkeuksellisia ja niitä syntyy yleensä vain silloin, kun säätiö harjoittaa verotettavaa toimintaa. (KHT-media 2005, 70.)

Tuloslaskelman viimeisenä eränä tilikauden tuloksen jälkeen esitetään vapaaehtoisten varausten muutokset. Pakollisten varausten muutos taas esitetään asianomaisessa tuloslaskelmaerässä. Kirjanpitolautakunnan lausunnon (1659/2001) mukaan vapaaehtoisten varausten muodostaminen edellyttää aina verotukseen perustuvaa syytä. (KHT-media 2005, 71.)

4.3 Tase

Tasekaava on esitetty kirjanpitoasetuksen 6§:ssä (Liite 1) ja se on tarkoitettu kaikille kirjanpitovelvollisille. Myös taseessa on esitettävä vertailutiedot edelliseltä tilikaudelta. Taseen esittämistapaa ei saa muuttaa, ellei siihen ole erityisen painavaa syytä. Mikäli esittämistapaa muutetaan, tulee syistä ja muutosten vaikutuksista antaa perusteltu selvitys.

TAULUKKO 3. Lyhennetty tasekaava

<p>V a s t a a v a a</p> <p>A Pysyvät vastaavat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aineettomat hyödykkeet 2. Aineelliset hyödykkeet 3. Sijoitukset <p>B Vaihtuvat vastaavat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vaihto-omaisuus 2. Saamiset; lyhyt- ja pitkäaikaiset erikseen 3. Rahoitusarvopaperit 4. Rahat ja pankkisaamiset <p>V a s t a t t a v a a</p> <p>A Oma pääoma</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma 2. Ylikurssirahasto 3. Arvonkorotusrahasto 4. Käyvän arvon rahasto 5. Muut rahastot 6. Edellisten tilikausien voitto (tappio) 7. Tilikauden voitto (tappio) <p>B Tilinpäätössiirtojen kertymä</p> <p>C Pakolliset varaukset</p> <p>D Vieras pääoma; lyhyt- ja pitkäaikainen erikseen</p>

Kirjanpitoasetuksen 7§:ssä on lyhennetty tase (KPA 1339/1997). Yllä olevassa taulukossa (Taulukko 3) on esitetty lyhennetyin taseen kaava. Pienellä

kirjanpitovelvollisella on mahdollista laatia tase lyhytmuotoisena. Pieniä kirjanpitovelvollisia ovat kirjanpitovelvolliset, joiden osalta sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista rajoista:

1. liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa
2. taseen loppusumma 3 650 000 euroa
3. palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

(KPL 1336/1997, 3:9.2§.)

Säätiöillä saattaa olla merkittäviäkin tase-eriä, joiden esittäminen taseessa omana eränä saattaa olla oikean ja riittävän kuvan antamiseksi paikallaan. Tällaisia eriä voivat olla esimerkiksi sijoitusomaisuus erillään käyttöomaisuudesta, saamiset esimerkiksi jäsenmaksuista tai avustuksista, avustusennakot, jne.

Tase on jaettu vastaavaa -puolella pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Taseen vastattavaa -puoli on jaettu pysyviin ja vaihtuviin vastattaviin.

4.3.1 Pysyvät vastaavat

Säätiöt hankkivat varsinaista toimintaansa varten hyödykkeitä pystyäkseen toteuttamaan aatteellista toimintaansa tai säästääkseen menoja, eikä suoranaisesti saadaksesen tuloja, kuten pysyvien vastaavien määritelmässä on esitetty. Pysyvien vastaavien aktivoiva hankintameno sisältää pääsäännön mukaan hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuvat muuttuvat menot. Pääsäännöistä voidaan kuitenkin tietyissä tilanteissa poiketa. Tällaisissa tapauksissa hankintamenuon saadaan lukea myös hyödykkeen valmistukseen liittyvien kiinteiden menojen ja korkomenojen osuus. Pysyvien vastaavien hankintamenoihin saadut avustukset vähennetään niiden hankintamenosta.

Jos pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi (KPL 1336/1997, 5:13§).

Aineettomia hyödykkeitä ovat kehittämismenot, liikearvo ja muut pitkävaikutteiset menot. Näitä eriä aktivoidaan säätiöissä harvoin. Merkittävimpiä aktivointeja

säätiöissä ovat tekijänoikeudet, patentit sekä atk-lisenssit. Ennakkomaksut aineettomien hyödykkeiden pääryhmässä ovat aineettomista hyödykkeistä maksettuja ennakoita.

Kirjanpitolain mukaan pysyviin vastaaviin kuuluvan aineellisen omaisuuden hankintameno aktivoidaan ja kirjataan vaikutusaikanaan kuluksi. Säätiö saa poistaa pysyvien vastaavien hankintameno niiden vaikutusaikana ilman ennalta laadittua suunnitelmaa. Poistosuunnitelmaa kuitenkin yleisesti suositellaan.

Rakennusten ja rakennelmien hankintamenot aktivoidaan ja kirjataan poistoina kuluksi. Mikäli rakennusten ja rakennelmien hankintaan on saatu avustusta, vähennetään avustuksen määrä hankintamenoista.

Koneiden ja kaluston hankintamenot aktivoidaan ja kirjataan vaikutusaikanaan poistoina kuluksi. Mikäli niihin on saatu avustusta, vähennetään avustus hankintamenoista.

Kirjanpitolautakunnan pienille kirjanpitovelvollisille antaman yleisohjeen mukaan vähäarvoisten hyödykkeiden hankintamenot voidaan kirjata kokonaisuudessaan käyttöönottoaikauden kuluksi. Muita aineellisia hyödykkeitä ovat esimerkiksi soranottoaikat. Tällaisen käyttöomaisuus on säätiöissä erittäin harvinaista.

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat kirjataan kyseisen omaisuuserän hankintamenoksi, kun hankinta on lopullisesti toteutunut. Ennakkomaksuista ja keskeneräisistä hankinnoista ei voi tehdä poistoja.

Säätiöillä on usein merkittävässä määrin ns. sijoitusomaisuutta eli omaisuutta, joka on saatu lahjoituksina, testamentilla tai muuten ja joka ei palvele varsinaista aatteellista toimintaa. Sijoitusomaisuuden tuotto käytetään varsinaisen toiminnan rahoittamiseen. Mikäli sijoitusomaisuuden määrä on merkittävä, voi sijoitusomaisuudesta tehdä liitetietoihin erittelyn.

Sijoitukset arvostetaan pääsääntöisesti taseessa niiden hankintamenoon. Kirjanpitolaki kuitenkin edellyttää arvonalentumiskirjausta, mikäli sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi (KPL 1336/1997, 5:13§).

Mikäli arvonalentumista ei kirjata, on liitetiedoissa annettava perusteltu näyttö siitä, että kirjanpitoarvo jälleen saavutetaan ja mahdolliset muut perustelut sille, miksi arvonalentumista ei ole tehty.

Kirjanpitoasetuksen mukaan säätiön taseessa on ilmoitettava erikseen sellaiset varat tai sellainen pääoma, joiden käyttöä on rajoitettu erityismääräyksin (KPA 1339/1997, 1:6§). Tällaisia varoja ovat lähinnä omakatteisten rahastojen varat. Mikäli omakatteisia rahastoja on enemmän kuin yksi, ei taseessa ole välttämätöntä eritellä niiden varoja rahastoittain. Erittely on kuitenkin tehtävä taseen liitetiedoissa tai se on oltava vähintään tase-erittelyissä.

4.3.2 Vaihtuvat vastaavat

Säätiöissä on harvoin vaihto-omaisuutta. Vaihto-omaisuutena voidaan esimerkiksi säätiöllä luokitella varainhankinnassa käytettävien, myytäväksi hankittujen hyödykkeiden hankintamenot, myytävien oppilastöiden hankintamenot tai myytäväksi hankittavien opaskirjojen hankintamenot. Jos tasekaavassa esitetyt nimikkeet eivät anna riittävään kuvaa taseenimikkeen sisällöstä, on paikallaan merkitä vaihto-omaisuus taseeseen sen sisältöä vastaavalla nimikkeellä. Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon, tähän luetaan kaikki hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Laki antaa myös mahdollisuuden lisätä tähän olennaiset kiinteät kustannukset (KPL 1336/1997, 5:6§).

Vaihtuviin vastaaviin luettavista saamisista on erikseen esitettävä pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset, joissa molemmissa on samat nimikkeet. Jako pysyviin ja vaihtuviin tehdään käyttötarkoituksen, ei erääntymisajan perusteella. Saamisista on vähennettävä luottotappiona ne erät, joista ilmeisesti ei enää saada maksua. Erityistä varovaisuutta pitää käyttää etenkin jäsenmaksusaamisten kirjaamisessa. Yleensä saamisiin kirjataan vain varmat jäsenmaksusaamiset. Varmana pidetään sellaisia saamisia, jotka ovat tammikuun loppuun mennessä maksetut, edellistä tilikautta koskevat saatavat. (KHT-media 2005, 103.)

Ulkomaanrahan määräiset saatavat (samoin myös velat) muutetaan Suomen rahaksi tilinpäätöspäivän kurssiin (KPL 1336/1997, 5:3§). Myyntisaamisia ovat suoritteiden

myynnistä syntyneet saamiset. Rahoitusomaisuudessa esitettävät lainasaamiset syntyvät yhteisön varsinaiseen toimintaan liittyvästä velaksiannosta.

Säätiöillä esiintyy taseessa myös siirtosaamisia. Siirtosaamisia ovat tilikaudella tai aikaisemmalla tilikaudella suoritettut maksut tulevina tilikausina suoriteperusteisesti tai suoriteperustetta vastaavalla tavalla toteutuvista menoista, jollei niitä ole merkittävä ennakkomaksuihin. Siirtosaamisiin luetaan myös sellaiset päättyneellä tai aikaisemmalla tilikaudella suoriteperusteisesti tai suoriteperustetta vastaavalla tavalla toteutuneet tulo, joista ei ole saatu maksua, jollei niitä ole merkitty myyntisaamisiin. (KHT-media 2005, 105.)

Siirtosaamisia ovat esimerkiksi enakkoon maksetut korot, vuokrat, palkat, jne. Siirtosaamisiin kirjataan myös jäsenmaksusaamisia. Jos jäsenmaksusaatavien määrä on merkittävä, kirjataan ne omaksi eräksi. Avustussaanaisena kirjataan myös se osa myönnetystä ja tuloksi kirjatusta avustuksesta, joka on nostamatta, mutta jota vastaavat menot on maksettu.

Rahoitusomaisuuteen hankitut osakkeet ja osuudet sekä muut arvopaperit ovat yleensä sellaisia, että ne on hankittu rahojen lyhytaikaista sijoittamista varten. Rahoitustarpeen niin vaatiessa nämä voidaan yleensä muuttaa nopeasti rahaksi. Jos rahoitusomaisuuteen kuuluvien arvopapereiden arvo on laskenut alle hankintamenon, on hankintamenon ja luovutushinnan erotus kirjattava kuluksi tuloslaskelmaan kohtaan rahoituskulut. Rahat ja pankkisaamiset -erässä esitetään kassassa ja pankkitileillä tilinpäätöspäivänä olevat likvidit varat.

4.3.3 Oma pääoma

Säätiötä perustettaessa sille lahjoitetaan sen peruspääoma, joka kirjataan suoraan taseeseen. Vuosittaisista ylijäämistä usein osa on säätiön sääntöjen mukaan lisättävä tähän peruspääomaan tai muulla nimellä olevaan rahastoon. Käytäntö selviää säätiön säännöistä. Tämyntyyppiset siirrot on tehtävä tuloslaskelman kautta ja pääomien muutokset on myös esitettävä taseessa tai sen liitteenä.

Säätiölle muodostuu ns. sidottuja rahastoja silloin kun lahjoituksilla tai testamentilla saadut varat on lahjoittajan tai testamentinjättäjän toimesta määritelty käytettäväksi

vain ja ainoastaan tiettyä tarkoitusta varten. Kirjanpitoasetus määrää, että tällaiset pääomat on esitettävä erikseen taseessa oman pääoman pääryhmässä.

Arvonkorotusrahastossa esitetään pysyvien vastaavien arvonkorotusten vastaerät. Kun esimerkiksi rahoitusvälineet arvostetaan taseessa käypään arvoon, niiden arvonmuutokset merkitään tuloslaskelmaan tai oman pääoman käyvän arvon rahastoon. Arvonmuutos kirjataan oman pääoman rahastoon.

Vapaat rahastot voivat esimerkiksi syntyä silloin, kun lahjoituksena tai testamentilla saaduista varoista ei ole asetettu erityismääräyksiä varojen käytön suhteen.

Lahjoituksen tai testamentin antaja on kuitenkin edellyttänyt, että rahoista muodostetaan hänen nimeään kantava rahasto. Siirrot vapaaseen rahastoon tehdään oman pääoman sisäisenä siirtona.

Tilinpäätössiirtojen kertymä muodostuu poistoeroista ja vapaaehtoisista varauksista. Poistoero koostuu suunnitelman mukaisen poiston ja verotuksessa hyväksyttävän poiston välisestä erotuksesta. Näitä ei yleensä säätiöissä ole. Myös vapaaehtoiset varaukset ovat säätiöillä harvinaisia. Vapaaehtoiset varaukset edellyttävät aina verotukseen perustuvaa syytä.

Tuotoista on vähennettävä velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, jos ne kohdistuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen ja niiden toteutumista on tilinpäätöstä laadittaessa pidettävä varmana tai todennäköisenä. Lisäksi näin on toimittava, mikäli menoja ja menetyksiä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen sekä ne perustuvat lakiin tai kirjanpitovelvollisen sitoumukseen sivullista kohtaan. (KPL 1336/1997, 5:14§.)

Jos menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, merkitään se taseeseen pakollisiin varauksiin. **Pakolliseen varaukseen** merkittävän erän ominaispiirteisiin kuuluu aina epävarmuus toteutumisajankohdasta ja määrästä. Esimerkiksi säätiöiden kohdalla pakolliseksi varaukseksi voidaan katsoa tilanne, jossa tilikauden aikana on suoritettu keräys tiettyä tilikauden jälkeen toteutettavaa toimenpidettä varten, johon yhteisö keräyslupahakemuksessa sitoutuu. Vuoden 2004 kirjanpitolain muutos on poistanut mahdollisuuden tehdä ns. harkinnanvarainen pakollinen varaus eli varaus, joka ei perustu lakiin tai kirjanpitovelvollisen

velvoitteeseen sivullisia kohtaan. Muutoksen katsottiin selkeyttävän kirjauskäytäntöä (KHT-media 2005, 109-110).

Säätiöt toimivat usein lähes ainoastaan tulo-rahoituksen turvin. Säätiöillä **vieraalla pääomalla** tapahtuva rahoitus on erittäin harvinaista. Vieraan pääoman kaikki tase-erät on jaoteltava lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan riippuen siitä milloin velka erääntyy. Pitkäaikaisena velkana pidetään velkaa, joka erääntyy maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua. Lyhytaikaisena pidetään velkaa, joka on maksettava vuoden kuluessa tilinpäätöspäivästä. Yli viiden vuoden maksettavaksi erääntyvä velka on ilmoitettava liitetiedoissa.

Tase-erät ilmoitetaan bruttoperiaatteella. Joukkovelkakirja- ja vaihtovelkakirjalainat ovat säätiöillä erittäin harvinaisia. Nämä ovat sellaisia lainoja, jotka on tarkoitettu suurille yhteisöille.

Lainat rahoituslaitoksilta -erä pitää nimensä mukaan sisällään rahoituslaitoksilta saadut lainat. Kohdassa ovat myös eläkelainat, jotka ovat lähinnä eläkevastuun kattamiseksi eläkelaitoksille suoritettujen maksujen takaisinlainauksesta syntyneitä velkaa.

Saatuja ennakoita ovat suoritteiden tilauksista saatuja suorituksia, jotka on maksettu ennen kuin tavara on toimitettu. Tällaisia ovat esimerkiksi keskeneräisistä projekteista saadut ennakkomaksut.

Ostovelkoja ovat tuotannon tekijöiden ostoista syntyneet velat. Rahoitusvekseleiksi luetaan vekseleiden muodossa saadut rahoitusluotot. Muita velkoja ovat esimerkiksi keskusjärjestöiltä, piirijärjestöiltä tai avustajilta saadut velat.

Siirtovelkoja ovat tuloennakot ja menojäämät. Siirtovelkoja ovat esimerkiksi tilikauden aikana ansaitut lomapalkat, joita ei vielä ole maksettu. Tilikaudelle kuuluvat korko- yms. kulut, jotka tilikauden päättyessä ovat maksamatta. Myös palkkiot, jotka koskevat päättynyttä tilikautta ja ovat tilikauden päättyessä maksamatta, ovat siirtovelkoja.

4.4 Tilinpäätöksen liitetiedot

Liitetiedot ovat itsenäinen osa tilinpäätöstä. Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tuloslaskelman ja taseen antamaa informaatiota täydennetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

TAULUKKO 4. Liitetietojen ryhmittely ja sisältö

Liitetiedot	Sisältö
1. Tilinpäätöksen laatiminen	Arvostus- ja jaksotusperiaatteet, tuloslaskelman ja taseen esittämistavan muutos ja sen aiheuttamat vaikutukset, lukuihin tehdyt oikaisut, tietojen vertailukelpoisuus, aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut, muuntokurssi, johdannaisten arvo.
2. Tuloslaskelma	Tuottojen ja kulujen määrä, varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut toiminnanaloittain, suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja muutos, pakollisten varausten muutos, yhdisteltyjen erien erittely.
3. Taseen vastaavat	Poistamatta olevat aktivoituneet kehitysmenot, kuluksi kirjaamattomat menot, pääoma-alennukset lainan liikkeellelaskusta, arvonorotukset, hankintamenojen poistamatta oleva osa, korkomenojen aktivoiminen, rahoitusvälineiden arvostusmallit, siirtosaamisten olennaiset erät, pysyvien vastaavien muutokset.
4. Taseen vastattavat	Omanpääoman lisäykset ja vähennykset, pitkäaikaiset vieraan pääoman velat, yhdistellyt tase-erät, pakolliset varaukset.
5. Tuloverot	Verovelat ja -saamiset, tuloverojen jakautuminen.
6. Vakuudet ja vastuusitoumukset	Velat, joista vakuuksia, vakuuksien arvo, eläkevastuut, leasingvastuut
7. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet	Henkilöstö keskimäärin, henkilöstömenot, jaksotetut menot
8. Omistukset yrityksissä	Omistuksen kohteena olevan yrityksen nimi, kotipaikka ja omistusosuus, omapääoma, tilikauden voitto/tappio

Liitetietojen esittämisessä noudatetaan samaa ryhmittelyä kuin kirjanpitoasetuksessa.

Yllä esitetyssä taulukossa (Taulukko 4) kuvataan liitetietojen ryhmittelyä. Tässä

ryhmittelyssä ei ole otettu huomioon konserniin kuuluvaa kirjanpitovelvollista koskevia liitetietoja eikä rahoituslaskelman liitetietoja.

Eräille yhteisömuodoille on säädetty helpotuksia kirjanpitolain ja -asetuksen liitetietovaatimuksista, mutta säätiö ei saa esittää lyhennettyjä liitetietoja, vaikka olisikin pieni kirjanpitovelvollinen (Perälä 2006, 182).

Kirjanpitoasetuksen (KPA 1339/1997, 2:2§) mukaan tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään selvitys tilinpäätöksen laadintaperiaatteista (Taulukko 4, kohta 1). Tämä säännös on kaikille säätiöille pakottava, sillä tuloksen laadintaperiaatteet säätiöissä voivat poiketa kaupallisista yhteisöistä. Liitetietoina on esitettävä tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet. Säätiöiden toimintaan liittyvänä näihin kuuluvat esimerkiksi avustusten, lahjoitusten ja testamenttien kirjausperiaatteet. Lisäksi tulisi selvittää avustusten jaksotusperusteet, rahastosiirtojen ja rahastointien kirjausperiaatteet sekä omanpääoman rahastojen varojen käyttötarkoitukset. (Perälä 2006, 185.)

Tuloslaskelman tai taseen esittämistävän muutoksesta ja muutoksen aiheuttamista vaikutuksista on liitetietoina esitettävä perustelu. Samoin esitetään edellisen tilikauden lukuihin tehdyt oikaisut sekä selvitys, mikäli edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päätyneen tilikauden tietojen kanssa. Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut on esitettävä liitetiedoissa. Säätiöitä koskevana selvitetään esimerkiksi, jos tilikauden yleisavustuksiin sisältyy edellisiltä tilikausilta saatua yleisavustusta. Lisäksi on esitettävä virheiden korjaukset, mikäli ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä. Jos yksittäiseen tase-erään sisältyy osia, jotka koskevat useampaa tase-erää, on nämä esitettävä liitetiedoissa. (KHT-media 2005, 117-118.)

Liitetiedoissa on esitettävä muuntokurssi, jonka mukaan ulkomaanrahanmääriäisten saamisten sekä velkojen ja muiden sitoumusten muuttaminen Suomen rahaksi on tehty. Niiden rahoitusvälineiden osalta, joiden kirjanpitoarvo on käypää arvoa suurempi, on liitetiedoissa mainittava perusteet, miksi arvonalennusta ei ole tehty. Lisäksi on perustellusti näytettävä, että kirjanpitoarvo saavutetaan. Jos rahoitusjohdannaisia ei ole arvostettu käypään arvoon, on liitetietoina esitettävä kunkin johdannaislajin kohdalla johdannaisten käypä arvo, mikäli se on luotettavasti

määriteltävissä. Myös johdannaisten käytön laajuus ja luonne tulee esittää liitetiedoissa. (KHT-media 2005, 119.)

Taseen liitetiedoissa esitetään yleensä kokonaistuotot ja -kulut, sillä säätiön tuloslaskelmasta voi olla muuten vaikeasti hahmotettavissa toiminnan laajuus (Taulukko 3, kohta 2). Tuottojen ja kulujen kokonaismäärän esittäminen liitetiedoissa ei kuitenkaan ole lakisääteistä. Varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut on eriteltävä toiminnanaloittain huomioiden toiminnan laajuus ja laatu. Erittely tulee tehdä riittävän yksityiskohtaisesti. Tuloslaskelma esitetään yleensä suppeana ja liitetiedoissa annetaan lisätiedot tuloslaskelmaerien sisällöstä. (Perälä 2006, 187.)

Säätiö saa ilmoittaa tuloslaskelmassa harjoittamastaan liiketoiminnasta vain sen tuottojen ja kulujen summat. Tällöin tuloslaskelmaan liitetään liiketoiminnasta laadittu erillinen tuloslaskelma. Liiketoiminnan tuloslaskelma laaditaan KPA 1:1 tai 1:2§:ssä esitettyä liikekaavaa käyttäen. Liitetietoina tulee esittää tuloslaskelman satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät, joita ovat esimerkiksi satunnaisiin tuottoihin sisältyvät toimitilahuoneistojen myyntivoitot. (KHT-media 2005, 122-124.)

Säätiö voi poistaa käyttöomaisuuden hankintamenon ja muut pitkävaikutteiset menot ilman ennalta laadittua suunnitelmaa. Suunnitelman mukaisten poistojen laatiminen on kuitenkin suositeltavaa. Tuloslaskelman liitetietoa edellytetään vain suunnitelman mukaisten poistojen periaatteista ja niiden muutoksista. Säätiön tuloslaskelmassa poistot esitetään varsinaisen toiminnan kuluna jaoteltuna toiminnanaloittain. Tällöin kokonaispoistojen määrä ei näy yhtenä eränä, joten liitetiedoissa olisi syytä esittää tieto kokonaispoistojen määrästä sekä mihin tuloslaskelmaeriin poistot sisältyvät. (Perälä 2006, 190-191.)

Tuottoihin ja kuluihin sisältyvät pakolliset varaukset liittyvät yleensä poikkeuksellisiin olosuhteisiin tai toimenpiteisiin, joten pakollisten varausten sisältöä ja muutosta koskeva liitetieto on syytä esittää. Lisäksi yhteismäärät korkotuotoista ja -kuluista sekä tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yrityksissä, esitetään liitetiedoissa. Tuloslaskelmassa voidaan yhdistellä tuloslaskelmakaavojen eriä, jos yhdisteleminen johtaa selkeämmän kuvan antamiseen. Liitetiedoissa on kuitenkin yhdistellyt erät eriteltävä. Säätiöt, joilla on monia toiminnanaloja, esittävät tuloslaskelmassa vain

toiminnanalojen tuottojen ja kulujen summat. Tällöin liitetiedoissa esitetään kululajikohtainen jaottelu, johon kuuluvat vähintään henkilöstökulut, poistot ja muut kulut. (KHT-media 2005, 125-126.)

Poistamatta olevia aktivoituja kehittämismenoja koskeva selvitys on esitettävä liitetiedoissa (Taulukko 3, kohta 3). Lisäksi on selvitettävä, mikäli poistoaika on pidempi kuin viisi vuotta. Liitetietoina on esitettävä kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset lainan liikkeelle laskemisesta. Kirjanpitolain mukaan arvonorotuksia voi tehdä vain maa- ja vesialueisiin sekä arvopapereihin. Liitetiedoissa on selvitettävä arvonorotusten periaatteet ja arvonnäytysmenetelmät. Säätiöissä kehittämismenojen ja liikearvon sekä lainan liikkeelle laskemisesta syntyneiden menojen aktivoiminen on harvinaista. Samoin arvonorotuksia sekä koneiden ja laitteiden suunnitelmapoistoin vähennettyä hankintamenoja on harvoin säätiöillä. (KHT-media 2005, 128-129.)

Käyttöomaisuushyödykkeen valmistamiseen kohdistettavien korkomenojen aktivoiminen on kirjanpitolain mukaan sallittua tietyin edellytyksin. Korkojen aktivoinnista ja aktivoinnin määrästä on liitetiedoissa annettava selvitys. Säätiössä toteutetaan toisinaan suuria rakennushankkeita, jolloin esimerkiksi rakennusaikaisten korkojen aktivoiminen on perusteltua, jos investointiavustusta saadaan myös koroille. (Perälä 2006, 196.)

Jos vaihto-omaisuuden ja arvopapereiden jälleenhankintahintojen ja hankintamenojen erotus on olennainen, on tase-eräkohtainen tieto esitettävä liitetiedoissa. Käypään arvoon arvostetuista rahoitusvälineistä on ilmoitettava liitetietoina käytettyjen arvostusmallien ja -menetelmien perusteet niistä rahoitusvälineistä, joiden käypä arvo on määritelty kirjanpitolain (KPL 1336/1997, 5:2§) mukaisesti sekä rahoitusvälineryhmittäin käypä arvo ja suoraan tuloslaskelmaan merkityt arvomuutokset sekä käyvän arvon rahastoon merkityt muutokset. Lisäksi on ilmoitettava johdannaislajeittain tiedot johdannaisten käytön laajuudesta ja niiden käyttötarkoituksesta sekä olennaiset ehdot, jotka saattavat vaikuttaa tulevien kassavirtojen määrään, ajoitukseen ja varmuuteen. Liitetiedoista on käytävä ilmi erittely käyvän arvon rahaston muutoksista tilikauden aikana. Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät sekä erittely yhdistellyistä vastaavien eristä on esitettävä

liitetietoina. Jos yhdistelemisellä on vain vähäinen merkitys oikean ja riittävän kuvan antamiseksi, voidaan erittely jättää tekemättä. (KHT-media 2005, 130-132.)

Pysyvien vastaavien muutoksista on liitetiedoissa ilmoitettava tase-eräkohtaisesti määrä tilikauden alussa, lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana sekä siirrot erien välillä. Lisäksi on ilmoitettava kertyneet poistot ja arvonalentumiset tilikauden alussa sekä vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalentumiset. Liitetiedoista on käytävä ilmi vielä tilikauden suunnitelman mukaiset poistot sekä arvonalentumiset ja niiden palautukset. Saamiset konsernin yrityksiltä ja omistusyhteisy yrityksiltä on liitetietoina eriteltävä saamisiin, muihin saamisiin ja siirtosaamisiin. (Perälä 2006, 197-199.)

Oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista niiden välillä tilikauden aikana on esitettävä erittely liitetiedoissa (Taulukko 3, kohta 4). Oman pääoman muutokset ovat harvinaisia, sillä yleensä omaan pääomaan kirjataan vain tilikauden yli/alijäämä. Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvat velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluessa, on liitetiedoissa esitettävä eriteltynä kuten myös liikkeelle lasketut joukkovelkakirjalainat. Säätiöissä joukkovelkakirjalainat ovat harvinaisia. Taseen vastattavia koskevina liitetietona on eriteltyinä esitettävä yhdistellyt tase-erät ja olennaiset pakollisiin varauksiin liittyvät erät. Veloista konsernin yrityksille on liitetiedoissa ilmoitettava erikseen saadut ennakot, ostovelat, rahoitusvekselit, muut velat ja siirtovelat. (Perälä 2006, 200-203.)

Liitetietoina on ilmoitettava laskennalliset verovelat ja -saamiset sekä tuloverojen jakautuminen toiminnasta ja satunnaisista eristä johtuviin veroihin (Taulukko 3, kohta 5). Lisäksi on mainittava arvonkorotusten mahdollinen vaikutus tuloveroihin. Säätiöt joutuvat vain harvoin esittämään tuloveroja koskevia liitetietoja, sillä ne ovat verovelvollisia vain liiketoiminnastaan. (KHT-media 2005, 141.)

Vakuuksista on ilmoitettava liitetietoina velat, joiden vakuudeksi on annettu kirjanpitovelvollisen omaisuutta (Taulukko 3, kohta 6). Lisäksi on ilmoitettava annettujen vakuuksien arvo, muut omasta puolesta annetut vakuudet, vakuudet samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta sekä muut annetut vakuudet. Vastuista ja vastuusitoumuksista on ilmoitettava liitetietoina eläkevastuut, leasingvastuut,

vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta, muut vastuusitoumukset sekä muut vastuut.

Kirjanpitoasetuksen mukaan liitetietona on esitettävä henkilöstön keskimääräinen luku tilikauden aikana (Taulukko 3, kohta 7). Henkilöstö on ryhmittäin eriteltävä, mutta asetus ei määrittele, millaisiin ryhmiin henkilöstö olisi jaettava. Liitetiedoissa esitetään jaksotetut menot, jotka on kirjattu tilikaudelle kuluiksi. Henkilöstömenot eritellään palkoiksi, palkkioiksi, eläkekuluiksi ja muiksi henkilösivukuluiksi. Toimielinten jäsenten osuus henkilöstökuluista esitellään eriteltynä palkat ja palkkiot, toimielinten jäsenille myönnettyjen rahalainojen yhteenlaskettu määrä samoin kuin määrän vähennys ja lisäys tilikauden aikana sekä lainojen pääasialliset korko- ja muut ehdot. Lisäksi eritellään heitä koskevien vakuuksien ja vastuusitoumusten yhteenlaskettu määrä ja pääasiallinen sisältö sekä eläkesitoumukset. (Perälä 2006, 208-211.)

Mikäli omistuksen kohteena on yhden viidesosan tai sitä suurempi osuus yrityksestä, on tästä yrityksestä mainittava nimi, kotipaikka ja omistusosuus (Taulukko 3, kohta 8). Lisäksi on esitettävä viimeksi laaditun tilinpäätöksen mukainen oma pääoma ja tilikauden voitto tai tappio.

4.5 Säätiön tilintarkastus

Säätiön tilintarkastuksesta säädetään säätiölaissa (109/1930) ja tilintarkastuslaissa (936/1994). Säätiöllä on oltava vähintään kaksi tilintarkastajaa, joista toisen on oltava hyväksytty (KHT tai HTM) tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Lisäksi näille tilintarkastajille valitaan varamiehet. Tarkemmat määräykset tilintarkastajien valinnasta ja lukumäärästä ovat säätiön säännöissä. (Perälä 2006, 340-341.)

Tavallisesti säätiön hallitus valitsee tilintarkastajat. Jos säätiöllä kuitenkin on kaksiportainen hallintomalli, jossa hallituksen yläpuolella on esimerkiksi valtuuskunta tai hallintoneuvosto, tilintarkastajien valinnan suorittaa tämä valvova elin. (Riistama 2000, 140)

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen suorittamiseen. Riippumattomuudella tarkoitetaan tässä sitä, että

vältetään sellaisia seikkoja ja olosuhteita, joiden johdosta voisi päätellä tilintarkastajan rehellisyyden, objektiivisuuden ja ammatillisen varovaisuuden vaarantuneen. Tämän kaltaisia asioita voisivat olla esimerkiksi läheiset sukulaisuussuhteet ja kyseessä olevaan organisaatioon liittyvät alistussuhteet. Lisäksi tilintarkastajalla ei saa olla rahalainaa tai vakuutta eikä vastaavaa etuutta kyseiseltä säätiöltä tai siinä tarkoitetulta henkilöltä. (Perälä 2006, 344-345.) Riippumattomuus säätiön kohdalla on erityisen tärkeää, koska usein säätiössä tarkastettava valitsee tarkastajansa ja koska säätiöllä ei ole omistajia.

Tilintarkastajan on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa. Tilikauden aikana suoritettavan tilintarkastuksen laajuus riippuu siitä, onko kyse toiminnallisesta säätiöstä vai apurahasäätiöstä. Pienehköt apurahasäätiöt tarkastetaan kokonaisuudessaan yleensä tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä, mutta hyvän tilintarkastustavan noudattaminen merkitsee toiminnallisten säätiöiden tarkastamista jo tilikauden aikana. (Riistama 2000, 140-141.)

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastukseen kuuluu kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tarkastus. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastus on suoritettava riittävässä laajuudessa, että voidaan todeta, ettei tilinpäätös kohtuullisella varmuudella sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Tilintarkastuksen tavoitteena ei ole havaita pieniä virheitä. Tilintarkastaja pyrkii vakuuttumaan siitä, että kaikki säätiölle kuuluvat tulot on huomioitu kirjanpidossa ja tulot on tuloutettu oikeaan aikaan oikean määräisinä. Menojen tulee olla suoritettu tulojen hankkimiseksi ja aatteellisen tehtävän toteuttamiseksi sekä ne ovat perustuneet säätiön kokousten päätöksiin. Lisäksi tilintarkastajan tehtäviin kuuluu tarkastaa, että yhteisön varat ovat tallessa ja asianmukaisesti vakuutettuja sekä säätiön toimintaa sääteleviä lakeja ja sääntöjä on noudatettu. (Perälä 2006, 346-347.)

Tilintarkastajat antavat tilinpäätöksen ja hallinnon tarkastuksesta säätiön hallitukselle tilintarkastuskertomuksen. Säätiölain mukaan tilintarkastuskertomukseen tulee sisällyttää erityinen lausuma siitä, ovatko säätiön varat asianmukaisesti sijoitettu, onko säätiön toimielimen jäsenille suoritettuja palkkioita pidettävä kohtuullisina sekä antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnasta. (Perälä 2006, 350.)

Säätiö on tilintarkastuskohteena hieman poikkeuksellinen, sillä hallituksen yläpuolella ei yleensä ole toimielintä, joka myöntäisi hallitukselle vastuuvapauden. Säätiön säännöissä voidaan kuitenkin määrätä perustettavaksi jokin toimielin, jolla on hallitusta valvova tehtävä. Mikäli säännöissä ei ole mainintaa tästä, ei vastuuvapautta käsitellä säätiön omissa elimissä. Säätiön hallinto tulee kuitenkin aina tarkastaa ja siinä on kiinnitettävä huomiota säädökirjan määräysten noudattamiseen toiminnassa (Riistama 2000, 141).

5 CASE: NELJÄ KULTTUURI- JA TIEDEINSTITUUTIN SÄÄTIÖTÄ

Tutkimuksen kohteena on ollut kaksi kulttuuri-instituutin säätiötä ja kaksi tiedeinstituutin säätiötä. Kulttuuri- instituutin säätiöt ovat Pietari-säätiö ja Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiö sekä tiedeinstituutin säätiöt ovat Lähi-idän instituutin säätiö ja Japanin instituutin säätiö.

5.1 Tutkimusaineiston hankinta

Tutkimusaineisto on hankittu Patentti- ja rekisterihallitukselta. Tutkimukseen valituilta neljältä säätiöltä on pyydetty Patentti- ja rekisterihallitukselta tasekirjat vuodelta 2005. (Tasekirjat 2005.) Tutkimusaineiston tueksi on lähetetty neljälle valitulle säätiölle kysely (Liite 2), jolla on haluttu selvittää, mitä ongelmia ja epäkohtia aiheuttaa, kun kirjanpitoa tehdään kahdessa eri maassa, eri kielellä ja erilaisin kulttuurisin sekä laillisin eroin. Lisäksi on haluttu selvittää säätiöiden kirjanpidon raportointikäytäntöjä. Tämä kysely on tehty tutkimuksen avuksi, jotta päästään tarkemmin tutkimaan mahdollisia ongelmia ja kirjanpidon asettamia vaatimuksia.

Kyselyt lähetettiin 5.9.2007 Suomen Lähi-idän instituutin säätiölle, Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiölle sekä Suomen Japanin instituutin säätiölle. Pietari-säätiön kyselyyn vastasi kirjanpitäjä Kirsi Lahtinen yhdessä asiamies Heikki Lammen kanssa. Kirsi Lahtinen on toinen tämän lopputyön tekijöistä. Vastauksille annettiin palautusaikaa 14.9.2007 asti. Palautusaikaan mennessä vastauksia ei palutunut yhtään kappaletta. Kyselyt laitettiin uudelleen kolmelle säätiölle pe 14.9.2007 ja ma 17.9.2007. Tällä kertaa kyselyt toimitettiin suoraan säätiöiden asiamiehille ja vastausaika annettiin 21.9.2007 asti. Säätiöiltä saatiin kuitenkin toisella kerralla negatiiviset vastaukset: ne eivät olleet valmiita vastaamaan kyselyyn. Vastauksissa vedottiin resurssipulaan. Tästä on kuitenkin tulkittavissa se, että säätiöt eivät ole halukkaita vastaamaan kyselyyn. Negatiivisuus kyselyä kohtaan saattaa johtua siitä, että viime aikoina julkisuudessa on puhuttu siitä, että säätiöt saavat liian helposti rahaa Opetusministeriöltä ja että siihen tulisi puuttua. Tutkimusta varten olisimme kuitenkin tarvinneet kyselyyn vastaukset ainakin kolmelta säätiöltä. Kyselyn epäonnistumisen johdosta laajensimme tutkimusta käsittämään koko säätiön tulonlähteitä.

5.2 Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien esittely

Kulttuuri- ja tiedeinstituutteja on 17 eri puolilla maailmaa. Oheisessa kartassa (Kuvio 5) on esitelty niiden sijainti maailmalla.

KUVIO 5. Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien sijainti (www.institute.fi)

Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien tavoitteena on tehdä suomalaista kulttuuri- ja tiedemaailmaa tunnetuksi maassaan, luoda kontakteja ja rakentaa asiantuntijaverkostoja sekä toimia välittäjänä Suomessa ja kyseisessä maassa toimivien henkilöiden, tahojen ja instituutioiden kesken.

Instituuttien taustalla toimii säätiö. Näiden säätiöiden tehtävänä on taata tarvittavat resurssit instituuttien ylläpitämiseen. Instituuttien yleistoiminta rahoitetaan valtiolta saadulla yleisavustuksella. Yleisavustuksen myöntää Opetusministeriö ja sitä haetaan kerran vuodessa. Yleisavustuksen määrä instituuttien välillä vaihtelee voimakkaasti. Tutkimukseen on valittu neljä instituuttia. Valinnan perusteena on ollut instituuttien maantieteellinen sijainti. Tutkimukseen valitut instituutit ovat eri maanosilta. Tutkimuksen vertailukohteena on toiminut Suomen Pietarin instituutti. Tämän lisäksi tutkimukseen on valittu Suomen Lähi-idän instituutti, Suomen New Yorkin kulttuuri - instituutti sekä Suomen Japanin instituutti. Tutkimuksen kohdevuosi on vuosi 2005.

Tutkimukseen valituista instituuteista kaksi on kulttuuri-instituuttia (Suomen Pietarin instituutti ja Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti) ja kaksi tiedeinstituuttia (Suomen Japanin instituutti ja Suomen Lähi-idän instituutti). Kaikki neljä instituuttia toimivat samalla peruseriaatteella:

- instituutin taustalla on säätiö
- säätiöiden kotipaikka on Helsinki
- asiamiehenä toimii säätiön ulkopuolinen henkilö (ei valtuuskunnan eikä hallituksen jäsen)
- säätiö tekee tilinpäätöksen Suomen lakien ja asetusten mukaan
- instituutti tekee kohdemaassa tilinpäätöksen kohdemaan lakien ja asetusten mukaan
- instituutilla on kohdemaassa suomalainen johtaja
- säätiöt saavat instituuttien ylläpitämiseen valtion avustusta
- instituuttien tehtävänä on edistää kulttuurisia ja tieteellisiä siteitä Suomen ja kohdemaan välillä.

Instituutit jaetaan kahteen luokkaan: tiedeinstituutteihin ja kulttuuri-instituutteihin. Tiedeinstituuttien päätarkoituksena on tiedeyhteistyön edistäminen kohdemaassa ja kulttuuri-instituuttien päätehtävänä on kulttuuriyhteistyön edistäminen kohdemaassa. Instituuttien jako ei ole niin tarkkaa. Ne tekevät pääosin työtä molemmilla osa-alueilla tarpeen mukaan.

Säätiöiden ja instituuttien toiminnassa on eroavaisuuksia. Osa instituuteista keskittyy pieniin projekteihin, joita saattaa vuoden aikana olla useita. Toiset instituutit keskittyvät muutamaan isoon projektiin vuoden aikana. Osa instituuteista on rekisteröitynyt kohdemaassa ja osa ei. Rekisteröiminen vaikuttaa instituutin toimintaan ja raportointiin kohdemaan viranomaisille. Rekisteröiminen kohdemaassa myös helpottaa instituutin toimintaa ja käytännön asioiden hoitamista. Kaikki neljä instituuttia käyttävät työntekijöinään myös suomalaisia harjoittelijoita. Harjoittelijat tulevat kohdemaan CIMO-harjoittelutuella. Harjoittelun kesto on yleensä puoli vuotta. Sitä pidetään hyvänä työympäristönä opiskelijoille niin kielen kuin kulttuurinkin osalta.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO (Centre for International MObility) on opetusministeriön alainen kansainvälisten asioiden asiantuntija- ja palveluorganisaatio. CIMO:n tarkoituksena on edistää Suomen kielen ja kulttuurin opintoja ulkomaisissa yliopistoissa. CIMO myös tukee kansainvälistymistä koulutuksen, tiedotuksen, neuvonnan ja julkaisujen avulla sekä markkinoi suomalaista koulutusta ulkomailla. CIMO on perustettu vuonna 1991 ja se toimii Opetusministeriön hallinnon alalla. (Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO 23.8.2007.)

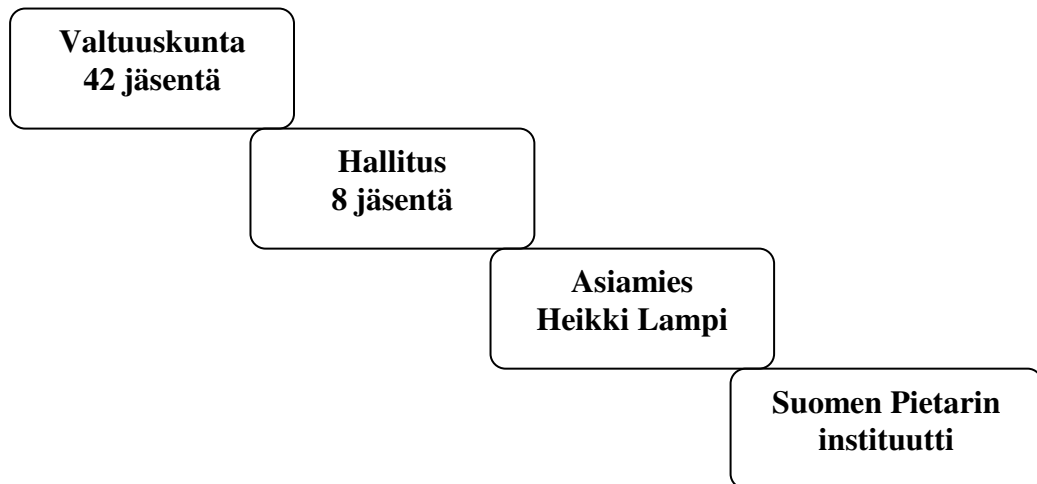
Seuraavassa esitellään neljä valittua säätiötä tarkemmin. Tiedot esittelyä varten on saatu kyseisten säätiöiden vuoden 2005 tasekirjoista.

5.2.1 Pietari-säätiö

Pietari-säätiö on perustettu 19.3.1992 Helsingissä. Perustajajäseninä ovat olleet kulttuurin, tieteen ja elinkeinoelämän yhteisöt. Säätiön tarkoituksiksi on määritelty perustaa Suomen instituutti Pietarin kaupunkiin ja ylläpitää sitä suomalais-venäläisten kulttuurisuhteiden ja niihin liittyvän historiallisen perinteen vaalimiseksi sekä Suomen ja Venäjän välisen yhteistyön edistämiseksi taiteen, kirjallisuuden ja tieteen alalla. Instituutti edistää myös maiden välistä kirjailija- ja taiteilijavaihtoa sekä opiskelija- ja tutkijavaihtoa, koulutusohjelmia ja kauppasuhteita erityisesti Pietarissa ja sen lähialueilla. Viime vuosina Pietari-säätiö on toteuttanut omalta osaltaan Pohjoisen ulottuvuuden ideaa ja Itämeren ympäristövaltioiden yhteistyöideaa.

Pietari-säätiön tehtävänä on turvata perustamalleen instituutille riittävät talous-, tila- ja henkilöresurssit. Varsinaisen käytännön toiminnan hoitaa instituutti.

Pietari-säätiön ylin päättävä elin on säätiön valtuuskunta, joka kokoontuu pääsääntöisesti kerran vuodessa. Valtuuskunnan alaisuudessa toimii säätiön hallitus, joka kokoontuu useamman kerran vuodessa. Vuonna 2005 hallitus on kokoontunut yhdeksän kertaa. Hallituksen alaisuudessa toimii asiamies. Säätiön asiamiehenä toimii Heikki Lampi.

KUVIO 6. Pietari-säätiön organisaatio

Asiamiehen alaisuudessa toimii instituutti. Yllä olevassa kuviossa (Kuvio 6) on kuvattu Pietari-säätiön organisaatio.

Valtuuskunta nimittää hallituksen kerran vuodessa yleiskokouksen yhteydessä. Nimitetyistä hallituksen jäsenistä puolet on uusia. Pietari-säätiöllä yleiskokous pidetään keväisin, yleensä toukokuussa. Hallituksen jäsenten toimikausi on kerrallaan kaksi vuotta. Hallituksen jäsen voi pysyä tehtävässään kauemminkin tai luopua paikastaan aikaisemmin valtuuskunnan niin päätäessä. Hallituksen alaisuudessa toimii asiamies. Asiamies toimii hallitusten kokousten esittelijänä sihteerin ominaisuudessa ilman päätösvaltaa, lisäksi asiamiehen tehtävänä on hallituksen päätösten toimeenpaneminen. Hänen tehtävänä on huolehtia säätiön kirjanpidon ja hallinnon hoitamisesta. Asiamies toimii myös esimiehenä instituutille. Asiamies hyväksyy kaikki kulut ja allekirjoittaa sopimukset.

Hallituksen ja valtuuskunnan jäsenmäärä vaihtelee säätiöittäin. Jäsenmäärä on määritelty säätiön perustamisasiakirjoissa.

Pietari-säätiön toimintakonseptia on muutettu syksyllä 2002 siten, että on siirrytty useiden pienempien tapahtumien järjestämisestä harvempien ja suurempien tapahtumien järjestämiseen. Tätä periaatetta on noudatettu myös vuonna 2005 toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Mannerheim-näyttelyn lisäksi vuoden 2005 suurimmat tapahtumat Suomen Pietarin instituutissa ovat olleet suomalaisen nykykirjallisuuden käännöskilpailu, Nordic Music -festivaali ja Karkkiprinsessa-näyttely.

Pietari-säätiön kaikkien aikojen suurin hanke on ollut pääosin vuonna 2005 toteutettu Mannerheim-projekti. Se on erillisprojekti, jonka rahoitus on pääasiassa tullut säätiön ulkopuolelta. Näyttelyn rahoitus on ollut kolmijakoinen: mukana ovat Suomen kulttuurirahaston ja Suomen elinkeinoelämän lisäksi Opetusministeriö. Projekti on sisältänyt Mannerheim-näyttelyn, joka on toteutettu yhteistyössä Valtiollisen Eremitaasin kanssa sekä Suomen marsalkka Mannerheimin elämästä kertovan kirjan tekemisen ja kustantamisen. Näyttely on pidetty Pietarissa Eremitaasi-museossa, Suomen kansallismuseossa Helsingissä, Mikkelin taidemuseossa ja Turun maakuntamuseossa.

Näyttelyn yhteydessä julkaistu juhlaKirja sisältää ennen julkaisemattomia artikkeleita Mannerheimin elämän ja toiminnan eri vaiheista. Kirja on A4 -kokoinen ja se sisältää runsaasti valokuvia. Kirjaa on painettu neljälle kielelle: suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi. Kirjan lisäksi samassa juhlaKotelossa on näyttelyluettelo ja Mannerheim-cd.

Säätiön yleiskustannukset ovat 2000-luvulla nousseet kaksin- tai kolminkertaisiksi. Instituutin talous on pysynyt suunnitellussa tiukan taloudenpidon johdosta. Suomen Pietarin instituutti on rekisteröitynyt Venäjällä vuonna 2002. Tämän johdosta verojen ja sosiaalikulujen aiheuttamia lisäkuluja 48,9 % palkasta ei ole kompensoitu Opetusministeriön toimesta täysimääräisesti. Säätiö on saanut vuonna 2005 Opetusministeriöltä yleisavustusta 300.000,00 euroa. Tilaisuuksiin ja Mannerheim-näyttely -projektiin on saatu muita avustuksia eri tahoilta yhteensä 173.205,00 euroa. Lyhytaikaisista sijoituksista on saatu tuottoa 13.044,94 euroa.

Pietari-säätiö on neuvotellut Pietarin kaupungin kanssa Pyhän Marian kirkon Kirkkokartanon tilojen vuokraamisesta. Neuvottelut ovat johtaneet tulokseen 17.11.2005, jolloin on solmittu lopullinen esisopimus. Pietari-säätiö vuokraa 3700 m² tilat 49 vuodeksi. Tilat sijaitsevat aivan Nevski Prospektin tuntumassa, Pietarin keskustassa. Pietari-säätiö on luomassa Pietariin Suomi-keskusta, joka toimii verkostona ja foorumina suomalais-venäläisen yhteistyön kehittämisessä ja toteuttamisessa. Tarkoituksena on, että kiinteistöön sijoittuu Suomen Pietarin instituutin lisäksi myös säätiön muita jäseniä ja Pietarin suomalainen koulu ja lastentarha. Kiinteistön suunnittelu ja saneeraus rahoitetaan lainarahalla. On arvioitu, että rakennuksen saneerauskulut ovat noin 10 miljoonaa euroa. Tämän hetkisen arvion mukaan rakennus voidaan ottaa käyttöön vuoden 2009 alussa.

5.2.2 Suomen Japanin instituutin säätiö

Suomen Japanin instituutti on tiedeinstituutti. Suomen Japanin instituutin tavoitteena on harjoittaa ja edistää kulttuuritoimintaa sekä tutkimuksen ja ylimmän opetuksen sekä teknisen ja taloudellisen asiantuntemuksen vuorovaikutusta Suomen ja Japanin välillä. Instituutti tukee tutkijoita, opiskelijoita ja taiteilijoita Japanissa esimerkiksi etsimällä yhteistyötahoja, joiden kanssa he voivat aloittaa yhteistyön.

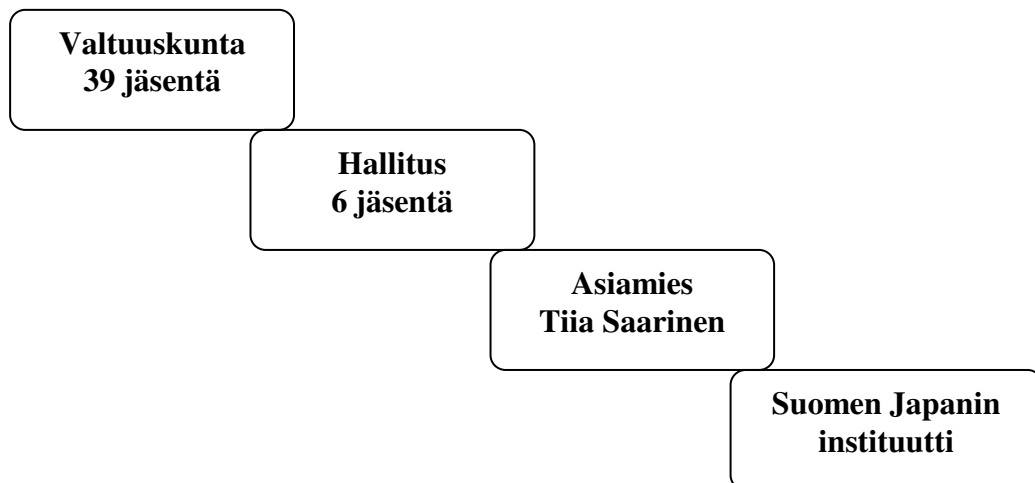
Suomen Japanin instituutin säätiö on perustettu vuonna 1997 yliopistojen, tiede- ja kulttuurilaitosten ja -organisaatioiden, yritysten ja elinkeinoelämän järjestöjen, ystävyysyhdistysten ja Helsingin kaupungin toimesta. Säätiön tarkoituksena on edistää Suomen kulttuurin, tieteen, ylimmän opetuksen ja talouden tuntemusta Japanissa sekä kehittää näiden alojen yhteistyötä Japanin kanssa. Suomen Japanin instituutti on perustettu vuonna 1998.

Instituutin kulttuuritoiminta on keskittynyt suomalaisen nykykulttuurin ja -taiteen tunnetuksi tekemiseen ja edistämiseen Japanissa. Suomalainen kulttuuri on Japanissa vielä varsin tuntematonta ja kilpailu taiteen alalla on kovaa. Toiminnan lähtökohtana on ollut suomalaisten tunnetuimpien ja menestyneimpien nykytaiteilijoiden esiintuominen. Toiminta on keskittynyt kuva- ja mediataiteisiin, nykymusiikkiin ja nykytanssiin sekä elokuvaan ja muotoiluun. Tulevaisuudessa toimintaa tullaan

suuntaamaan myös nuoriin muotisuunnittelijoihin sekä lasten ja nuorten kulttuuriin. Instituutti on herättänyt japanilaisten kulttuuritoimijoiden mielenkiinnon.

Suomen Japanin instituutin säätiö on allekirjoittanut yhteistyöasiakirjan Ulkoasiainministeriön ja Suomen Japanin suurlähetystön kanssa. Yhteistyöasiakirjan tarkoituksena on yhteistyön koordinointi suurlähetystön ja sen yhteydessä toimivien suomalaisten tahojen kanssa. Näistä tärkeimpiä ovat Suomen Japanissa oleva suurlähetystö ja FinPron Tokion toimisto. Instituutti on asemoinut itsensä elinkeinoelämän, kulttuurin ja tieteen sektorille.

Seuraavassa kuviossa (Kuvio 7) on kuvattu Suomen Japanin instituutin säätiön organisaatio.

KUVIO 7. Suomen Japanin instituutin säätiön organisaatio

Japanin instituutin säätiön ylin päättävä elin on säätiön valtuuskunta, joka kokoontuu pääsääntöisesti kerran vuodessa. Valtuuskunnan alaisuudessa toimii säätiön hallitus, joka kokoontuu useamman kerran vuodessa. Hallituksen alaisuudessa toimii asiamies ja hänen alaisenaan toimii instituutti.

Suomen Japanin instituutin säätiön hallituksen puheenjohtajana on toiminut vuonna 2005 Markku Löytönen. Hallitukseen on kuulunut kuusi jäsentä. Vuonna 2005 säätiön hallitus on kokoontunut kahdeksan kertaa. Säätiön asiamiehenä on toiminut Tiia Saarinen. Jäseniä Suomen Japanin instituutin säätiössä on 39.

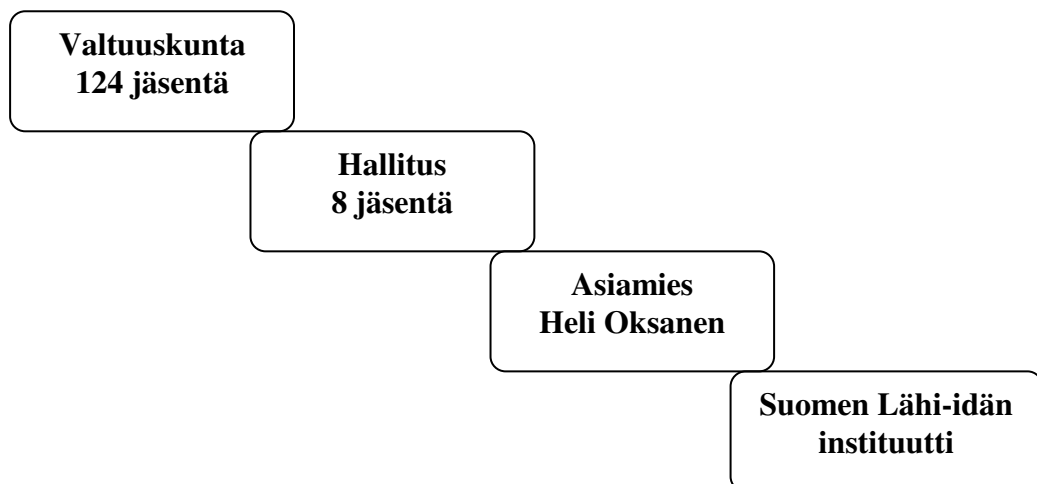
5.2.3 Suomen Lähi-idän instituutin säätiö

Suomen Lähi-idän instituutti on tiedeinstituutti. Instituutin toimialueeseen kuuluu itäisen Välimeren alue. Instituutin keskuspaikka on Damaskoksessa. Säätiöllä on edustaja Israelissa, Jerusalemissa ja Palestiinan itsehallinto alueella.

Instituutin päätavoitteena on edistää ja tukea suomalaista Lähi-itään liittyvää tutkimusta järjestämällä kursseja ja seminaareja perus- ja jatkotutkinto-opiskelijoille sekä tutkijoille. Instituutti luo yhteyksiä suomalaisten ja alueen eri maiden tutkijoiden ja tutkimuslaitosten välillä ja tekee suomalaista tutkimusta tunnetuksi Lähi-idässä.

Vuonna 2005 on jatkunut Lähi-idän instituutilla sen yksi pisimmistä projekteista: suomalais-arabialaisen sanakirjan valmistaminen. Projekti on aloitettu vuonna 1999 ja tarkoituksena on ollut, että sanakirja on painokunnossa vuoden 2006 keväällä. Säätiö on myös tukenut paikallista tiedetoimintaa apurahoilla. Vuonna 2005 säätiö on tukenut Tell el Oremenin arkeologisia kaivauksia. Suomen Lähi-idän instituutilla on ollut mm. näyttelyitä ja kursseja, joiden lisäksi instituutti pitää Damaskoksessa kirjastoa. Kirjastoon on saatu vuonna 2005 lisää kirjoja lahjoituksina.

Instituutin toimintaan Lähi-idässä on vaikuttanut alueen epävakaata turvallisuustilanne. Se on osaltaan vähentänyt suomalaisten tutkijoiden vierailuja alueella oleskelua Israelissa ja Palestiinan itsehallintoalueella.

KUVIO 8. Suomen Lähi-idän instituutin säätiön organisaatio

Lähi-idän instituutin säätiön ylin päättävä elin on säätiön valtuuskunta, joka kokoontuu pääsääntöisesti kerran vuodessa. Valtuuskunnan alaisuudessa toimii säätiön hallitus, joka kokoontuu useamman kerran vuodessa. Hallituksen alaisuudessa toimii asiamies. Asiamiehen alaisena toimii instituutti. Kuviossa (Kuvio 8) on kuvattu Suomen Lähi-idän instituutin säätiön organisaatio.

Suomen Lähi-idän instituutin säätiön hallituksen puheenjohtajana on toiminut Aaro Söderlund. Hallitukseen on kuulunut kahdeksan henkilöä. Hallitus on kokoontunut vuoden 2005 aikana kuusi kertaa. Säätiön asiamiehenä toimii Heli Oksanen. Suomen Lähi-idän instituutin säätiöllä on 124 jäsentä.

Suomen Lähi-idän instituutti allekirjoitti 17.12.2005 aiesopimuksen nk. Zeitunan talon hankkimisesta instituutin käyttöön. Talo sijaitsee Damaskoksessa, Vanhassa kaupungissa. Talo on peräisin 1800-luvun puolivälistä ja siinä on kaksi kerrosta. Neliöitä talossa on 900.

Instituutin rekisteröinti on ollut käynnissä 2005-2006. Rekisteröimistä on käsitelty asiaa selvittäneessä eri ministeriöiden edustajista koostuneessa komiteassa ja on ollut Syyrian parlamentin hyväksyttävänä. Hyväksytty rekisteröimispäätös on saatu 8.2.2007.

5.2.4 Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiö

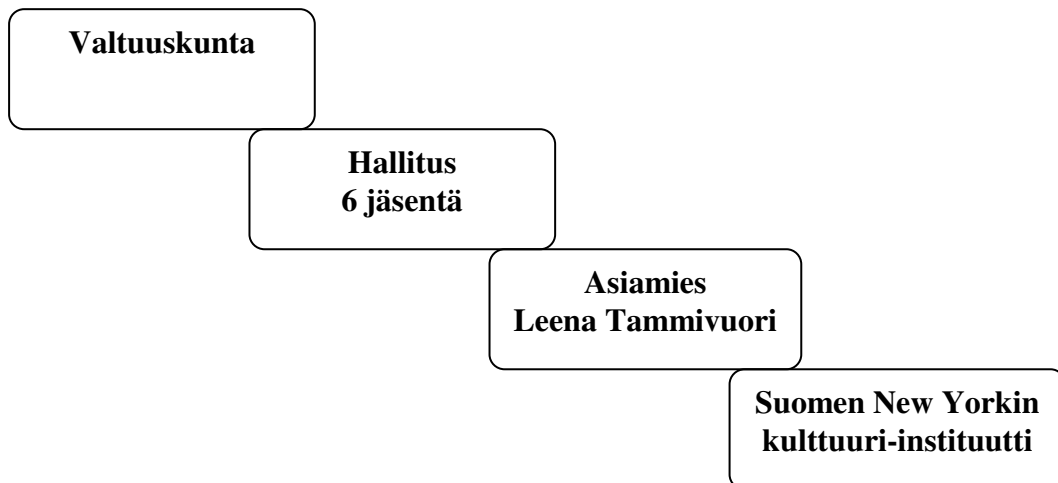
Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin tehtävänä on edistää suomalaisen taiteen, arkkitehtuurin ja muotoilun näkyvyyttä Pohjois-Amerikassa sekä kehittää uusia yhteistyömuotoja Suomen ja Yhdysvaltojen välillä visuaalisten taiteiden alalla. Instituutti on yksi harvoista Euroopan ulkopuolisista Suomen kulttuuri-instituuteista ja sillä on erittäin tärkeä tehtävä kulttuurin vuorovaikutuksen edistäjänä Suomen ja Pohjois-Amerikan välillä.

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA, Suomen Taiteilijaseura ry ja Teollisuustaitteen Liitto Ornamo ry ovat perustaneet vuonna 1989 Visuaalisten taiteiden säätiö Yhdysvalloissa -säätiön, joka nykyisin toimii nimellä Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiö.

Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti on perustettu New Yorkiin seuraavana vuonna.

New Yorkin toimisto on instituutin aktiivisin elin. Toimisto sijaitsee New Yorkissa, mutta instituutin toimialue kattaa koko Pohjois-Amerikan. Instituutti ylläpitää taiteilijaresidenssiohjelmaa New Yorkissa kahdessa vuokraamassaan asunnossa. Instituutin johtajana toimii Juulia Kauste. New Yorkin toimisto vastaa instituutin näyttelytoiminnasta, residenssiohjelman käytännön asioiden hoitamisesta, yhteistyöstä stipendiaattien kanssa heidän oleskelunsa aikana sekä toimisto pitää yhteyttä pohjoisamerikkalaisiin ja suomalaisiin visuaalisen alan toimijoihin. Instituutin tehtäviin kuuluu myös näyttelyhankkeisiin liittyvien julkaisujen toimittaminen, tiedottaminen Pohjois-Amerikassa sekä kirjanpito Yhdysvalloissa. Instituutilla on New Yorkissa yleishyödyllinen not for profit -status (= voittoa tuottamaton).

Instituutilla on New Yorkissa kolme painopistettä, jotka ovat yhteistyöverkoston kehittäminen, projektiluonteiset näyttelyhankkeet ja Artists in residency -toiminta.

KUVIO 9. Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön organisaatio

Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön ylin päättävä elin on säätiön valtuuskunta, joka kokoontuu pääsääntöisesti kerran vuodessa. Valtuuskunnan alaisuudessa toimii säätiön hallitus, joka kokoontuu useamman kerran vuodessa. Hallituksen alaisuudessa toimii asiamies. Asiamiehen alaisena toimii instituutti.

Kuviossa (Kuvio 9) on kuvattu Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön organisaatio.

Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön hallituksen puheenjohtajana on toiminut vuonna 2005 Päivi Bergroth. Säätiön hallituksen toimikausi on kolme vuotta. Hallitukseen on kuulunut kuusi henkilöä. Hallitus on kokoontunut vuoden 2005 aikana yhdeksän kertaa. Säätiön asiamiehenä toimii Leena Tammivuori.

5.3 Tutkimuksen aineiston tulosten esittely ja niiden analysointi

Tutkimuksen lähtökohtana on selvittää säätiön tulonlähteitä. Tutkimuksessa ei ole otettu huomioon verotuksellisia asioita. Yleensä säätiöiden perustoiminta on verotonta, mutta joskus tietyistä projekteista säätiö voi olla verovelvollinen.

Tämän lopputyön toinen tekijä Kirsi Lahtinen työskentelee Pietari-säätiössä Lahdessa hoitaen kirjanpidon laskujen kirjaamisesta tasekirjan tekemiseen eli koko kirjanpidon. Pietari-säätiön tarkasteluun liittyviä asioita on saatu lisää suoraan hänen kauttaan säätiön asiamies Heikki Lammen luvalla.

Suomessa on tällä hetkellä Patentti- ja rekisterihallituksen rekisterissä 2700 erilaista säätiötä (Säätiörekisteri 2007). Tutkimukseen valitut neljä säätiötä ovat kaikki toiminnallisia säätiöitä. Säätiöt on perustettu tiettyä toimintaa varten: ylläpitämään instituutteja ja takaamaan niille taloudelliset resurssit. Säätiöt ovat Pietari-säätiö, Suomen Lähi-idän instituutin säätiö, Suomen Japanin instituutin säätiö sekä Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiö. Säätiöiden valinnan perusteena oli se, että säätiöiden ylläpitämät instituutit sijaitsevat eri mantereilla. Tämä antaa mielenkiintoisen lähtökohdan tutkimuksen tarkastelulle.

Aikaisempia lopputyötutkimuksia Lahden ammattikorkeakoulussa aiheesta ei ole tehty. Tutkimuksia säätiöistä on tehnyt esimerkiksi vuonna 2005 Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiölle Maarit Manninen. Hän on käsitellyt tutkimuksessaan säätiöitä Suomessa ja sitä, paljonko säätiöiden palveluksessa on henkilökuntaa ja mikä on säätiöiden omaisuuden arvo sekä niiden kokonaistulot. Tutkimuksen aineisto on hankittu vuonna 2003.

Myös tilastokeskus tekee tutkimusta instituuteista. He lähettävät joka toinen vuosi instituuteille kyselyn, jossa selvitetään instituuttien tuloja, menoja, toimitilakuluja sekä henkilöstön määrää. Vuonna 2004 valittujen instituuttien kohdalla tiedot ovat seuraavan taulukon (Taulukko 5) mukaiset.

TAULUKKO 5. Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2004

Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2004						
		Tulot – <i>Income</i>		Menot – <i>Expenditure</i>		
Instituutti – <i>Institute</i>	TT	Yht.	Josta OPM	Yht.	Josta palkat	Josta vuokrat
		€	€	€	€	€
Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti	4,5	487 195	289 000	412 756	149 009	78 817
Suomen Pietarin-instituutti	5	528 586	360 000	525 263	109 193	28 183
Suomen Lähi-idän instituutti	5	179 881	161 000	187 183	81 285	20 000
Suomen Japanin Instituutti	4	659 005	612 505	660 920	236 048	181 833

Oheista (Taulukko 5) tilastokeskuksen tekemää tutkimusta tarkasteltaessa voi todeta, että työntekijöiden määrä on valittujen instituuttien kohdalla suunnilleen sama. Tulot vaihtelevat voimakkaasti. Suurimmat tulot ovat Japanin instituutilla (659.005 €) kun taas Lähi-idän instituutin tulot ovat 179.881 €. Japanin instituutti saa myös eniten valtion avustusta. Japanin instituutilla on myös korkeimmat menot, palkat sekä vuokramenot. Alhaisimmat menot ovat Lähi-idän instituutilla. (Tilastokeskus 2007.)

Tutkimuksen pohjana käytetään säätiöiden tasekirjoja vuodelta 2005. Vertailun vuoksi kuvioihin on listattu tiedot vuosilta 2004. Tämä helpottaa tutkimuksen vertailuja ja tarkastelua koskien sitä, miksi tilanne on muuttunut. Vuoden 2006 tilinpäätösasiakirjat eivät ole olleet vielä saatavissa Patentti- ja rekisterihallitukselta. Säätiöt toimittavat asiakirjat rekisteriin yleensä vuoden loppupuolella (Säätiörekisteri 2007). Tasekirjoista on koottu liitteeksi taulukot säätiöiden tuloslaskelmista ja taseista vuosilta 2005 ja 2004 (Liitteet 3-6).

Tutkimusaineiston ryhmittely perustuu tulonlähteiden ja erityiskysymysten osa-alueiden ensisijaisuuteen. Teoriaosuudessa nämä aiheet on käsitelty eri järjestyksessä.

5.3.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Tuleeko tulonlähteiden käsittelyä kirjanpidossa tulevaisuudessa tarkentaa?
- Mitkä ovat säätiön tulonlähteitä?
- Miten tulonlähteitä käsitellään kirjanpidossa?

Päätavoitteena on selvittää, tulisiko tulonlähteiden käsittelyä kirjanpidossa tarkentaa. Sen lisäksi pyritään selvittämään, mitkä ovat säätiön tulonlähteitä ja miten näitä tulonlähteitä käsitellään kirjanpidossa. Tutkimuksen ulkopuolelle on rajattu verotuksen osuus.

5.3.2 Yleisavustukset

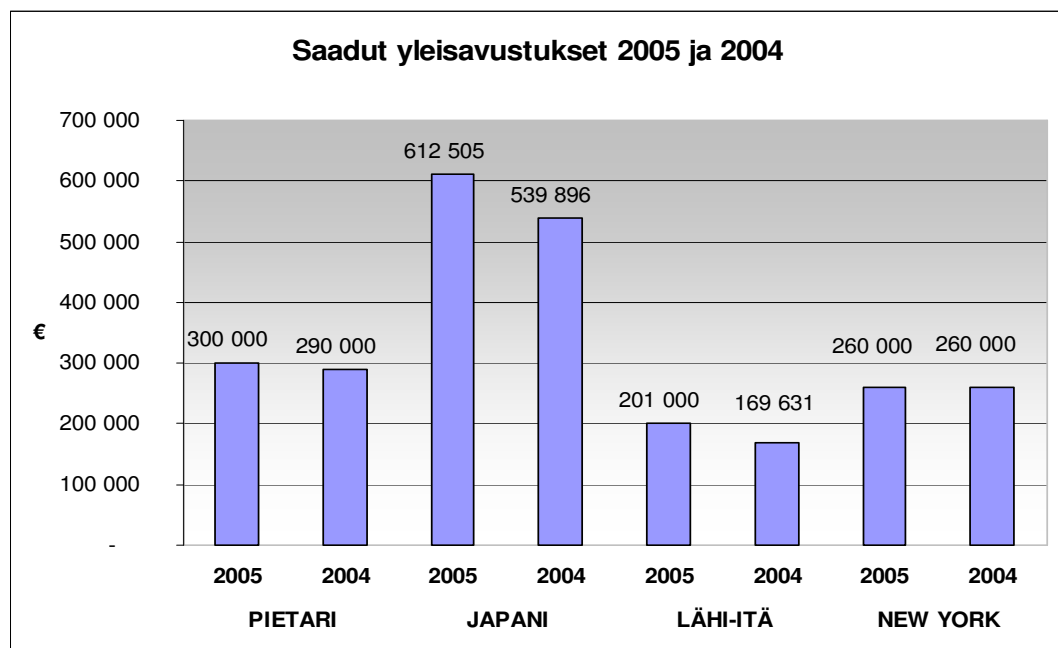
Yleisavustukset ovat säätiön suurin tulonlähde. Yleisavustukset esitetään tuloslaskelman loppuosassa sijoitus- ja rahoitustoiminnan jälkeen ennen tilinpäätössiirtoja. Yleisavustusta haetaan Opetusministeriöltä kerran vuodessa liitteenä olevalla lomakkeella (Liite 7). Hakuaika seuraavan vuoden yleisavustukseen päättyy lokakuun viimeisenä perjantaina. Hakemukseen liitetään talousarvio ja perustelut haettavasta avustuksesta. Jos on tiedossa kustannusten nousua, siitä tulee mainita erikseen. Lisäksi hakemuksen liitteeksi laitetaan edellisen tilikauden tuloslaskelma, tase ja tilintarkastuskertomus.

Vuonna 2005 Opetusministeriö on myöntänyt kulttuuri-instituuteille valtion avustusta 4.214.000 euroa, josta Pietari-säätiön osuus oli 300.000 euroa ja Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön osuus 260.000 euroa. (Opetusministeriö 2007).

Tiedeinstituuttien osalta Suomen Japanin instituutin säätiö on saanut valtion avustusta 654.392 euroa vuonna 2005 ja Suomen Lähi-idän instituutin säätiö 218.900 euroa. (Opetusministeriö 2007).

Yleisavustuksesta tehdään tilikauden päättymisen jälkeen raportti Opetusministeriölle (Liite 8). Raportissa kuvataan sitä, mihin raha on mennyt ja lomakkeen liitteeksi liitetään kyseisen vuoden tuloslaskelma ja tase liitetietoineen, toimintakertomus sekä tilintarkastuskertomus. Selvitys avustuksesta tulee antaa seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että yleensä säätiöt palauttavat selvityksen toukokuun tai jopa kesäkuun loppuun mennessä. Palautus tehdään yleensä aina valtuuskunnan keväällä pidettävän yleiskokouksen jälkeen. Kokouksen ajankohta on yleensä toukokuussa tai kesäkuussa.

Seuraavassa kuviossa on esitetty säätiöiden saamat yleisavustukset vuosilta 2005 ja 2004.

KUVIO 10. Yleisavustusten määrä vuosina 2005 ja 2004

Jos verrataan instituuttien saamia avustuksia (Kuvio 10), huomataan, että Japanin instituutti on saanut eniten valtiolta yleisavustusta. Sekä vuonna 2005 että 2004 summa on ollut muihin instituutteihin verrattuna yli kaksinkertainen.

Syitä Japanin instituutin korkeaan yleisavustukseen voi olla monia, mutta yksi yleisimmistä syistä on Japanin hintataso. Japanissa hintataso on korkeampi kuin esimerkiksi Venäjällä. Japanissa myös työvoimakustannukset ovat korkeammat (18 €/h). Venäjällä esimerkiksi työvoimakustannukset ovat 2 €/h. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2005.)

Valtiolta saatava yleisavustus on tarkoitettu instituutin yleisen toiminnan ylläpitämiseen. Sillä ei rahoiteta erillisiä projekteja, vaan niitä varten voi instituutti anoa valtiolta erillisrahaa.

New Yorkin kohdalla yleisavustusten määrä on tarkasteluvuosina 2005 ja 2004 ollut sama. Myös Pietarin instituutilla luvut ovat olleet melkein samat. Lähi-idän instituutin yleisavustuksen määrä on noussut, mutta tämä selittynee sillä, että Lähi-idän instituuttia ollaan rekisteröimässä ja se aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia instituutille. Saatua yleisavustusta voidaan siirtää myös seuraavalle vuodelle. Tämä kuitenkin vaatii erityisen syyn. Näin on toimittu Japanin instituutin kohdalla vuonna 2004.

5.3.3 Erityisavustukset

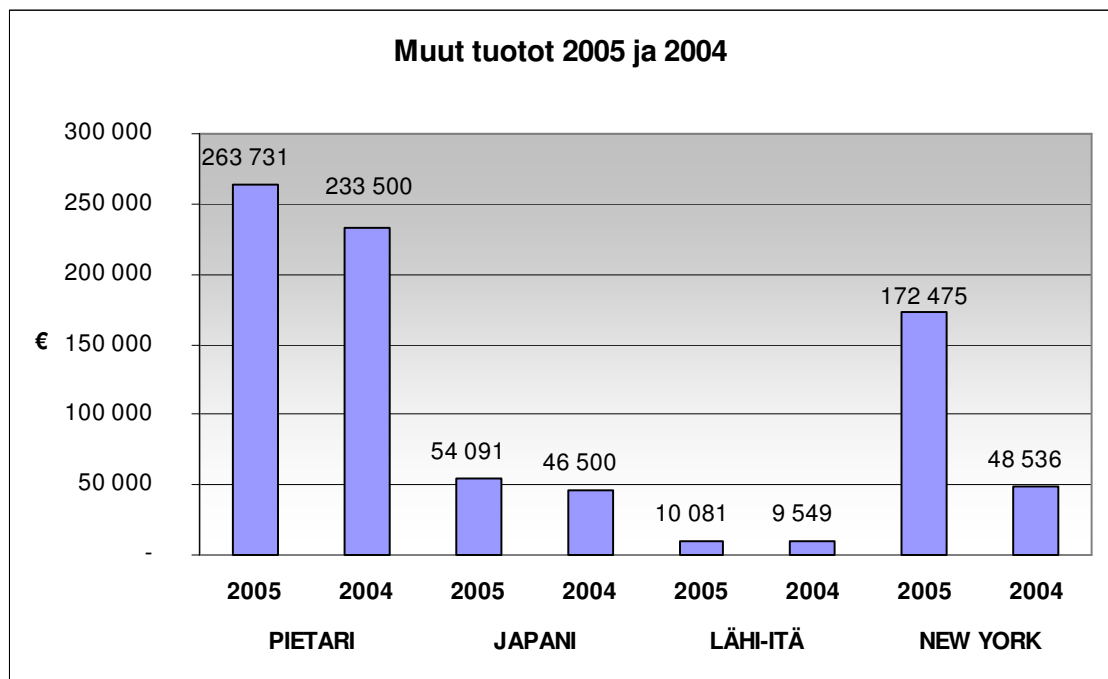
Säätiöillä on mahdollista saada erityistä avustusta tiettyä projektia varten. Erityisavustuksia varten on Opetusministeriöllä, Suomen Kulttuurirahastolla ja muilla säätiöillä sekä yrityksillä omat hakuohjeet. Erityisavustusta voi hakea miltä taholta tahansa, jos kokee sen kuuluvan erityisavustusprojektin piiriin.

Säätiöt voivat hakea erityisavustusta Suomen Kulttuurirahastolta. Tämän lisäksi erityisavustusta voi hakea esimerkiksi Alfred Kordelinin säätiöltä. Vuonna 2005 Suomen kulttuurirahasto on myöntänyt avustuksia eri tarkoituksiin yhteensä 23.658.117 euroa. Tarkastelujakso Suomen Kulttuurirahaston raporteissa on aina lokakuun alusta seuraavan vuoden syyskuun loppuun. Suomen kulttuurirahaston apurahojen myöntämisen kehitys vuosina 1995-2005 on ollut kasvusuunnassa. Vuonna 1995 avustuksia myönnettiin 5.800.000 euroa. Kasvua vuoteen 2005 on lähes 18 miljoonaa euroa (Suomen kulttuurirahasto 2004-2005, 1).

Erityisavustuksia voi hakea myös yrityksiltä. Suurimmilla suomalaisilla yrityksillä on erilaisia rahastoja, joista ne myöntävät avustuksia kulttuurin ja tieteen alalle. Pietari-säätiöllä Mannerheim-projektin avustuksista suurin osa tuli yrityksiltä.

Keskimääräinen avustus yritystä kohden oli 8.000 euroa.

Seuraavassa kuviossa (Kuvio 11) on kuvattu säätiöiden saamien muiden tuottojen määrää vuosina 2005 ja 2004.

KUVIO 11. Muiden tuottojen määrä vuosina 2005 ja 2004

Muissa tuotoissa suurin tuotto on ollut Pietari-säätiöllä. Tästä summasta suurin osa muodostuu erityisavustuksista ja sponsoroinnista Mannerheim-projektia varten. Mannerheim-projekti on ollut Pietari-säätiön suurin yksittäinen projekti sen voimassaoloaikana. Projekti alkoi vuonna 2002 ja se on päättynyt vuonna 2005. Kuitenkin projekti on yhä edelleen säätiössä meneillään. Tämä johtuu siitä, että projektin yhteydessä valmistunutta kirjaa myydään edelleen. Tällä hetkellä se ei aiheuta enää ylimääräisiä kustannuksia säätiölle, ainoastaan tuottoja kirjan myynnistä.

Mannerheim-projektille on saatu vuonna 2005 erityisavustuksia oheisen taulukon (Taulukko 6) mukaan.

TAULUKKO 6. Mannerheim-projektin erityisavustukset vuonna 2005

Opetusministeriö	14 000,00 €
Suomen kulttuurirahasto	30 000,00 €
Muut säätiöt	10 000,00 €
Yritykset	92 000,00 €
Yhteensä	146 000,00 €

Lisäksi muihin tuottoihin kirjataan projektista saatu muu tuotto. Pietari-säätiöllä Mannerheim-projekti sisältää myös Mannerheim-näyttelyn ja Mannerheim-kirjan, joista on saatu tuloja. Mannerheim-näyttelystä näyttelykorvauksina on saatu 28.320,25 €. Pietari-säätiön kustantaman Mannerheim-kirjan myynnistä on saatu tuottoa 60.706,13 €. Vuonna 2005 on ollut myös toinen erillisprojekti: Marinski-teatterin vierailu, josta tuottoina on saatu 28.705,00 €. Kokonaisuutena vuosi 2005 oli Pietari-säätiölle erillisprojektien osalta tappiollinen. Erillisprojektit tuottivat tappiota 18.448,03 €. Tästä tappiosta Mannerheim-projektin tappio oli 15.232,11 €.

Vuonna 2004 Mannerheim-projektin tuotto on muodostunut ainoastaan saaduista avustuksista. Avustuksia vuonna 2004 on saatu seuraavan taulukon (Taulukko 7) mukaisesti.

TAULUKKO 7. Mannerheim-projektin erityisavustukset vuonna 2004

Opetusministeriö	70 000,00 €
Suomen kulttuurirahasto	20 000,00 €
Muut säätiöt	30 000,00 €
Yritykset	110 000,00 €
Yhteensä	230 000,00 €

Muita tuottoja Mannerheim-projektilla vuonna 2004 ei ole ollut. Mannerheim-kirja on valmistunut vuonna 2005 ja ensimmäinen näyttely on ollut vuonna 2005. Loppuosa

Pietari-säätiön vuoden 2004 muista tuotoista (3.500,00 €) on muodostunut musiikkitoiminnan ja konserttien avustuksesta (500,00 €) sekä Matti Klingen historiateoksen käännöstyöstä (3.000,00 €). Kokonaisuutena myös vuosi 2004 on ollut Pietari-säätiölle erillisprojektien osalta tappiollinen. Erillisprojektit ovat tuottaneet tappiota 13.868,77 €. Tästä tappiosta Mannerheim-projektin tappio on ollut 13.006,50 € eli ilman Mannerheim-projektia erillisprojektien tulos olisi ollut ylijäämäinen.

Tappio on perusteltavissa. Vuoden 2005 ja 2004 ovat olleet projektin toiminta-aikaa. Kustannuksia on syntynyt ja joskus vähän enemmänkin kuin on ajateltu. Mutta jo vuonna 2006 ja siitä eteenpäin projekti on kääntynyt ylijäämäiseksi. Projektin ylijäämäisyyteen vaikuttaa suurelta osin Mannerheim-kirjojen myynti. Jäljellä olevista kirjoista on tehty vuonna 2005 tilinpäätökseen kirjaus taseeseen. Kirjojen määrä on laskettu ja niistä on alettu tehdä vuosittainen tasapoisto viiden vuoden aikana. Poistosta on sovittu kuitenkin niin, että kirjojen myynnin vuodessa ollessa suurempi kuin tasapoiston määrä, kirjoja on voitu poistaa suurempi määrä. Poiston suuruus on sidottu kirjojen myyntiin, kuitenkin niin, että minimipoisto on sovittu tasapoistona, mutta enemmänkin poistoa on voitu tehdä. Kirja on aiheena sellainen, että se ei nopeasti vanhene. Tämän vuoksi viiden vuoden poistoaikaa on pidetty realistisena.

Mannerheim-projektin kokonaisbudjetti on ollut n. 600.000 euroa. Kustannukset ovat syntyneet projektin alkuvuosina ja myöhemmässä vaiheessa projekti on päässyt tulokseen +/- 0. Pietari-säätiö on sijoittanut Mannerheim-projektiin omia varojaan 40.000,00 €. Mannerheim-kirjaa ja sen neljää eri kieliversiota myydään edelleen.

Japanin instituutin säätiön muut tuotot ovat muodostuneet vuonna 2005 avustuksista 12.000,00 € ja muista tuotoista 42.090,53 €. Vuonna 2004 Japanin instituutin säätiön muut tuotot ovat muodostuneet muista tuotoista, yhteensä 46.500 €.

Lähi-idän instituutin säätiön muut tuotot ovat muodostuneet muista tuotoista, yhteensä 10.081 €. Vuonna 2004 Lähi-idän instituutin säätiön muut tuotot ovat muodostuneet muista tuotoista, yhteensä 9.549 €.

New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön muut tuotot ovat muodostuneet vuonna 2005 seuraavan taulukon (Taulukko 8) mukaisesti.

TAULUKKO 8. New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön muut tuotot vuonna 2005

Puhelinkulukorvaukset	2 320,17 €
Instituuttien verkkosivut	5 198,64 €
Valtion avustus Sauma Design as Cultural Interface	47 000,00 €
Muut avustukset Sauma Design as Cultural Interface	60 411,30 €
Muut tuotot/Saarinen, kulukorvaus	7 545,06 €
Valtionavustus yhteishanke Saarinen	50 000,00 €
Yhteensä	172 475,17 €

New Yorkin kulttuuri-instituutilla on vuonna 2005 ollut erillisprojekti nimeltä Sauma Design as Cultural Interface, josta suurin osa (107.411,30 €) muista tuotoista on muodostunut.

New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön muut tuotot ovat muodostuneet vuonna 2004 oheisessa taulukossa (Taulukko 9) kuvatun mukaisesti.

TAULUKKO 9. New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiön muut tuotot vuonna 2004

Puhelinkulukorvaukset	2 634,48 €
Instituuttien verkkosivut	2 206,40 €
Valtion avustus Sauma Design as Cultural Interface	29 000,00 €
Muut avustukset Sauma Design as Cultural Interface	14 694,70 €
Yhteensä	48 535,58 €

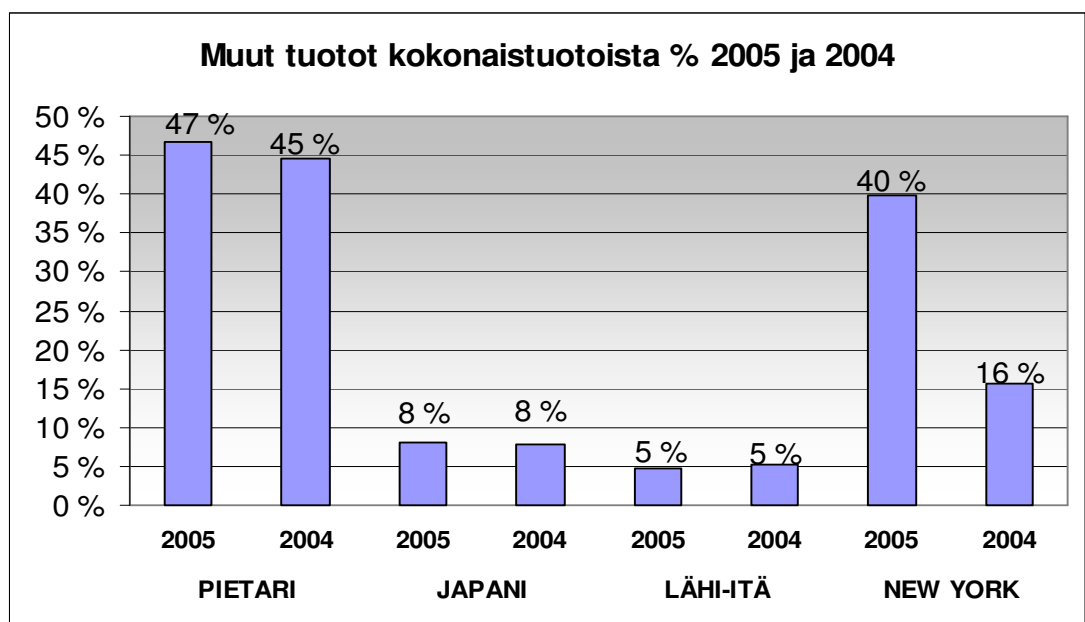
Kaiken kaikkiaan säätiöt ovat osittain melko huonosti kertoneet tasekirjassaan mistä muut tuotot -kohta muodostuu. Parhaiten jako oli tehty New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiöllä, jolla löytyy tuloslaskelmasta tiedot suoraan. Pietari-säätiön kerronta tasekirjassa oli kohtalainen. Tarkennus tuottoihin on saatu suoraan säätiöltä.

Säätiön rahoittajat (Opetusministeriö, muut säätiöt, yritykset) asettavat omat vaatimuksensa säätiön kirjanpidolle ja tilinpäätökselle. Tilinpäätöksen yhteydessä saadut avustukset (myös erityisavustukset) tulee kertoa joko toimintakertomuksessa

tai liitetiedoissa erikseen. Lisäksi, jos säätiö on saanut tiettyyn projektiin erityisavustusta, tulee avustuksen käyttö eritellä liitetiedoissa. Pietari-säätiön liitetiedoissa on tätä käytäntöä noudatettu erillisprojektien kohdalla. Nämä erillisprojektit ovat kaikki sellaisia, jotka eivät liity säätiön tavalliseen toimintaan, vaan niitä varten on saatu rahoitus ulkopuolelta muilta säätiöiltä ja yrityksiltä. Erillisprojektien tuloslaskelma löytyy Pietari-säätiön tasekirjasta sivuilta 17-18.

Suurista erillisprojekteista saatetaan rahoittajien toimesta vaatia erillinen tilintarkastus. Näin on toimittu esimerkiksi Pietari-säätiön Mannerheim-projektin osalta. Erillistilintarkastus on tehty vuonna 2006. Tällöin tilintarkastaja on tarkastanut tulot ja menot eli hän on käynyt tosineineistön kokonaisuudessaan läpi ja tarkastanut sen oikeellisuuden. Projektista on annettu rahoittajille loppuraportti. Tämän loppuraportin yhteyteen on laitettu myös tilintarkastajan lausunto. Erillistilintarkastus ei ole pakollinen, mutta se antaa hyvän kuvan talouden hoidosta ja mahdollisuuden myös tulevaisuudessa hakea samoilta tahoilta avustuksia muihin projekteihin.

Valituilla säätiöillä on myös huomioitavaa, että suuret erillisprojektiä varten haetut avustukset ja sponsorointirahat näyttelevät kokonaistuotoissa suurta osuutta. Alla olevassa kuviossa (Kuvio 12) on esitetty muut tuotot kokonaistuotoista prosentteina vuosina 2005 ja 2004.

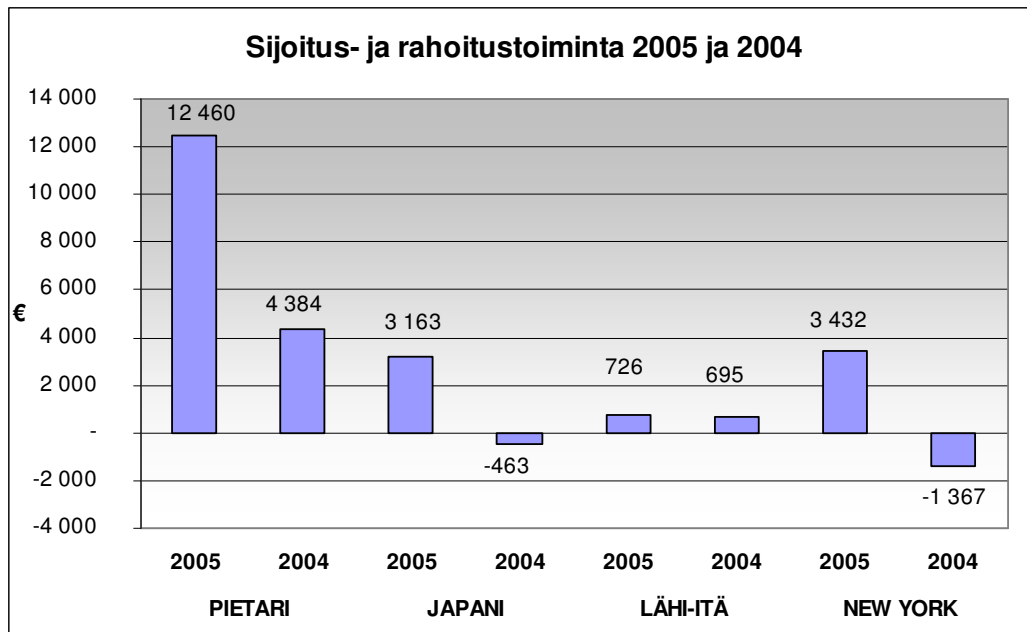
KUVIO 12. Muut tuotot kokonaistuotoista prosentteina vuosina 2005 ja 2004

Tarkasteluajanjaksolla muiden tuottojen osuus kokonaistuotoista on ollut prosentuaalisesti korkein Pietari-säätiöllä. Vuosina 2005 ja 2004 prosentuaalinen osuus on ollut yli 40 %. Japanin instituutin säätiöllä ja Lähi-idän instituutin säätiöllä muiden tuottojen osuus vastaavalla ajanjaksolla on ollut alle 10 %. New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiöllä vuonna 2005 muiden tuottojen osuus on ollut korkeampi kuin vuonna 2004. Tämä johtuu vuonna 2005 toteutetuista erillisprojekteista.

Tästä tarkastelusta on huomioitavaa se, miten tärkeässä roolissa ovat säätiöiden omat panostukset avustusten ja sponsoroinnin saamiseksi. Pietari-säätiö on panostanut vuosina 2005 ja 2004 Mannerheim-projektin avustusten saamiseksi. Projektin toteuttaminen sovitus- ja aikataulussa ja mittakaavassa olisi muuten ollut mahdotonta.

5.3.4 Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Säätiöillä on käytössään paljon varallisuutta, jota ne sijoittavat eteenpäin tuottojen toivossa. Kehittyneiden talousnäkymien vuoksi sijoitus- ja rahoitustoiminta on vuosina 2005 ja 2004 antanut säätiöille lisätuloja. Suurimmat tulot tarkastelujaksolla on saanut Pietari-säätiö (Kuvio 13). Sen sijoitukset perustuvat rahastoihin ja nämä erilaiset rahastot on sijoitettu Euroopan, Aasian ja Venäjän alueelle. Aasian ja Venäjän alueen rahastojen arvot ovat räjähdysmäisesti nousseet. Pienimmät tuotot sijoitus- ja rahoitustoiminnalla tarkastusajanjaksolla on saanut Lähi-idän instituutin säätiö.

KUVIO 13. Sijoitus- ja rahoitustoiminta vuosina 2005 ja 2004

Kirjanpitolaki kuitenkin asettaa vaatimukset sille, että rahastoja ei saa arvostaa markkinahintaan, vaan ne tulee arvostaa taseeseen hankintahintaan. Jos kuitenkin rahaston arvo on laskenut hankintahintaa verrattuna, tulee tällainen arvonalentuminen ottaa huomioon arvonalentumiskirjauksena. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotto muodostuu yleensä näistä arvonalentumista, rahastojen myynnistä ja ostoista.

Seuraavaan taulukkoon (Taulukko 10) on kuvattu säätiöiden vuonna 2005 omistamien rahastojen markkina-arvot ja tasearvot.

TAULUKKO 10. Sijoitusten tase- ja markkina-arvot vuonna 2005

	Vuosi 2005			
	Pietari	Japani	Lähi-itä	New York
Sijoitusten arvo taseessa 31.12.2005	120 306,32	303 415,33	26 726,23	0,00
Sijoitusten markkina-arvo 31.12.2005	142 538,62	395 860,57	-	0,00
Erotus	-22 232,30	-92 445,24	0,00	0,00

Taulukon 10 mukaan Pietari-säätiön sijoitusten markkina-arvo on 22.232,30 € korkeampi kuin tasearvo. Japanin instituutin säätiöllä markkina-arvo on 92.445,24 €

korkeampi kuin tasearvo. Lähi-idän kohdalla tasekirjaan ei ole kirjattu kaikkia markkina-arvoja, mutta tiedossa olleen joukkolainan markkina-arvo on laskenut 1,63 €. New Yorkilla tämän tyyppisiä sijoituksia ei ole ollut. Heillä on käytössä talletukset paikalliseen pankkiin. Puhutaan ns. yön yli talletuksista, joissa säätiö myy tietyn summan pankille tietyllä korolla ja pankki pitää rahaa hallussaan sovitun ajan. Yleisin aikajakso tämän tyyppisille talletuksille on muutama vuorokausi. Talletuksia voi tehdä pidemmäksikin aikaa, jos se säätiön talouden kannalta on mahdollista. Mitä pidempi aika ja suurempi talletettava summa on, sitä parempi korkotuotto. Nämä tämän tyyppiset talletusmuodot ovat käytössä myös Suomessa.

Vuonna 2004 Pietari-säätiön sijoitusten markkina-arvo on ollut 162.772,11 € ja tasearvo on ollut 148.283,85 €. Erotus markkina-arvon ja tasearvon välillä on 14.448,26 €. Japanin instituutin säätiöllä sijoitusten markkina-arvo on vuonna 2004 ollut 306.328,59 € ja tasearvo on ollut 255.686,64 €. Erotus markkina-arvon ja tasearvon välillä on 50.641,95 €. Vuonna 2004 Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiöllä ja Suomen Lähi-idän instituutin säätiöllä ei ole ollut sijoituksia.

5.3.5 Rahastot ja vuokratakuut

Pietari-säätiöllä on taseessa muiden rahastojen alla rahasto, joka on nimeltään lahjoitusrahasto. Tämä rahasto on muodostunut aikanaan Hakalta saadusta lahjoituksesta stipendien jakoa varten. Tämä rahasto on nimeltään ns. sidottu rahasto. Lahjoittaja on määritellyt tarkoin, mihin nämä kyseisen rahaston varat tulee käyttää.

Suomen Lähi-idän Instituutin säätiöllä rahastoja taseeseen on kirjattu yhteensä 19.886,44 €. Tämä summa muodostuu stipendirahastoista. Seuraavassa taulukossa (Taulukko 11) on rahastojen nimet ja niiden arvot per 31.12.2005.

TAULUKKO 11. Suomen Lähi-idän instituutin säätiön rahastot taseessa per 31.12.2005

Stipendirahasto ARO	4 757,94 €
Stipendirahasto Granqvist	311,15 €
Stipendirahasto Olli Lehto	10 108,09 €
Stipendirahasto Aili Havas	4 709,26 €
Yhteensä	19 886,44 €

Myös nämä rahastot (Taulukko 11) ovat muodoltaan sidottuja rahastoja. Rahastoilla on tietty tarkoitus ja ne tulee käyttää tiettyä tarkoitusta varten. Vastaavat sidotut rahastot ovat olleet Suomen Lähi-idän instituutin säätiöllä myös vuonna 2004. Silloin niiden yhteenlaskettu arvo on ollut 15.969,44 €.

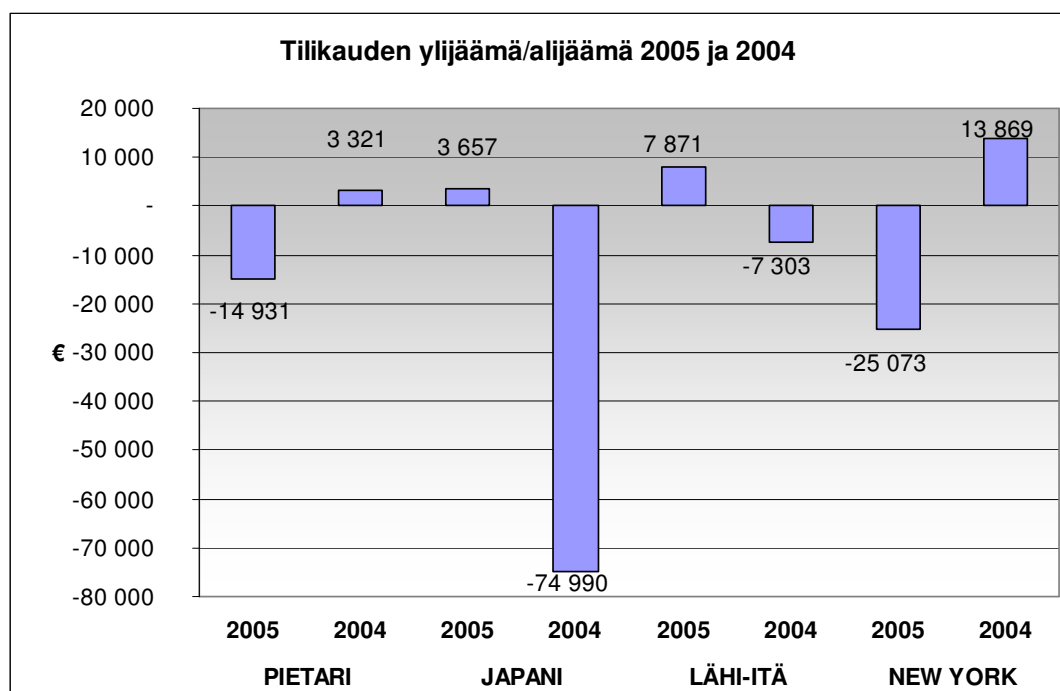
Opetusministeriöltä on avustuksen muodossa mahdollista saada tukea kohdemaan tilan vuokraamiseen. Opetusministeriö maksaa takuuvuokran avustuksen muodossa ja kun joskus vuokrasopimus päättyy, tulee raha palauttaa Opetusministeriöön. Tällainen avustus tulee kirjata taseeseen.

Pietari-säätiöllä vuokratakuu on kirjattu taseeseen kohtaan lyhtyaikaiset saamiset/siirtosaamiset (summa 4.328,15 €). Muilla valituilla säätiöillä vuokratakuuta ei ole.

5.3.6 Tilikauden tulos

Säätiöiden tilikauden ylijäämä/alijäämä tulisi olla +/- 0. Tulos saa olla kuitenkin alijäämäinen, mutta jos tulos on paljon ylijäämäinen, voidaan se tulkita niin, että säätiö on saanut liikaa avustusta ja osa avustuksesta voidaan periä pois. Säätiö ei saa tuottaa mitään.

Oheisessa kuviossa (Kuvio 14) on kuvattu valittujen säätiöiden tilikauden tulos vuosina 2005 ja 2004.

KUVIO 14. Tilikauden ylijäämä/alijäämä vuosina 2005 ja 2004

Tilikauden tulos on tarkastelujaksolla (Kuvio 14) joko alijäämäinen tai vähän ylijäämäinen. Vuonna 2004 Japanin instituutin säätiön alijäämä on suuri, koska sillä on kuitattu aikaisempien vuosien korkeaa ylijäämää. Muilla säätiöillä ylijäämä/alijäämä on kohtalainen. Pietari-säätiön alijäämä vuonna 2005 johtuu suurilta osin Mannerheim-projektin negatiivisuudesta. Tulokseen vaikuttavat kuitenkin kaikki erillisprojektitkin. Vaikka ne raportoidaan erikseen, kirjataan ne säätiön kokonaistuloslaskelmaankin.

5.3.7 Käytännön kirjanpidon vaatimukset

Tuloslaskelma rakentuu siten, että ensin esitetään kulut ja lopuksi saatu yleisavustus. Kirjanpitolaki ja säätiölaki asettavat tarkat määritykset sille, miten säätiön tilinpäätös muodostuu. Pääsääntöhän toiminnallisilla säätiöillä on, että ne eivät saa tuottaa mitään. Tilikauden ylijäämä (alijäämä) tulisi olla +/- 0.

TAULUKKO 12. Esimerkki Pietari-säätiön tilikartasta (Pietari-säätiön tilikartta)

	107	
Suomen kielen opiskelun ja opettamisen tukeminen	SU	6600 - 6699
<u>Henkilöstökulut:</u>		6600 - 6612
Palkat ja palkkiot (suomal.)		6600
Palkat ja palkkiot (venäl.)		6601
Lomarahat		6602
Lomakorvaukset		6603
Lomapalkat velkana		6604
Tel-maksut		6605
Tael-maksut		6606
Sotu-maksut		6607
Sosiaalikulut lomapalkoista		6608
Tapaturmavakuutusmaksut		6609
Työttömyysvakuutusmaksut		6610
Ryhmähenkivakuutusmaksut		6611
<u>Muut kulut:</u>		6615 - 6699
Matkakulut		6615
Majoituskulut		6620
Pv-rahast		6625
Km-korvaukset		6630
Julkiset maksut esim. viisumit		6635
Ruokatarjoilukulut		6640
Alkoholitarjoilukulut		6645
Vuokrat		6650
Kuljetukset		6655
Suomen kielen opiskeluavustukset		6657
Muut opiskeluun ja opetukseen liittyvät kulut		6660

Myös kirjanpito-ohjelmalta vaaditaan erilaisia ratkaisumalleja. Esimerkiksi Pietari-säätiön kohdalla kaikki hallinnon kulut kirjataan tietyille kolminumeroisille

kustannuspaikoille, kun taas erillisprojektien kulut kirjataan tietyille nelinumeroisille kustannuspaikoille, jolloin saadaan kirjanpidon raportit ja seurannat tehtyä automaattisesti. Käytettyä rahaa tulee säätiön kuitenkin seurata koko ajan. Säätiön tulee myös rahoittajan niin pyytäessä mahdollistaa järjestelmän raportointi kesken tilikauttakkin.

Taulukossa 12 on esimerkki Pietari-säätiön tilikartasta. Säätiön yksi toimintaan liittyvä projekti on suomenkielen opiskelun ja opettamisen tukeminen. Tämä projekti on kuluryhmältään numero 107. Tälle kuluryhmälle kirjataan kaikki suomenkielen opiskeluun ja opettamiseen liittyvät kustannukset. Kirjanpitoon kirjataan tili oheisesta listasta ja tilin kanssa kirjataan kustannuspaikaksi kuluryhmä 107. Kirjanpito-ohjelmaan on määritetty, että nämä kyseiset kulut tulevat tuloslaskelman tiettyyn kohtaan. Näin voidaan seurata tämän tietyn projektin kustannuksia. Erilaisia kuluryhmiä on tällä hetkellä käytössä yhdeksän ja erillisprojektinumeroita kuusi.

Esimerkiksi Pietari-säätiöllä on ollut käytössä maksuperusteinen kirjanpito vuoden 2006 syyskuun loppuun asti. Tämän jälkeen säätiössä on siirrytty suoriteperusteiseen kirjanpitoon. Yhtenä painavana syynä on pidetty sitä, että kesken tilikautta kuluja pystytään seuraamaan tarkemmin ja myös sitä, että tilinpäätöksen teon hetkellä velkojen ja saamisten selvittäminen koetaan helpommaksi.

Pietari-säätiöllä jokaisessa hallituksen kokouksessa on ns. asiamiehen katsaus -pykälä, jolloin käydään läpi säätiön taloudellista tilannetta. Säätiön kirjanpidosta pitää myös pystyä raportoimaan hallitukselle kesken tilikautta ja hallitusten kokousten välissä.

Huomioitavaa on myös se, että erillisprojekteja hoitaa sama henkilökunta kuin hallintoakin. Tällöin on otettava huomioon näiden ihmisten panos projektille ja kohdennettava palkat ja yleiskustannukset oikein. Tällaisista yleiskustannuksista voidaan projektille kohdentaa kustannuksia tietyn prosentin mukaan. Prosentti voi olla säätiön erikseen määrittelemä hyvin perusteluin, mutta yleisenä prosenttina käytetään 15 %. Lisäksi palkkoja kirjataan erillisprojekteille tehdyn työn mukaan. Tämä voi selvitä esimerkiksi tekemällä työpäiväraporttia. Työpäiväraportin pohjalta palkat sivukuluineen voidaan tarkoin kohdentaa projektille.

Kirjanpidolle aiheuttaa vaatimuksia myös se, että säätiöt tekevät kirjanpitoa ns. kahteen kertaan. Instituutti tekee kirjanpidon ja tilinpäätöksen kohdemaan säädösten mukaan, mutta sen tulee myös tehdä kirjanpito Suomen lakien ja asetusten mukaisesti. Valituista säätiöistä tositteiden kieliongelmat saattavat tulla eteen Pietari-säätiön, Suomen Lähi-idän instituutin säätiön ja Suomen Japanin instituutin säätiön kohdalla. Näiden instituuttien kohdemaiden kieli on kuitenkin aika harvinainen. Suomen New Yorkin Kulttuuri-instituutin säätiön kohdalla englanninkieliset tositteet tuskin aiheuttavat ongelmaa, mutta entä venäjänkieliset, japaninkieliset ja arabiankieliset?

Pietari-säätiö käyttää tositteiden käsittelyssä apuna kielenkääntäjää. Kirjanpitäjällä Lahdessa ei ole mahdollista kääntää tositteita, koska venäjänkielen taito ei siihen riitä. Hän on kuitenkin opiskellut venäjänkieltä jo kolme vuotta, joten siitä on kuitenkin melko suuri apu tositteiden käsittelyssä. Tositteiden tulee olla tai ne tulee kääntää sellaiselle kielelle, että niitä asiamiehen toimisto, hallitus, rahoittajat ja tilintarkastajat pystyvät tarkistamaan ja lukemaan.

5.3.8 Säätiön tilintarkastus ja sen aikatauluttaminen

Valituilla säätiöillä tilikausi on kalenterivuosi. Tilintarkastus tehdään yleensä kerran vuodessa. Välitilinpäätöksiä ei tehdä, ainoastaan jos tähän on jokin painava syy tai säätiön hallitus niin vaatii.

Pietari-säätiöllä tarkastus tapahtuu siten, että tilintarkastaja tulee syksyllä (yleensä lokakuu tai marraskuu) tarkistamaan alkuvuoden tositteet ja kirjanpidon sekä hallinnon. Sitten tilikauden päättymisen jälkeen helmikuussa tai maaliskuussa hän tarkistaa loppuosan vuodesta. Kun tarkastus on kokonaisuudessaan tehty ja tasekirja on valmiina, käsittelee hallitus sen. Yleensä hallitus ei valmista tasekirjaa muuttele, koska se on ottanut kantaa erityisasioihin jo kokouksissaan erikseen niiden ilmi tullessa. Keskustelua tilinpäätös kuitenkin aiheuttaa.

Säätiön sisällä on keskusteltu siitä, kuinka mittavan kiinteistöhankeeseen kulut tulisi kirjata. Tilinpäätöksessä on päädytty siihen, että kulut kirjataan taseeseen eikä niistä tehdä poistoja ennen kuin hanke alkaa tuottaa. Säätiön sisällä on keskusteltu myös

tuloslaskelman informatiivisuudesta. Tilinpäätöksessä on päädytty siihen, että erillisprojektit esitetään omana eränään tuloslaskelmassa.

Pietari-säätiö, Suomen Japanin instituutin säätiö ja Suomen New Yorkin instituutin säätiö ovat maksaneet kokouspalkkioita hallituksen jäsenille mutta Suomen Lähi-idän instituutin säätiö ei näin ole tehnyt. Kohtuullisten kokouspalkkioiden maksaminen on mahdollista säätiölain mukaan. (Luku 2.2.)

Liitteenä (Liite 9) on esimerkkinä Pietari-säätiön tilintarkastuskertomus vuodelta 2005.

5.4 Johtopäätökset

Säätiöiden suurin tulonlähde on avustukset. Säätiöiden osalta sijoitus- ja rahoitustoiminta antaa kuitenkin mahdollisuuden hankkia säätiölle lisätuloja. Säätiöt käyttävät myös paljon erityisavustuksia erillisiä projekteja varten. Säätiöiden suurin rahoittaja on Opetusministeriö. Tutkimuksia valitusta aiheesta ei Lahden ammattikorkeakoulussa ole aiemmin tehty. Tätä opinnäytetyötä ei voida suoraan verrata muihin tutkimuksiin. Kyse on kuitenkin paljon suppeammasta tutkielmasta kuin esimerkiksi opinnäytetyössä esiintynyt Maarit Mannisen tutkimus.

Tämä kuitenkin jättää mahdollisuuden käsitellä asioita vielä tulevaisuudessa muilta osin. Mielenkiintoista olisi saada instituuttien omia näkemyksiä talouden hoidostaan ja tuloistaan laajemman kyselyn avulla. Ongelmana on kuitenkin instituuttien negatiivinen suhtautuminen kyselyihin. Kyselyn vastaajien määrää laajentaessa voitaisiin kysely luultavasti toteuttaa. Aiheina voisi olla tarkemmin instituuttien taustalla toimivien säätiöiden talous ja kirjanpidolliset ongelmat kohdemaan ja Suomen välillä. Aiheena säätiömaailma on kuitenkin mielenkiintoinen, koska se poikkeaa niin paljon yritystoiminnasta. Lisäksi säätiöitä voisi myös tutkia verotuksellisesta näkökulmasta. Säätiöillä tulee eteen joskus sellaisia tilanteita, vaikka erillisen projektin muodossa, josta niiden tulee olla verovelvollisia.

6 YHTEENVETO

Tässä opinnäytetyössä selvitetään säätiön tulonlähteitä ja niiden käsittelyä kirjanpidossa. Teoriaosuudessa tuodaan esille säätiön kirjanpidon erityiskysymyksiä sekä tulonlähteiden käsittelyä tuloslaskelmassa, taseessa ja liitetiedoissa. Verotuksellisia asioita ei tässä työssä oteta huomioon.

Säätiöt elävät pääsääntöisesti valtion avustuksella. Niiden on kuitenkin mahdollista hankkia toimintaansa muitakin avustuksia muilta säätiöiltä, yrityksiltä, Suomen kulttuurirahastolta ja Opetusministeriöltä. Säätiö ei tuota mitään. Valituista säätiöistä suurinta yleisavustusta on saanut Suomen Japanin instituutin säätiö. Valtiolta saatu yleisavustus on tarkoitettu yleisiin kustannuksiin ja toiminnallisen säätiön perusidea varten: taata riittävät resurssit instituutin toiminnalle.

Teoriaosuudessa on keskitytty säätiöiden erityisiin piirteisiin: avustuksiin, erityisavustuksiin, rahastoihin ja sijoituksiin sekä siihen miten nämä asiat käsitellään tuloslaskelmassa ja taseessa sekä liitetiedoissa. Valituilla säätiöillä ei näitä kaikkia asioita ollut, mutta yleisen kuvan vuoksi nämä asiat teoriassa on käsitelty.

Tutkimuksen tarkoituksena on ollut alun perin kyselyn avulla tarkentaa erilaisia ongelmakohtia säätiöiden ja instituutin kirjanpidon välillä. Valitettavasti kuitenkin valitut säätiöt ovat jättäneet vastaamatta kyselyyn. Sen vuoksi aihetta on muutettu ja siitä on tehty laajempi.

Yhteenvetona säätiöiden tulonlähteistä voi todeta, että suurin osa tulosta tulee avustuksista. Sijoitustoiminnan tuottojen osuus on kuitenkin koko ajan kasvussa. Osalla säätiöistä on paljon sijoitettavaa varallisuutta. Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien säätiöillä ei sijoitettavan varallisuuden osuus ole suuri.

Mikä mahtaa olla tulevaisuudessa avustusten määrä? Tuleeko Opetusministeriö tiukentamaan avustusten jakoperusteitaan ja säilyykö hakuprosessi samanlaisena kuin nyt? Avustusten ja erityisavustusten myöntämisperusteita saatetaan tulla tiukentamaan ja samoin myönnetyn rahan raportointia tullaan tiukentamaan. Tulevaisuudessa avustusten määriin vaikuttaa myös Suomen yleinen taloudellinen tilanne.

Mahdollisuus on, että säätiöiden saamia avustuksia tullaan vähentämään, jos Suomen yleinen taloudellinen tilanne heikkenee.

Instituuttien johtajat kokoontuvat vuosittain miettimään menneitä ja pohtimaan tulevaa. Viimeisin kokous on pidetty 24. - 26.9.2007 Hanasaassa ja kokouksen viesti päättäjille on selkeä: instituuttien avustuksia ei saa pienentää. Kokouksessa myös Opetusministeriön neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski on todennut, että vuoden 2008 instituuttien kokonaismäärärahat pysyvät samana eli 4,3 miljoonassa eurossa (Opetusministeriö 2007). Tämä tarkoittanee myös sitä, että instituuttien saamat valtionavustukset pysyvät entisen suuruisina.

Säätiöt kehittävät toimintaansa kohdemaissa hankkimalla sieltä tiloja ja rekisteröimällä instituutit kohdemaan virallisiksi yhteisöiksi. Tämä on lisännyt yhteistyöprojektien ja sponsoroinnin merkitystä. Tilojen hankkimisella säätiöt myös pyrkivät siihen, että he voisivat rahoittaa omaa toimintaansa tilojen kautta saatavilla vuokratuotoilla. Tulevaisuudessa saattaa käydä myös niin, että säätiöiden saamat yleisavustukset valtiolta tulevat laskemaan, koska ne pärjäävät omillaan. Säätiöiden toiminta kohdemaassa vaikuttaa myös Suomi-kuvaan. Jokainen säätiö ja sen takana toimiva instituutti kuitenkin pyrkii siihen, että sen toiminta kohdemaassa on jatkuvaa ja kulttuurin ja tieteen edistämistä jatketaan.

LÄHTEET

TUTKIMUSMATERIAALI

Tasekirjat:

Pietari-säätiö 2005

Suomen Japanin instituutin säätiö 2005

Suomen Lähi-idän instituutin säätiö 2005

Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin säätiö 2005

Tilikartta: Pietari-säätiön tilikartta 2005

KIRJALLISUUS

Airaksinen, M. & Jauhiainen, J. 2000. Suomen yhtiöoikeus. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. 12. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hovi, R. 2005. Säätiövarallisuuden suoja. Säätiöomaisuudesta disponointi sen suojaaja silmällä pitäen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

KHT-Media Oy, 2005. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli uudistuneen kirjanpitolain mukaan. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Kirjanpitoasetus 1339/1997. Annettu Helsingissä 30.12.1997.

Kirjanpitolaki 1336/1997. Annettu Helsingissä 30.12.1997.

Kirjanpitolautakunta 666/1983. Annettu Helsingissä 8.11.1983.

Kirjanpitolautakunta 836/1986. Annettu Helsingissä 28.4.1986.

Kirjanpitolautakunta 892/1987. Annettu Helsingissä 26.1.1987.

Kirjanpitolautakunta 1328/1995. Annettu Helsingissä 6.3.1995.

Kirjanpitolautakunta 1334/1995. Annettu Helsingissä 10.4.1995.

Kirjanpitolautakunta 1657/2001. Annettu Helsingissä 13.8.2001.

Kirjanpitolautakunta 1659/2001. Annettu Helsingissä 27.8.2001.

Kulttuuriviennin tukiverkoston ja palvelurakenteen kehittäminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. 2007:5. Yliopistopaino.

Manninen, M. 2005. Säätiöt Suomessa. Cuporen julkaisuja 7. Helsinki: Yliopistopaino.

Palotie, E-L. (toim.) 1995. Säätiöluettelo. Apurahoja jakavia säätiöitä. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.

Perälä, S. & Perälä, J. 2006. Yhdistyksen ja säätiön talous, kirjanpito ja verotus. 3. uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Riistama, V. 2000. Tilintarkastus – perusteet. 3. uudistettu laitos. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Suomen Kulttuurirahasto 2005. Vuosikertomus 2004 – 2005. Helsinki: Libris Oy.

Säätiöasetus 1045/1989. Annettu Helsingissä 1.12.1989

Säätiölaki 109/1930. Annettu Helsingissä 5.4.1930.

Säätiölaki 1172/1994. Annettu Helsingissä 13.12.1994.

Tilintarkastuslaki 936/1994. Annettu Helsingissä 28.10.1994.

Tomperi, S. 2001. Kehittyvä kirjanpito. 5. uudistettu painos. Helsinki: Edita Oyj.

INTERNET

Elinkeinoelämän keskusliitto 2005. [verkkojulkaisu]. Työmarkkinoiden kansainvälistä vertailua. [viitattu 8.8.2007]. Saatavissa:

http://www.ek.fi/ek_suomeksi/ajankohtaista/tutkimukset_ja_julkaisut

Kulttuuri- ja tiedeinstituutit [verkkojulkaisu]. [viitattu 23.8.2007]. Saatavissa:

<http://www.institute.fi>.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO [verkkojulkaisu]. [viitattu 23.8.2007].

Saatavissa: <http://www.cimo.fi>

Opetusministeriö 2007. [verkkojulkaisu]. Kulttuuri-instituuttien toiminta-avustukset

vuonna 2005. [viitattu 28.10.2007]. Saatavissa :<http://www.minedu.fi>

Opetusministeriö 2007. [verkkojulkaisu]. Tutkimuslaitosten ja tiedeinstituuttien esitys määrärahasta vuonna 2005. [viitattu 28.10.2007].

Saatavissa:<http://www.minedu.fi>

Opetusministeriö 2007. [verkkojulkaisu]. Opetusministeriön verkkolehti. [viitattu

10.10.2007]. Saatavissa:<http://www.minedu.fi>

Säätiörekisteri. 2007. [verkkojulkaisu]. Patentti- ja rekisterihallitus [viitattu

22.10.2007]. Saatavissa: <http://www.prh.fi>

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry 2007. [verkkojulkaisu]. Säätiöpalvelu

[viitattu 12.10.2007]. Saatavissa: <http://www.saatiopalvelu.fi>

Tilastokeskus 2007. Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2004.

[verkkojulkaisu]. [viitattu 19.9.2007]. Saatavissa: <http://www.tilastokeskus.fi>

Ympäristöministeriö 2004. Esiselvitys metsiensuojelusäätiöstä [verkkopublication].

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu [viitattu 12.10.2007]. Saatavissa

<http://www.ymparisto.fi>.

Tase

Tase laaditaan seuraavan kaavan mukaan:

V a s t a a v a a

A PYSYVÄT VASTAAVAT

I Aineettomat hyödykkeet

1. Kehittämismenot
2. Aineettomat oikeudet
3. Liikearvo
4. Muut pitkävaikutteiset menot
5. Ennakkomaksut

II Aineelliset hyödykkeet

1. Maa- ja vesialueet
2. Rakennukset ja rakennelmat
3. Koneet ja kalusto
4. Muut aineelliset hyödykkeet
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

III Sijoitukset

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Osuudet omistusyhteyserityksissä
4. Saamiset omistusyhteyserityksiltä
5. Muut osakkeet ja osuudet
6. Muut saamiset

B VAIHTUVAT VASTAAVAT

I Vaihto-omaisuus

1. Aineet ja tarvikkeet
2. Keskeneräiset tuotteet
3. Valmiit tuotteet/tavarat
4. Muu vaihto-omaisuus
5. Ennakkomaksut

II Saamiset

1. Myyntisaamiset
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Saamiset omistusyhteisyrittäyksiltä
4. Lainasaamiset
5. Muut saamiset
6. Maksamattomat osakkeet/osuudet
7. Siirtosaamiset

III Rahoitusarvopaperit

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Muut osakkeet ja osuudet
3. Muut arvopaperit

IV Rahat ja pankkisaamiset

V a s t a t t a v a a

A OMA PÄÄOMA

I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma

II Ylikurssirahasto

III Arvonkorotusrahasto

IV Käyvän arvon rahasto

V Muut rahastot

1. Vararahasto
2. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
3. Muut rahastot

V Edellisten tilikausien voitto (tappio)

VI Tilikauden voitto (tappio)

B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

1. Poistoero
2. Vapaaehtoiset varaukset

C PAKOLLISET VARAUKSET

1. Eläkevaraukset
2. Verovaraukset
3. Muut pakolliset varaukset

D VIERAS PÄÄOMA

1. Joukkovelkakirjalainat
2. Vaihtovelkakirjalainat
3. Lainat rahoituslaitoksilta
4. Eläkelainat
5. Saadut ennakot
6. Ostovelat
7. Rahoitusvekselit
8. Velat saman konsernin yrityksille
9. Velat omistusyhteisyriksille
10. Muut velat
11. Siirtovelat

Lahden ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinto
Opinnäytetyö syksy 2007
Kirsi Laaksonen, Kirsi Lahtinen

INSTITUUTIN JA SÄÄTIÖN KIRJANPITOA KOSKEVA KYSELY

Instituutin nimi _____

Säätiön nimi _____

Säätiön kotipaikka _____

Hallituksen jäsenten lukumäärä _____ jäsentä

Valtuuskunnan jäsenten lukumäärä _____ jäsentä

Kirjanpitäjä/tilitoimisto _____

Tilintarkastaja _____

Asiamies _____

Tilikausi _____

1. Onko instituutti rekisteröitynyt kohdemaassa?

☐	Kyllä	Vuosi?	_____
☐	Ei		

2. Onko säätiöllä tilintarkastaja myös instituutin kohdemaassa?

☐	Kyllä	Nimi?	_____
☐	Ei		

3. Tehdäänkö tilikauden aikana väli tilinpäätöksiä?

☐	Kyllä	Milloin?	_____
☐	Ei		

4. Käytännön kirjanpidon hoitaminen Suomessa

Jos vastaat vaihtoehtoon kyllä, arvioi toimivuus asteikolla 1-5 rastittamalla

	Kyllä		Ei		Erittäin huonosti			Erittäin hyvin	
	1	2	3	4	1	2	3	4	5
Kaikki ostolaskut kulkevat Suomen kautta									
Kaikki ostolaskut kirjataan Suomen kirjanpitoon									
Ostolaskut hyväksyy ennen maksua Säätiön asiamies									
Instituutin ostolaskut hyväksyy aina instituutin johtaja									
Ostolaskut ovat kaikki suomenkielisiä									
Laskujen tilioinnin apuna käytetään kielenkääntäjää									
Kaikki myyntilaskut tehdään Suomessa									
Yhteydenpito instituuttiin on helppoa									
Suomalaisille työntekijöille palkka maksetaan Suomessa									
Suomen kirjanpito tehdään maksuperusteisesti									
Suomen kirjanpito tehdään suoriteperusteisesti									

5. Käytännön kirjanpidon hoitaminen instituutin kohdemaassa

Jos vastaat vaihtoehtoon kyllä, arvioi toimivuus asteikolla 1-5 rastittamalla

	Kyllä		Ei		Erittäin huonosti			Erittäin hyvin	
	1	2	3	4	1	2	3	4	5
Instituutilla on kohdemaassa oma kirjanpitäjä									
Instituutin kirjanpitäjä on suomenkielen taitoinen									
Ostolaskut ovat instituutin kohdemaan kielellä									
Myyntilaskut ovat instituutin kohdemaan kielellä									
Instituutin palveluksessa on johtajan lisäksi vähintään yksi suomen kielen taitoinen työntekijä									
Kohdemaan työntekijöille palkka maksetaan kohdemaassa									
Instituutin kirjanpito tehdään maksuperusteisesti									
Instituutin kirjanpito tehdään suoriteperusteisesti									

6. Mitä ongelmia aiheuttaa, jos instituutin kirjanpitäjä ei ole suomen kielen taitoinen ja mitkä ovat esteitä sen ratkaisemiseksi?

7. Mihin seuraavista tehtävistä kirjanpitäjällä kuluu eniten aikaa?

Vastaus tehtävän kohdalle prosentteina.

<input type="text"/>	Ostoreskontran hoitaminen
<input type="text"/>	Myyntireskontran hoitaminen
<input type="text"/>	Kirjanpidon hoitaminen
<input type="text"/>	Palkanlaskennan hoitaminen
<input type="text"/>	Instituutin tositeaineiston käsitteleminen

0 %

8. Miten tositteet toimitetaan instituutin kohdemaasta Suomeen?

<input type="text"/>	Postitse
<input type="text"/>	Sähköpostilla/skannattuna
<input type="text"/>	Faksilla
<input type="text"/>	Muulla tavoin, miten? _____

9. Miten usein tositteet toimitetaan instituutin kohdemaasta Suomeen?

<input type="text"/>	Kerran kuukaudessa
<input type="text"/>	Kaksi kertaa kuukaudessa
<input type="text"/>	Viikoittain
<input type="text"/>	Joka päivä
<input type="text"/>	Muu vaihtoehto: _____

9a. Onko toimitusväli riittävä?

<input type="text"/>	Kyllä
<input type="text"/>	Ei

10. Miten usein kirjanpidosta raportoidaan säätiön hallitukselle?

<input type="text"/>	Kuukausittain
<input type="text"/>	Neljännesvuosittain
<input type="text"/>	Puolivuosittain
<input type="text"/>	Tarvittaessa
<input type="text"/>	Harvemmin

10a. Onko raportointiväli riittävä?

<input type="text"/>	Kyllä
<input type="text"/>	Ei

11. Mitä muuta haluaisitte sanoa liittyen kirjanpidon hoitamiseen?

KIITOS VASTAUKSESTASI!

TULOSLASKELMA	Pietarisäätiö 2005	Japani 2005	Lähi-Itä 2005	New York 2005
VARAINAINEN TOIMINTA				
Tuotot				
Saadut avustukset		12 000,00		
Avustukset erillisprojekteihin	173 205,00			164 956,36
Muut tuotot	90 526,38	42 090,53	10 080,78	7 518,81
	263 731,38	54 090,53	10 080,78	172 475,17
Kulut				
Henkilöstökulut	- 141 325,07	- 254 484,24	- 102 630,40	- 150 444,96
Getty apuraha/työkorvaus				13 927,20
Poistot	- 28 243,45	- 6 019,17	- 754,00	- 2 691,60
Muut kulut	- 422 404,08	- 405 598,67	- 108 487,39	- 321 770,83
	- 591 972,60	- 666 102,08	- 211 871,79	- 460 980,19
Tuotto-/Kulujäämä	- 328 241,22	- 612 011,55	- 201 791,01	- 288 505,02
VARAINHANKINTA				
Saadut käyttökorvaukset				6 001,13
Siirto käyttökorvausrahaan				- 6 001,13
Tuotot	850,00		7 936,00	
Kulut				
Varainhankinta yhteensä	850,00	-	7 936,00	-
Tuotto-/Kulujäämä	- 327 391,22	- 612 011,55	- 193 855,01	- 288 505,02
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA				
Tuotot	13 044,94	3 200,13	726,27	849,69
Kulut	- 585,03	- 36,71	- 0,14	2 582,09
Sijoitus- ja rahoitustoiminta yht.	12 459,91	3 163,42	726,13	3 431,78
Tuotto-/Kulujäämä	- 314 931,31	- 608 848,13	- 193 128,88	- 285 073,24
Yleisavustukset	300 000,00	612 505,00	201 000,00	260 000,00
Yleisavustukset yhteensä	300 000,00	612 505,00	201 000,00	260 000,00
Tilinpäätössiirot				
Rahastomuutokset				
Rahastotuotot			3 917,00	
Rahastosiirrot			- 3 917,00	
Rahastomuutokset			-	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 14 931,31	3 656,87	7 871,12	- 25 073,24

TULOSLASKELMA	Pietarisäätiö 2004	Japani 2004	Lähi-Itä 2004	New York 2004
VARAINAINEN TOIMINTA				
Tuotot				
Saadut avustukset	500,00			
Avustukset erillisprojekteihin	233 000,00			43 694,70
Muut tuotot		46 500,00	9 548,86	4 840,88
	233 500,00	46 500,00	9 548,86	48 535,58
Kulut				
Henkilöstökulut	- 151 750,71	- 236 048,84	- 81 285,75	- 149 008,42
Poistot	- 2 110,17	- 7 563,03	- 1 005,15	- 3 588,79
Muut kulut	- 370 060,10	- 417 310,84	- 104 886,94	- 140 702,61
	- 523 920,98	- 660 922,71	- 187 177,84	- 293 299,82
Tuotto-/Kulujäämä	- 290 420,98	- 614 422,71	- 177 628,98	- 244 764,24
VARAINHANKINTA				
Saadut käyttökorvaukset				5 764,76
Siirto käyttökorvausrahaan				- 5 764,76
Tuotot				
Kulut	- 642,00			
Varainhankinta yhteensä	- 642,00	-	-	-
Tuotto-/Kulujäämä	- 291 062,98	- 614 422,71	- 177 628,98	- 244 764,24
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA				
Tuotot	5 085,67	19,12	701,44	655,85
Kulut	- 701,21	- 482,60	- 6,00	- 2 022,57
Sijoitus- ja rahoitustoiminta yht.	4 384,46	- 463,48	695,44	- 1 366,72
Tuotto-/Kulujäämä	- 286 678,52	- 614 886,19	- 176 933,54	- 246 130,96
Yleisavustukset				
Toiminta-avustukset	290 000,00	539 895,72	169 630,73	260 000,00
Yleisavustukset yhteensä	290 000,00	539 895,72	169 630,73	260 000,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 321,48	- 74 990,47	- 7 302,81	13 869,04

TASE	Pietarisäätiö 2005	Japani 2005	Lähi-Itä 2005	New York 2005
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Kiinteistöhanke kustannukset 2005	47 390,88			
Mannerheim kirjat	96 308,80			
	143 699,68	-	-	-
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja kalusto	1 182,98	18 057,40	2 262,00	8 074,81
	1 182,98	18 057,40	2 262,00	8 074,81
SIJOITUKSET				
Muut osakkeet ja osuudet		303 415,33		
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	144 882,66	321 472,73	2 262,00	8 074,81
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
SAAMISET, PITKÄAIKAISET				
Sijoitukset			26 726,23	
SAAMISET, LYHYTAIKAISET				
Myyntisaamiset	5 704,49			
Lainasaamiset		14 733,32		
Muut saamiset		8 071,71	35 587,59	1 756,43
Siirtosaamiset	4 328,15	1 175,40		
	10 032,64	23 980,43	35 587,59	1 756,43
RAHOITUSARVOPAPERIT				
Muut osakkeet ja osuudet	120 306,32			
	120 306,32	-	-	-
RAHAT JA PANKKISAAMISET				
Rahat ja pankkisaamiset	4 460,43	56 654,71	48 122,49	92 908,00
	4 460,43	56 654,71	48 122,49	92 908,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	134 799,39	80 635,14	110 436,31	94 664,43
VASTAAVAA YHTEENSÄ	279 682,05	402 107,87	112 698,31	102 739,24
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Säädepääoma	156 414,77	122 687,69	34 226,24	25 228,00
Muut rahastot				
Lahjoitusrahasto	11 436,78			
Muut rahastot			19 886,44	61 155,00
Ed. tilikausien ylijäämä (alijäämä)	3 056,85	129 943,70	- 3 454,27	13 587,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 14 931,31	3 656,87	7 871,12	- 25 073,00
	- 11 874,46	133 600,57	4 416,85	- 11 486,00
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	155 977,09	256 288,26	58 529,53	74 897,00
VIERAS PÄÄOMA				
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Saadut ennakot		72 609,28		
Ostovelat	91 394,31	13 300,35	1 299,84	13 750,00
Muut lyhytaikaiset velat	13 457,87	1 965,30	21 214,39	8 138,00
Siirtovelat	18 852,77	57 944,68	31 654,55	1 800,00
Takuumaksut				4 156,00
	123 704,95	145 819,61	54 168,78	27 844,00
VIERASPÄÄOMA YHTEENSÄ	123 704,95	145 819,61	54 168,78	27 844,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	279 682,04	402 107,87	112 698,31	102 741,00

TASE	Pietarisäätiö 2004	Japani 2004	Lähi-Itä 2004	New York 2004
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Muut pitkävaikutteiset menot	222,33			
	222,33	-	-	-
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja kalusto	1 182,65	22 689,11	3 016,00	10 766,00
	1 182,65	22 689,11	3 016,00	10 766,00
SIJOITUKSET				
Muut osakkeet ja osuudet		255 686,64		
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1 404,98	278 375,75	3 016,00	10 766,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
SAAMISET, PITKÄAIKAISET				
Sijoitukset			26 726,23	
SAAMISET, LYHYTAIKAISET				
Myyntisaamiset	365,00			
Lainasaamiset		35 014,59		
Muut saamiset		18 490,55	1 796,00	1 345,00
Siirtosaamiset	4 328,15	46,50		
	4 693,15	53 551,64	1 796,00	1 345,00
RAHOITUSARVOPAPERIT				
Muut osakkeet ja osuudet	148 283,85			
	148 283,85	-	-	-
RAHAT JA PANKKISAAMISET				
Rahat ja pankkisaamiset	63 027,64	68 466,03	27 083,10	102 773,00
	63 027,64	68 466,03	27 083,10	102 773,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	216 004,64	122 017,67	55 605,33	104 118,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	217 409,62	400 393,42	58 621,33	114 884,00
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Säädepääoma	156 414,77	122 687,69	34 226,24	25 228,19
Muut rahastot				
Lahjoitusrahasto	11 436,78			
Muut rahastot			15 969,44	55 153,45
Ed. tilikausien ylijäämä (alijäämä)	- 264,63	204 934,17	3 848,54	- 282,99
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 321,48	- 74 990,47	- 7 302,81	13 869,26
	3 056,85	129 943,70	- 3 454,27	13 586,27
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	170 908,40	252 631,39	46 741,41	93 967,91
VIERAS PÄÄOMA				
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Saadut ennakot		72 609,28		
Ostovelat	27 737,40	40 227,31		9 684,00
Muut lyhytaikaiset velat	-	4 519,15	6 498,04	6 611,00
Siirtovelat	18 763,82	30 406,29	5 381,88	1 400,00
Takuumaksut				3 222,00
	46 501,22	147 762,03	11 879,92	20 917,00
VIERASPÄÄOMA YHTEENSÄ	46 501,22	147 762,03	11 879,92	20 917,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	217 409,62	400 393,42	58 621,33	114 884,91

OPETUSMINISTERIÖ
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

HAKEMUS / ANSÖKAN

**valtionavustuksen saamiseksi
om statsunderstöd**

UNDERVISNINGSMINISTERIET
PB 29
00023 STATSRÅDET

Hakijan nimi / Sökandens namn (yhteisön rekisteröity nimi / registrerat namn på sammanslutning) *			Nimilyhenne / Namnförkortning
Hakijan kotipaikka / Sökandens hemort	Yhteisön yhteyshenkilö / Sammanslutningens kontaktperson	Hakijayhteisön rekisteritunnus Sammanslutningens registernummer	Rekisteriöintipäivä / Registreringsdag
Lähiosoite / Näradress			
Postinumero / Postnummer		Postitoimipaikka / Postanstalt	
Sähköpostiosoite / E-postadress			
Puhelin / Telefon työ / tjänst		Telefax	
koti / hem / gsm			
Haettava määrä euroina / Belopp som söks i euro		Hakijan pankkitili / Sökandens bankkonto **	
Hakemustyyppi (ilmoituksesta tai hakuohjeista www.minedu.fi) Typ av ansökan (från annons eller ansökningsanvisningar www.minedu.fi)		Valtionavustuslaji (kts. seuraava sivu) / Slag av statsunderstöd (se nästa sida)	
		yleisavustus / allmänt understöd _____	
		erityisavustus / specialunderstöd _____	
Hankkeen nimi / Projektets namn		Hankkeen suunniteltu alkamis- ja päättymisaika / Datum för projektets planerade början och slut	
Avustuksen käyttötarkoitus (voidaan jatkaa liitteessä) / Understödetts ändamål (kan fortsättas i bilaga)			
<p>Lomakkeen tiedot talletetaan opetusministeriön valtionavustusten käsittelyä tukeviin tietojärjestelmiin. Luonnollisen henkilön ollessa hakijana voi hän tarkistaa rekisterissä olevat tietonsa opetusministeriön kirjaamossa (henkilötietolaki L 523/1999)</p> <p>Luonnolliselle henkilölle myönnettyä avustusta koskevat päätöstiedot saa julkaista internetissä (saaja, käyttötarkoitus ja myöntösumma) _____ ei saa julkaista _____</p> <p>De ifyllda uppgifterna sparas i undervisningsministeriets datasystem för behandlingen av statsunderstöd. När sökanden är en fysisk person kan han eller hon granska sina uppgifter på undervisningsministeriets registratörskontor (personuppgiftslagen 523/1999)</p> <p>Uppgifter om understöd som beviljats en fysisk person får publiceras på Internet (mottagare, ändamål och belopp) _____ får ej publiceras _____</p>			
Päiväys / Datum		Allekirjoitus ja nimenselvennös / Underskrift och dess förtydligande	

Seuraavalla sivulla on luettelo hakemukseen vaadittavista liitteistä/ På nästa sida anges de bilagor som skall bifogas ansökan

OPETUSMINISTERIÖ
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

SELVITYS

valtionavustuksen käyttämisestä

Avustuksen saajan nimi (yhteisön rekisteröity nimi)		Nimilyhenne
Lähiosoite		
Postinumero	Postitoimipaikka	
Yhteyshenkilö		
Sähköpostiosoite		
Puhelin		Telefax
työ	koti / gsm	
Myönnetyn avustuksen määrä euroina		
Valtionavustuspäätöksen dnro		Päivämäärä
Valtionavustuspäätöksen muutokset dnrot		Päivämäärä
Hankkeen nimi		Hankkeen alkamis- ja päättymisaika
Avustuksen käyttötarkoitus		
Avustuksesta on palautettu opetusministeriön tilille		euroa
☐	Nordea 166030-101306	
☐	OKO 500001-20377824	Palautuspäivä
☐	Sampo 800017-8031	
Opetusministeriön merkintöjä		

Avustuksen saajan nimi			
Selvitys muista samaa tarkoitusta varten saaduista avustuksista			
Myöntäjä		Määrä	Myöntämisäika
Selvitys avustuksen saajan muihin tarkoituksiin saamista avustuksista			
Myöntäjä	Käyttötarkoitus	Määrä	Myöntämisäika
Henkilöstön määrä			
kokoaikaisia			
osa-aikaisia			
Päiväys	Yhteisön virallinen allekirjoitus ja nimenselvennös		

LIITTEET

Yleisavustuksen selvitykseen tulee liittää:

1. tuloslaskelma ja tase liitetietoineen
2. toimintakertomus
3. tilintarkastuskertomus
4. avustuspäätöksessä määrätyt muut liitelomakkeet ja liitteet

Erityisavustuksen selvitykseen tulee liittää:

1. kirjanpidon raportti tai erittely hankkeen kokonaiskustannuksista, tuloista ja avustuksista
2. selostus tai raportti hankkeesta
3. avustuspäätöksessä määrätyt muut liitteet
4. tositteet tai tositejäljennökset lähetetään vain erikseen määrättäessä

KPMG Oy Ab
PL 1037
00101 HELSINKI

Käyntiosoite:
Mannerheimintie 20 B
00100 HELSINKI
Puhelin 020 760 3000
Faksi 020 760 3366
www.kpmg.fi

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Pietari-säätiön valtuuskunnalle

Olemme tarkastaneet Pietari-säätiön tilikauden 1.1. - 31.12.2005 kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon. Hallitus ja säätiön asiamies ovat laatineet toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen, joka sisältää tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, etteivät tilinpäätös ja toimintakertomus sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallituksen jäsenten sekä asiamiehen toiminnan lainmukaisuutta säätiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös ja toimintakertomus antavat kirjanpito- ja säätiölaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnasta sekä tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomus on yhdenmukainen tilinpäätöksen kanssa. Tilinpäätös voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää säätiön hallituksen jäsenille sekä asiamiehelle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Säätiön varat on sijoitettu asianmukaisesti. Säätiön hallituksen jäsenille maksettuja palkkioita on pidettävä kohtuullisina.

Helsingissä 10. toukokuuta 2006

Sirpa Eriksson
KHT

Minna Riihimäki
KHT